

111/100

УДАРНІК

Літературно-художественної
та громадсько-політичної
к о м і ж у р н а л

4

1 9 3 8

ТОМ АВТОРЈАС КОНКУРС РЕЗУЛТАТЈАС ЈЫЛЫГ ЖУРІЛӨН ШУӨМ

Том авторјаслөн конкурс муніс 1938-өд вога јанвар 1-ј лунсаң 1938-өд вога апрел 1-ј лунбз „Комі комсомолец“ газет бердын. Конкурс вылө воіс 165 мортсаң 531 произведеңіје, сы лыдын 396 кывбур, 105 віст, 27 коміөдөм сыланкыв да 4 очерк.

Конкурс вылө воім став произведеңіјас відлалөм бөрын жури шуө:

Проза куза. 1) Сы вөсна мыј медвоzza преміја вылө оз соотвествуйт воім вістјасыс ні өті, медвоzza преміјасө—500 шайт—јукны содтөд мөд (300 ш.) да којмөд (200 ш.) преміјјас вылө.

2) Мөд преміја—300 шайт—сетны Міхаіл Васільјевич Малцевлы „Завод вөсна“ вістыс, көні петкөдлөма граждаскөј војнаыс өті героическөј епізод.

3) Содтөд мөд преміја—300 шайт—сетны Алексеј Міхајлович Турјевлы (Міш Өль) „Том патриотјас“ вістыс. Тајө вістын петкөдлөма сөветскөј студенчестволыс гожа канікулјас дырјі колхознөј производстоын ужалөм.

4) Којмөд преміја—200 шайт—сетны Иван Степановіч Селковлы „Јол јылын“ вістыс, көні петкөдлөма сплав вылын классөвөј тыш мунөм, народ врагјаскөд тышын стахановецјаслыс быдмөм.

5) Содтөд којмөд преміја—200 шайт—сетны Александр Фімітріјевич Козловлы (Міт Саш) „Полом фад“ вістыс. Тајө вістөд гіжөма колхозлыс общественвөј, социалистическөј собственности дорјөм јылыс, колхоз гө-гөр мунан классөвөј тыш јылыс. Таыс кынці жури төдчөдө ташөм авторјаслыс вістјас: Л. Кызјуровлыс—„Чуб“,

Муравјовлыс „Көм ју“, Габовлыс „Машө“.

Кывбурјас куза. 1) Медвоzza да мөд преміјјас шөрі јукны морт 325 шайтөн Г. Попов да А. Габов (Гріш Саш) костын ташөм произведеңіјасыс:

Г. Попов—„Гожөмын“.

А. Габов—„домна“ (сыланкыв).

2) Којмөд преміја 150 шайт сетны Міхаіл Івановіч Шестаковлы (Мівашеков) „Мі сылам“ кывбурыс

Таыс кынці жури төдчөдө ташөм авторјаслыс кывбурјас: Г. Пуңеговлыс „Сөз ју дорын“, С. Морозовлыс кывбура очерк „Фенуталдөн мөвпјас“, В. Заборцевлыс „Привет геројам“.

Очеркјас куза. Первојја преміја—300 шайт сетны Иван Гаврілович Подоровлы (Гавріл Іван), вөрлезыс-стахановец Антон Васільјевич Карманов јылыс очеркыс.

Очерк куза мөд да којмөд преміјјас колны јуклытөг.

Коміөдөм сыланкывјас куза. Жури відлаліс конкурс вылө воім коміөдөм сыланкывјас да шуіс, мыј најө абу-на тырмымөн бурөс, сы вөсна сетны сөмын поощрительнөј преміјјас морт 75 шайтөн ташөм переводчјаслы: А. Шамановлы—переведітис А. Пукшінлыс „Төвса рыт“, Ф. Коңуховлы (Вас Міт)—переведітис А. Сурковлыс „Конармејскөј“.

Журіса председател

Г. І. Торлопов

Н. Надејева

Журіса членјас Г. К. Костін

Н. А. Фролов

Г. А. Федоров

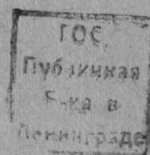
У д А Р Н І К

НМ 29-1
5

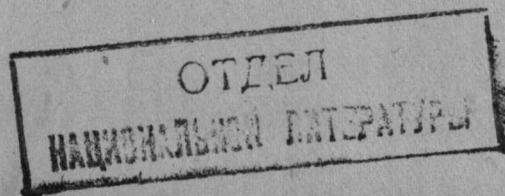
ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖЕСТВЕННОЇ
ДА ОБШЧЕСТВЕННО-ПОЛІТИЧЕСКОЇ
КОМІ ЖУРНАЛ

ЛЕЗО СОВЕТСКОЇ
ПИСАТЕЛЬСАС СОЮЗЛОН
КОМІ ОРГБЈУРО

№ 4

АПРЕЛЬ 1938 ВО

У Д А Р Н И К

ЛИТЕРАТУРНО - ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ
И ОБЩЕСТВЕННО - ПОЛИТИЧЕСКИЙ
КОМИ ЖУРНАЛ

ОРГАН КОМИ ОРГБЮРО ССП

№ 4

АПРЕЛЬ 1938 год

РУКОВОДАШЦӖЙ ПАРТІЙНӖЙ ОРГАНЈАС БӖРЈӖМ НУӖДӖМ ЈЫЛЫГ

ВКП(б) ЦЕНТРАЛӖНӖЙ КОМИТЕТЛӖН ШУӖМ

Прізнайтны коланабн нуӖдны 1938 вога апрел — јун первојја жыгын руководашцӖй партіјнӖй органјас бӖрјӖм став первічнӖй, рајоннӖй, городскӖй, окружнӖй, областнӖй, крајевӖй да республиканскӖй партіјнӖй организаціјасын.

Лыдфыны зев важнӖй могӖн став партіјнӖй организаціјаслыс локтан бӖрјӖсӖмјасын обеспечітны руководашцӖй партіјнӖй органјасӖ тырвыӖ прѡверітӖм большевјкјасӖс, мјан партіјалы беззаветнӖ преданнӖјјасӖс, народлӖн врагјаскӖд тышын іспытајтӖмјасӖс да коммуністическӖй партіјалыс белӖ помӖз дорјыны способнӖјјасӖс бӖрјӖм.

РуководашцӖй партіјнӖй органјасӖс бӖрјӖмјас должен лоны нуӖдӖма партіјно-політическӖй уж воӖд став мерајасӖн кыпӖдан пас улын, парторганізаціјаслыс массајаскӖд јітӖд јонмӖдан да парторганізаціјас воґын сулалан політическӖй да хоґајственнӖй моґјас успешнӖја олӖмӖ пӖртвап пас улын.

РуководашцӖй партіјнӖй органјасӖс бӖрјӖмјас колӖ нуӖдны внутріпартіјнӖй демократіја чорыда соблудајтӖм да большевјстскӖй крїтіка да самокрїтіка смела паскӖдӖм подув вылын.

ВКП(б) ЦК.

1938 во март 29-Ӗд лун.

ІНСТРУКЦІЯ

РУКОВОДАШЦӨЎ ПАРТІЙНӨЎ ОРГАНЯС

БӨРЈӨМ НУӨДӨМ ЯЛЫГ

1. Руководашщөй партійнөй органяс бөрјөм нуөдөгөн колө чорыда руководствутчыны ВКП(б) ЦК Пленумлөн 1937 во феврал 27-дд лунса ташөм шуөмөн:

Парторганяс бөрјөгөн дугөдны гөлдөсүтны списокөн. Гөлдөсүтөм нуөдөны торја кандидатурајас куза, сесса партіяса став шленјас саын кандидатјасөс отводитөмлы да бөрјајасөс критікујтөмлы ограничитөм право обеспечитөмөн. Парторганясөс бөрјөгөн установитны кандидатјасөс тупкөса (гуса) гөлдөсүтөм“.

2. Тупкөса (гуса) гөлдөсүтөмөн бөрјөсөнны:

а) первічнөй партійнөй організаціјасан делегатјас районнөй, карса партійнөй конференціјас вылө да районнөй, карса, окружнөй партійнөй конференціјасан делегатјас областнөй, краевөй партійнөй конференціјас вылө да нацкомпартіјас сјездјас вылө;

б) первічнөй партійнөй організаціјасса, партійнөй комітетјасса шленјас да партійнөй организаторјас (сені, көні абу парткомјас), райкомјасса, горкомјасса, окружкомјасса, обкомјасса, крајкомјасса да нацкомпартіјас ЦК-јасса пленумјаслөн шленјас да ревізіоннөй коміссіјасса шленјас.

3. Первічнөй парторганізаціјасса парткомјаслөн секретарјас, райкомјасса, горкомјасса, окружкомјасса, обкомјасса, крајкомјасса, нацкомпартіјас ЦК-јасса секретарјас да бюројаслөн шленјас бөрјөсөнны вөсса гөлдөсүтөмөн соответствующөй комітетјаслөн пленумјас вылын.

4. Партійнөй конференціјалөн (собрانیелөн) презідіум да мукөд ру-

ководашщөй органяс бөрјөсөнны вөсса гөлдөсүтөмөн сјөдө лыдыс, мыјдта урчитсө аснас конференціјалөн (собрانیелөн).

Конференціјалөн руководашщөй органясө да вылыс бөрјан партійнөй комітет составө вермасны лоны бөрјөмаөс партійнөй конференціјаслөн совещательнөй гөлдөс право делегатјас.

5. Руководашщөй партійнөй органясөс бөрјөмјас нуөдөсөнны конференціјалөн (собрانیелөн) соответствующөй партійнөй комітетлыс да ревізіоннөй коміссіјалыс отчетнөй доклад кывзөм, обсудитөм да шуөм примітөм бөрын.

Партійнөй органяслөн отчетјас вөзвыв обсуждајтсөнны партія соответствующөй комітетјаслөн пленумјас вылын.

Партія комітетјаслөн пленумјас вылын отчетнөй докладјас вөзвыв обсудитөм оз лышајт тајө комітетјас пленумјасса шленјасөс правөыс вьступајтны партійнөй собрانیелас да конференціјас вылын партійнөй организацијалыс руководствомө критікујтөмөн.

6. Борјөсөмјас нуөдөм вөзвылын партійнөй конференціја (собрانیел) устанавлявајтө бөрјан партійнөй органяс шленјаслыс да кандидатјаслыс лыд.

7. Руководашщөй партійнөй орган вьл составө кандидатурајас выдвигаетсөнны делегатјасөн да обсуждајтсөнны торјөн вескыда самөй партійнөй конференціја вылын (торјөн партійнөй органлөн шленјас да кандидатјас).

Списокјас вөзвыв лөсөдөм да најөс партійнөй конференціја (собрانیел) за-

седаніеіс кыці абсуджаітэм оз лезы.

Собраніеіса быд участнікы, конференціјаса делегатлы, коді кдсі выставітны рукаводашчэі партыйноі орган составо сііэ лібб мдд кандіатура, конференціјаса (собраніеіса) прэзідум сетб кыв кандіатура жылыс да таіэ предложеніесэ подулаіэм могоыс предложеніесэ сетбм выіэ.

Кандіатурајас выставітэм дугдбм жылыс предложеніе воім случајын конференціјаса (собраніеіса) прэзідум сувтдбб таіэ предложеніесэ конференціјалы (собраніеілы) решітм выіэ да восса гдлбсудтмдн решаетб вопрос возб нудбны лібб дугдбны выі кандіатурајас гіжалбм.

8. Рукаводашчэі партыйноі орган составо выдвіітэм став кандіатурајас обсудітэм нудббб сііэ пбрадокы, кыці најбс вблі гіжалбма, партыйноі конференціја (собраніеі) прэзідумб наін воім серті.

Кандіатурајас персонално обсуджаітгдн должен лоны обеспечітма рукаводашчэі партыйноі орган составо выдвіітэм кандіатурајас отвеітмдн огранічіттм право, мддногкб быд делегат вермас отвеітны выдвіітэм кандіатурајаслыс луббј лыс да быд выдвіітэм кандіатура жуа вермас сорнітны, кыці „за“ сііі і „протів“ делегатјаслн огранічіттм лыс.

Сііэ лібб мдд кандіатура обсудітэм дугдбм жылыс предложеніе воім случајын, конференціја (собраніеі) воссбн гдлбсудтмдн решаетб вопрос сііэ кандіатура возб обсудітэм лібб дугдбм жылыс.

Партыйноі конференціјалдн совешщателноі гдлбс правоа делегатјас да ВКП (б) шленб кандіатјас первічноі парторганізаціјасса собраніеіјас выіын да рајонноі партыйноі собраніеіјас выіын рукаводашчэі партыйноі органіасб кандіатурајас обсуджаітгдн пблзуітгдны совешщателноі гдлбс правоін.

9. Кандіатурајас, кодјаслы паныд воасны отводјас, обсудітэм ббрын, колб, торја быд случајын воссбн гдлбсудтэм пбрадокдн, решаетны вопрос

сііэ кандіатурасб спісокб пыртбм лібб не пыртбм жылыс, коді (спісокыс) лбсбббб партыйноі конференціјабн (собраніеібн) рукаводашчэі партыйноі органіасб тупкбса (гуса) гдлбсудтэмдн ббрысбмјас нудбм выіэ.

Сесса колб лыдфыны став гдлбсјас кыці „отвод вбсна“, сііі і „отводлы паныд“. Кандіатурајас, кодјаслы паныд отводјас ез воны, воссбн гдлбсудтэм выіэ оз сувтдбсыны да пыртббны спісокб ббрысбмјас тупкбса (гусбн) гдлбсудтэмдн нудбм выіэ.

10. Рукаводашчэі партыйноі органіас ббрібм нудбм возвыіын гдлбсудтэмлыс резуітатјас лыдббм выіэ партыйноі конференціја (собраніеі) воссбн гдлбсудтэмдн ббрібб счотноі коміссіја сііэ лыдын, мыјдта устанавліваітб конференціја (собраніеі). Счотноі коміссіјаса шленјас ббріббны счотноі коміссіјаса председателбс.

Гдлбсудтэм возвыіын счотноі коміссіјаса председател објазан разјаснітны партыйноі конференціјаса (собраніеіса) делегатјаслы тупкбса (гуса) гдлбсудтэм нуддан пбрадок.

Счотноі коміссіја тупкбса гдлбсудтэм возвыіын објазан лбсбдны ізірателноі јашцікјас да лічнб најбс печатајтны.

11. Рукаводашчэі партыйноі органіас ббрігдн тупкбса (гуса) гдлбсудтэм должен нудбсыны партыйноі конференціја тупкбса заседаніеі выіын сбмын решаетшчэі гдлбс правоа делегатјас прісутствудтэмдн.

12. Решаетшчэі гдлбс правоа быд делегат пблучаетб рукаводашчэі партыйноі органб конференціјабн (собраніеібн) індбм кандіатурајас спісокыс бті екземпляр. Партіјаса шлен делегатскбј мандат выіын лібб конференціја (собраніеі) выіын прісутствудтыс партіјаса шленјас спісокын должен лоны вбчбма пасјбд сы жылыс, мыј партіјаса шлен прікімајатіс участіеі гдлбсудтэмдын.

13. Тупкбса (гуса) гдлбсудтгдн быд делегат імеітб право черкајтны кандіатурајас спісокыс торја кандіатурајасбб лібб составны рукаводашчэі партыйноі орган составо выі кандіатурајас, сы выіэ вічдбтг, кушбм лыдыс конференціја (собра-

нїе) установітїс бѣрїны партійној орган.

14. Гѣлѣсуїтѣм бѣрын счотнѣї комисіја восталѣ избїрателнѣї јашшїкјас да конференціја (собранїе) залыс петтѣг нубѣѣ гѣлѣсуїтѣмлыс резултатјас лыѣѣѣм, торїѣн партійној органјасса шленјаслыс да партійној органјасса шленјасѣ кандїдатјаслыс.

Счотнѣї комисіја објазан лыѣѣны торїѣн быѣ кандїдатуралыс „за“ да „протїв“ став гѣлѣсјасѣ.

Гѣлѣсјас лыѣѣѣм бѣрын счотнѣї комисіја составлїтѣ протокол, кытѣѣ пыртѣ торїѣн быѣ кандїдатура куѣа гѣлѣсуїтѣмлыс резултатјас, да комисіјаса став шленјас кырымалѣны таїѣ протоколѣ.

Помешченїеын, кѣнї мунѣ гѣлѣсјас лыѣѣѣм, некѣѣ оз їмеїт правѣлоны счотнѣї комисіјаса шленјас кынѣї.

15. Партійној конференціја (собранїе) заседанїе вылын счотнѣї комисіја докладываїтѣ торїѣн быѣ кандїдатура куѣа гѣлѣсуїтѣмлыс резултат.

Руковашицѣї партійној орган составѣ бѣрїѣмајасѣн лыѣѣѣѣны кандїдатурајас, кодјас получїтїсны унжык гѣлѣсјас, но конференціја вылын рѣшаїущѣї гѣлѣс правѣѣн прїсутствуїтыс делегатјаслѣн гѣлѣсјас жынїыс не ещїажык.

16. Тупкѣса (гуса) гѣлѣсуїтѣмлѣн став матерїалјас (кандїдатурајаслѣн спїсокјас, писменнѣї шыѣѣѣѣмјас, гѣлѣсуїтѣм лыѣѣѣѣмјас да с. в.) долженѣс хранїтчыны партійној органјасын секрѣтнѣї документјас правѣїас вылын.

ВКП (б) ЦК.

1938 во март 29-ѣѣ лун.

РСФСР-са ВЕРХОВНӨЈ СӨВЕТӨ БӨРЈЫГӨМЈАС ЛУН ЈЫЛЫГ

ВСЕРОССИЙСКОЈ, ЦЕНТРАЛЬНОЈ ИСПОЛНИТЕЛЬНОЈ КОМИТЕТ ПРЕЗИДИУМЛОН ШУОМ

Советјаслөн Чрезвычайнөј Всероссийскөј XVII-өд Сјезд шуөм да РСФСР-са Верховнөј Сөветө бөрјысөмлыс лун бөрјысан срокдз кык төлысыс не сорөнжык да ужавтөм лунө установитөм жылыс „РСФСР-са Верховнөј Сөветө бөрјысөм жылыс положеніеын“ 63 статта подув вылын, Всероссийскөј Центральнөј Исполнительнөј Комитетлөн Президиум шуө:

1. Назначитны РСФСР-са Верховнөј Сөветө бөрјысөмјас 1938 вога јунь 26-өд лун вылө.

2. Јөздөны РСФСР-са Верховнөј Сөветө бөрјысөм куза избирательнөј кампаніејыс заводитчөм 1938 вога апрель 26-өд лунсан.

3. Вужөдны шојчан лун јунь 24-өд лунсан јунь 26-өд лун вылө.

*Всероссийскөј Центральнөј Исполнительнөј Комитетса
Председатель—М. КАЛЫНН.*

*Всероссийскөј Центральнөј Исполнительнөј Комитетса Секретар
пыдди ВЦИК Президиумса шлен—А. АРТУХИНА.*

Москва, Кремл. 1938 вога апрель 20-өд лун.

РСФСР-са ВЕРХОВНӨЙ СӨВЕТӨ БӨРҮЙГӨМҖАС КУҖА ЦЕНТРАЛНӨЙ ИЗБИРАТЕЛНӨЙ КОМИССИЈАЛЫГ СОСТАВ ВЫНГӨДӨМ ЈЫЛЫГ

ВСЕРОССИЈСКӨЙ ЦЕНТРАЛНӨЙ ИСПОЛНИТЕЛНӨЙ КОМИТЕТ ПРЕЗИДИУМЛӨН ШУӨМ

„РСФСР-са Верховнөй Сөветө бөрүгөмҗас јылыс положенијелөв“ 34 да 35 статтајас подув вылын Всероссијскөй Централнөй Исполнителнөй Комитетлөн Президиум шуө вынсөдны РСФСР-са Верховнөй Сөветө бөрүгөм куҖа Централнөй избирателнөй комиссија общественнөй организацијассан да ужалыс јөз обшествојассан тащөм представителјас составын:

Централнөй избирателнөй комиссијаса председател **Николајева Клавдија Ивановна**—профессионалнөй сојузаслөн Всесојузнөй Централнөй Советсан,

Централнөй избирателнөй комиссијаса председателөс вежыс **Папанін Иван дмитријевич**—Севернөй морскөй тујса работникјас профессионалнөй сојузсан,

Централнөй избирателнөй комиссијаса секретар **Кафтанов Сергеј Васильевич**—высшөй школаса да научнөй учрежденијесса работникјаслөн профессионалнөй сојузсан.

Централнөй избирателнөй комиссијаса шленјас:

Угаров Александр Иванович—московскөй коммунистическөй организацијасан,

Маленков Георгиј Максимілианович—политико-просветителнөй учрежденијеса работникјаслөн профессионалнөй сојузсан,

Косарев Александр Васильевич—Томјөзлөн Всесојузнөй ленинскөй коммунистическөй сојузсан,

Кузьнецов Алексеј Александрович—Ленинградскөй коммунистическөй организацијасан,

Никитин Александр Јефимович—„Правда“ газетса работникјас коллективсан,

Билалов Бимірагіт Білалович—Башкирскөй коммунистическөй организацијасан,

Ишмуратова Гајша Халиловна—Татарскөй АССР-са профсојузнөй организацијасан,

Ілјин Григоріј Маркелович—Москва карса „Серп і молот“ заводса рабочөјјассан, служашщөјјассан да инженерјассан,

Іванов Владімир Александрович—Ленинград карса Киров нима „Електросіла“ заводса рабочөјјассан, служашщөјјассан да инженерјассан,

Јастребов Сергеј Петрович—Гор’киј карса „Красное Сормово“ заводса рабочөјјассан, служашщөјјассан да инженерјассан,

Чеботарев Андреј Владімирович—Ростовскөй областса Глубокінскөй рајонса „Заря революции“ колхозса колхозникјассан,

Киселева Анна Андрејевна—Калининскөй областса Бежецкөй рајонса „Буденовец“ колхозса колхозникјассан.

*Всероссијскөй Централнөй Исполнителнөй Комитетса
Председател — М. КАЛЫНИН.*

*Всероссијскөй Централнөй Исполнителнөй Комитетса
Секретар пьиді ВЦК Президиумса шлен—А. АРГУХИНА.*

Москва, Кремль. 1938 вося апрель 20-өд лун.

РСФСР-са ВЕРХОВНӨЙ СӨВЕТӨ
БӨРҮЙСӨМҖАС КУЗА ИЗБІРАТЕЛНӨЙ
ОКРУГЈАС ЈЫЛЫГ

*ВСЕРОССИЙСКОЈ ЦЕНТРАЛНӨЙ ИСПОЛНИТЕЛНӨЙ
КОМИТЕТ ПРЕЗИДИУМЛӨН ШУӨМ*

Всероссијскөй Централнөй Исполнителнөй Комитетлөн Президиум РСФСР-са Конституцијалөн 25-өд статта да „РСФСР-са Верховнөй Сөветө бөрүсөмјас јылыс положенијелөн“ 23-өд да 24-өд статтајас подув вылын шуис образуйт-ны РСФСР-са Верховнөй Сөветө бөрүсөмјас куза 727 избірателнөй округ.

Комі АССР-ын шудма образуйтны ташөм избірателнөй округјас:

Сыктывкарскөй избірателнөй округ № 659 (центр—Сыктывкар).

Сыктывкар да рајонјас: Мылдин, Устуса, Устцылма, Ізва, Јемдин да Удора.

Сыктывдинскөй избірателнөй округ № 660 (центр—Сыктывкар).

Рајонјас: Сыктывдин, Кулөмдин, Шојнаты, Сыктыв, Луз да Љетка.

КОМИ АССР-са ВЕРХОВНӨЖ СӨВЕТӨ БӨРҮЙГӨМҖАС ЛУН ҖЫЛЫГ

КОМИ АССР ИСПОЛКОМСА ПРЕЗИДИУМЛӨН ШУӨМ

Комі АССР-са Сөветҗас Чрезвычайнөҗ XI-өд Сҗезд шуөм да Комі АССР-са Верховнөҗ Сөветө бөрҮйсөмҗаслыс лун бөрҮйсан срокөҗ кык төлысыс не сорөнжык да ужавтөм лунө установитөм җылыс „Комі АССР-са Верховнөҗ Сөветө бөрҮйсөмҗас җылыс положеніелөн“ 63-өд статта подув вылын, Комі АССР-са Исполкомлөн Президиум шуө:

1. Назначитны Комі АССР-са Верховнөҗ Сөветө бөрҮйсөмҗас 1938 вога җуң 26-өд лун вылө.
2. Јавитны Комі АССР-са Верховнөҗ Сөветө бөрҮйсөмҗас куза избірателнөҗ кампаніе 1938 вога апрел 26-өд лунсаң.
3. Вужөдны җуң 24-өд лунсаң шоҗчан лун җуң 26-өд лун вылө.

*Комі АССР Исполкомса Председателлыс обҗазанностҗас
кубдыс—І. КЫҖЈУРОВ.*

*Комі АССР Исполкомса Секретарлыс обҗазанностҗас
кубдыс—В. ФИЛППОВ.*

Сыктивкар. 1938 во апрел 22-өд лун.

КОМИ АССР-са ВЕРХОВНӨЙ СӨВЕТӨ БӨРҮЙГӨМҖАС КУҶА ЦЕНТРАЛНӨЙ ИЗБИРАТЕЛНӨЙ КОМИГГИЈАЛЫГ СОСТАВ ВИНГӨДӨМ ЈЫЛЫГ

КОМИ АССР ИСПОЛКОМСА ПРЕЗИДИУМЛӨН ШУӨМ

„Коми АССР-са Верховнөй Сөветө бөрүгөмҗас ылыс положенҗелөн“ 34 да 35-өд статҗас подув вылын Коми АССР-са Исполнҗителнөй Комитетлөн Президиум шуө:

Вынөдны Коми АССР-са Верховнөй Сөветө бөрүгөмҗас куҗа Централнөй Избирателнөй комисҗија общҗественнөй организацијаҗсса да ужалыс јөз общҗествојаҗсса тащөм представителҗас составын:

Централнөй избирателнөй комисҗијаса председател **ВЕТОШКИН Нафанил Василҗевич** — Медсантруд работнҗкјаслөн республиканскөй профессионалнөй сојузса.

Централнөй избирателнөй комисҗијаса председателөс вежыс **ХУҶАЈЕВА Анна Јефимовна** — политико-просветителнөй учреждениҗејасса работнҗкјас профсојузлөн республиканскөй организацијаҗса.

Централнөй избирателнөй комисҗијаса секретар **СУХОГУЗОВ Јемелҗан Никитич** — вөрлеҗдмын да кылөдчөмын ужалысјаслөн республиканскөй профессионалнөй сојузса.

Централнөй избирателнөй комисҗијаса шленҗас:

ЧЕУСОВА Анна Александровна — карса коммуниҗтическөй организацијаҗса.

РАЗМЫСЛОВ Питирим Иванович — высшөй школајасса работнҗкјаслөн республиканскөй профессионалнөй сојузса.

ПУДОВА Анфиса Николәевна — Томјөз Ставсојузса Ленинскөй Коммуниҗтическөй Сојузлөн областнөй организацијаҗса.

НОВИКОВ Иван Василҗевич — областнөй коммуниҗтическөй организацијаҗса.

ПОЛЕШЦКОВА Александра Алексејевна — Сыктывкарскөй фелдшерско-акушерскөй школаса студентҗас да преподавателҗас коллективса.

ЈЕЛФИМОВА Матрена Григорјевна — Сыктывдин рајонса, Мажа сиктө-ветса, „Выл војвыв“ колхозса колхознҗкјасса.

АНДРЕЈЕВ Константин Андрејевич — Луз рајонса, Абјачој МТС-са работчөјҗасса да служашщөјҗасса.

БЕЛЫХ Илја Степанович — војвыв бассейнса речнҗкјаслөн профессионалнөй сојузса.

*Коми АССР Исполкомса Председателҗалыс објазаниостҗас
кубдыс — Г. КЫҶУРОВ.*

*Коми АССР Исполкомса Секретарлыс објазаниостҗас
кубдыс — В. ФИЛППОВ.*

ВЛАДИМИР МАЯКОВСКИЙ

Е. УСИЕВИЧ

„Влі комуністическѣ“ вескѣдѣм
жывбурын, кодѣс В. Маяковскіј гі-
жіс кувтѣчыс некымын вежон воз-
вылын, поет шуліс:

Мой стих
грудом
громаду лет прорвет
и явится
весомо,
грубо,
зримо,
как в наши дни
вошел водопровод
сработанный
еще рабами Рима.

Поетлѣн ескѣмыс, мыј сълѣн кыв-
бурыс піскѣдас „војаслыс громада“,
подулалѣма абу самоуныіе вылын,
а ужалыс революціоннѣй массајас дінѣ
рафѣйтѣм да ыжыд уваженіе подув
вылын, кодјас (массајас) тышлы Ма-
яковскіј нѣмкофасѣмѣн сетіс ассыс
зев яркѣй талантѣс.

Маяковскіј гіжіс 20 во. Літѣра-
турнѣй дѣятельностлѣя медвоѣа во-
јасѣ сіѣ регыджык вѣлі одіночка
бунтарѣн збыл вылѣ пролетарскѣй
революціонерѣн дорыс. І век-жѣ Ма-
яковскіјлыс став олѣмсѣ, сылыс твор-
ческѣй туйсѣ зоннас віѣдлѣмѣн, поѣѣ
тыр подулалѣмѣн шуны, мыј сіѣ
вѣлі капіталістическѣй обществолы
нѣммірітчытѣм врагѣн.

Маяковскіј аслас творчествоын па-
ныд сувтѣдліс обществоса ыжыда-
лыс классјасѣ нарѣйтѣм классјаслы
паныд, страстнѣйя провозглашайтліс
пролетаріјјаслыс вылын моральнѣй
ценностѣс (пѣт, шѣг собственнікјас
моралькѣд ѣткофалѣм серті). Нѣшта
„Облако в штанах“ поемаын - на

(1915 во) нарѣйтѣмјас нѣмсан Ма-
яковскіј гіжіліс:

Мы,
каторжные города лепрозория,
где золото и грязь изъязвили проказу,—
мы чище венецианского лазорья,
морями и солнцами омытого сразу.

Капіталістическѣй мір дінѣ, сіѣ быт,
мораль дінѣ лѣглуныс петіс Маяков-
скіј кывбурјаслѣн быд строкаыс. Сіѣ
јаростнѣйя ердѣдліс капіталістическѣй
обществолыс бесчеловечност, бур-
жуазіјалыс лѣж гуманізмѣс, коді
(буржуазіја) ассыс мерзкѣй суш-
ностѣс торја јарјугыда петкѣдліс мѣ-
ровѣй імперіалістическѣй војна кадѣ.

Таѣ војнаыс ердѣдліс буржуазнѣй
подувсѣ „революціоннѣйя“ настроіт-
чѣм зев уна буржуазнѣй інтеллігент-
јаслыс, кодјас вѣлі шымыргѣмаѣс
шовіністическѣй, војеннѣй колѣмѣн,
ызјѣдісны да чуксалісны бојна вылѣ
ужалыс јѣзлыс мільіоннѣй массајасѣс
кітыр озырјас прібыл вѣсна.

Буржуазнѣй общество дінѣ пла-
меннѣй лѣглунѣн тырѣм, Маяковскіј
гѣгѣрвоіс, код інтересјасын нуѣдѣс
віркістан бојна. Всеобщѣй шовіні-
стическѣй омлалѣм пѣвсын, сіѣ азгіс
ас пыщкас мужество лептыны гѣлѣсѣ
ставсѣ бырѣдыс војналы паныд.
Негодуюшщѣй стіхјасын Маяковскіј
гіжіс:

Единственный человечий,
среди вой,
среди виага,
годос
подъемлю днесь.

Маяковскіјлѣн літѣратурнѣй про-
тѣвнѣкјасыс, кодјас пыщкын унжыкыс
ѣбрас лоісны народлы медѣа лѣк

B. B. MAJAKOBCKIJ

W. B. WALKER, JR.

врагасён, быдсама ногён зільсны најтбстны поетлыс војналы паныд героічэскай, збыл выло рэволюцiоннэй протэст, Маяковскілыс „Војна і мір“ поема да мукд антивоеннэй кывбурјасё ізбдлісны „анархічэскай індывідуалнэй бунтён“, „інтэлігентскай гуманізмён“ да с. в. Сёмын тупіца верміс не аґыны Маяковскі бунтлыс мешчанскай інтэлігентлён індывідуалістічэскай бунтыс рэзкай рэшајущэй торјаломсё.

Маяковскі некушдм условіејас дырјі ез вермы мірiтчыны нартіёмлён да эксплуатаціјалён строкд, сылдн бунтыс ез вбв вэскддма тајд строклён торја сіјё лібд тајд „неудобствојаслы“ паныд, а сіјё строкыслён самэй подувјасыслы паныд, мортбс нартіёмлы паныд, чэловечэскай достоінство уніжајтёмлы паныд.

Велікай Октабрскай соціалістічэскай рэволюціјас Владімір Маяковскі встретітiс ыжыд німкофлундн да творчэскай кыптёмдн да некушдм колебаніејастбг сувтiс сіјё бојецјас радјасё.

Октабрскай соціалістічэскай рэволюціјас аслас рэволюціјадн прiзнајтёмдн, большевікјаслыс партіјасё зiк дтi партіјадн, кодi способнэй вайдбны чэловечэствобс шуда олёмд, прiзнајтёмдн, ассыс творчэствосё пролетарскай рэволюціја могјаслы подчiнiтёмдн, Маяковскі мездысё аслас воґа дткымын прэдрасудокјасыс.

Медвоґа торјасыс-нын, кодбс Маяковскі гiжiс 1917-дб васа Октабр бёрын, петкддлісны сіјё талантлыс ыжыд быдмёмсё. Сещдм кывбурјасыс, кыґi „Левый марш“, дыр војас кежлб лоiсны рэволюцiоннэй аудіторіјалы радејтана лыдфанторјён:

Коммуне не быть покоренной.
 Левоу!
 Левоу!
 Левоу!

Рэволюцiоннэй тышын ґоннас шымыртём, В. Маяковскі страстнбја шыаслыс быд тема выло, кодбс выдвiнiтліс соціалістічэскай строiтелство, ыжыдыс-ыжыд общэй могјасань заводiтёмдн да талунја делбјасён помалёмдн.

Маяковскілён „крітiкјас“, „чiстбй iскусствобс“ быдсама пблбс дорјыс-јас, упрекајтлісны поетбс сыс, мы сіјё „леґа“ ассыс дарованіесё сещдм „лунса темајасбґ“, кыґi дезертiрствокдб, антiсемітiзмкдб, хуліганствокдб тыш, грамотност вбсна, уж дiсциплына, політiчэскай сознательност вбсна тыш да с. в. Рэволюціјалён враґјас торјён-нын зільсны поетбс травітёмын. Маяковскілён пбштi быд кывбур, кодбс гiжбма бытббкб „пребходашщбй“ тема выло, збыл вылас петкддлб соціалiзмлыс общэй могјасё, народлыс общэй кбсґыбм-јасё.

Большевістскай партіјностён іжбм, Маяковскілён кывбурјасыс пырбны iскусстволён велікай прiзвэденіејас лыдб. Најд дыр-на кутасы волнујтны лыдфысысёс,— быд пбрб вылногён. Тырмымён каґытвыны Маяковскі кывбурыс Поволґејын шыґјалбм јылыс да белогвардејцјас да iнтервентјас шыґјалбмсё котыртысјас німкофасём јылыс кбґ-нын тащбм строкајас:

Будьте прокляты!
 Вечное „вон“ вам!

Леса российские,
 Соберитесь все!
 Выберите по самой большой осине,
 чтоб образ ихний
 вечно висел,
 под самым небом качался синий.

Тајд строкајасыс кывбурыс, кодбс Маяковскі гiжiс „частнбй повод“ куґа. I вот днi, дасвіт во бёрын, быд честнбй морт корсё да оз азґы кывјасё, кодјас тырмісны ескб, мёдым клејмітны троцкістско-бухарiнскай шпiонјасёс, рбдiналыс да народлыс подлбй прэдательјасёс,— озбмб-нб Маяковскілён тајд строкајасыс кывны кыґi фашістскай мортвiґысјаслы паныд сёмын-на шубм проклатіе!

Аслас уна мiльіона лыдфысыс дiнбшыбдчёмдн, Маяковскі гiжiліс:

Не тешся, товарищ,
 мирными днями,
 едавай добродушие в брак.

Товарищ, помни:
между нами
орудует классовый враг.

я подыму,
как большевистский
партилет
все сто томов

моих
партийных книжечек.

Класово́й враг, подло́й фашистско́й шпіонјас — троцкістско-бухарінско́й предачелјас да ізменнікјас, дерт, ез вермыны не азғыны, мыј Мајаковскіјлөн творчествоыс ем социализм пропагандалөн вына дружіе. Быдсама пблос авербахјас, воронскіјјас, бухарінјас—ставныс најб, кодјас во́тї зільісны діскредітурутны социалістическо́й літературалыс веліко́й классік М. Гор'кіјос, а сы ббрын кыпбдісны сы выло ассыныс преступно́й кісб,— тајб подло́й јбзыс ез колны покојын і В. Мајаковскіјос.

Сіко́й травла да клевета, талантлөн мнімбј упадок јылыс ліцемерно́й ышлолалбмјас, троцкістско-бухарінско́й своралбн омлалбм да горзбм коллббдісны Мајаковскіјос став сіјб мужественно́й туј вылыны. Врагјас зільісны тојыштны, скбрмбдны Мајаковскіјос, зільісны лантбдны сіјос да вужбдны „нейтрално́й“ темајас выло. Троцкістско-бухарінско́й бандабн Мајаковскіјос травітбм котыртбм вайбдіс поетлбн кадтбг кувсбмб. Но мі тбдам, мыј сбкыд переживаніејасыс ні бтї секунда выло ез слабмбдны Мајаковскіјлыс коммунізмб ескбм, Ле́нінлбн—Ста́лінлбн партіјаб ескбм. Мајаковскіј куліс социализмб чорыда ескбмбн, убедітчбмбн, мыј сіјб олбмас вбчіс правілно́й делб.

Явившись
в Це Ка Ка
идущих
светлых лет,
над бандой поэтических рвачей
и выжиет

Му чужбм вылыс ассыс подло́й врагјасбб чышкбмбн, сбветско́й народ бырбдіс најбс, кодјас зільісны сувтны сіјб (народ) да сылбн замечательно́й поет костын.

Мајаковскіјлбн кывбурјасыс тырбмабс враг діно лбглун да ужалыс человечество діно пбса рафејтан чувствббн. Політическо́й тема выло Мајаковскіјлбн луббј кывбур—пыдіа лічнбј, лічнбј тема выло луббј кывбур—тырвыбб социално́й. Мајаковскіјлбн „агітка“—тајб сылбн ліріка, а Мајаковскіјлбн ліріка социализм вбсна сылбн ыжыд вына агітаціја.

Мајаковскіј чувствуйтліс асбб раббчбј классбн нубдан тышыны участнікбн, социализм стрббітысбн. Тајб сетіс позанлун Мајаковскіјлбн веліколепно́й талантлы развітчыны тырвыно́. Тајб вбчіс Мајаковскіјос сбветско́й эпохаса медбур да мед талантлыво́й поетбн,— поетбн, кодї аслас творчествоын правіво́ја да страстнбја петкббдіс сбветско́й народлыс ужјасбб, мбвпјасбб да чувствббјасбб.

Мајаковскіјлбн поезіјаыс олб да дыр кутас овны, ужалыс јбзбс шуда олбм вбсна тышб вдохновлајтбмбн.

Мајаковскіјлбн кбсјбмыс пбртчас олбмб. Сылы, кычі революціалбн і мукбд честнбј, непоколебімбј борецјаслы,—

общим памятником будет
построенный
в боях
социализм.

ХАНЖА

В. МАЈАКОВСКИЈ

Петр Иванович Васуткин
јенмѝс
дѝзмѝдѝтѝг оз колы,—
гурс пѝв,
буракѝ,
быд сутки
јенлыс нѝмсѝ
сѝјѝ доллѝ.
„Сватѝј“ мортлѝн
муѝѝр тыр,—
чѝртыс
коксѝ чегас
могас.
ѝѝѝ тыр
сѝрѝм бѝрын
пыр
пернапасасас:
„Јеј-богу“.
Щапкас
калым—
лапа сѝлѝс.
Тенѝ лыѝѝѝ осол тујѝ.
„Кытыс бостѝн?“—јуав сѝлыс.
„Јен-пѝ ыстѝс“,—
сѝјѝ шуас.
Корыс ѝѝѝзыс
тупкѝс пелсѝ,—
кѝѝ горш тырѝн горзы сен,
бытѝѝ сѝбѝѝн гутыс
ѝѝтѝѝг,
щапа шуас:
„Сегас јен“.
Теныд
бусѝс др'ансѝ
сетѝ,

ачыс
ректѝ-гуѝ трест,
рушку,
чужѝм
крестѝн пасѝѝ,
чѝст, кыѝ гулу:
„Со теѝ крест“...
Вѝрыѝ
вѝрјаскѝѝ
щѝѝ гуѝ.
Аѝѝс—
бокѝ кыскѝс кок;
шѝпкѝѝ,
сѝнсѝ лезѝг
муѝ:
„Јенмыс аѝѝѝ...
ме ѝѝк ог“.
Ставсѝ
массалыс
сѝѝ гуѝ,
сѝјѝ
щѝѝѝ
ташѝм ногѝн,
јумов басѝн
сегса шуѝ:
„Олѝ лун—
ѝ слава богу“.
Јуанѝныс
гортас
кыссас,—
вѝна дорын
попкѝѝ олѝс,—
боксѝ челаѝылыс кырсас,
меѝым јенмыс
быѝѝн полѝс.

Комѝѝѝѝс Вас Мѝѝ.

КЫҢИ ВӨЧНЫ ГҤИХЈАС?

I

Ме должен гҤжны тајо тема вылас.

Уна сикас літературној диспутјас вылын, уна сикас производственној словесној ассоціаціјасса (рап, тап, пап, да мук.) том работнікјаскөд сорнын, крҤтікјаскөд расправаын меным шөкыда ковмыліс, не жугөдлыны кө, то көт-нын дискредітірујтны важ поезікасө. Ассө нінөмын мыжтөм важ поезіјасө, дерт, вөрзөдлісны омөла. Сылы вескавліс сөмын сек, кор важсө ретівөја дорјысјас выл іскусствове дебсылісны памјатнікјас саяө.

Мөдарө, босталөмөн, грөмітөмөн да памјатнікјассө ворочајтөмөн, мі петкөдлім лыффысјаслы Велікөјјасөс зик төдтөм, ізучіттөм боксан.

Челадөс (том літературној школајасөс сҤ-жө) пыр інтересујтө, мыј ем картоныс вөчөм вөв пышкын. Формалістјас уж бөрын гөгөрвоанаөс бумагаыс вөчөм вөвјаслөн да слөнјаслөн пышкөсјасыс. Вөвјасыс-кө секі неуна шыкышталісны,—прөстітөј. Важ кадса поезіјакөд відчыны оз ковмы—сіјө міјанлы учебној матеріал.

Міјан пыркадса да главној лөг-лун усө романсово-крҤтическөј обывателшціна вылө. На вылө, коді важ поезіјалыс став велічісөс аззө сыын, мыј і најө рафејтлісны, кыҢи Онегін Татјанаөс (душалы созвучіе), сыын налы і поетјас гөгөрвоанаөс (велөдчісны гімназіяын), мыј јамбјас ласкајтөны налыс пелсө. Міјанлы ненавістнөј тајө кокні свістопласкаыс сы вөсна, мыј сіјө лөсөдө сөкыд да важној поетическөј делө гөгөр половөј дрөгнөтөммыс да лантлөммыс атмосфера, сыө верітөммыс, мыј

сөмын вечнөј поезіјасө оз бост некушөм діалектіка да мыј зик өті производственнөј процессыс—јур вдохновеннөја кыпөдөм да віччысөмөн, кор јенежса поезіја-дух леччас куш плеш вылө гулуөн, павлінөн лібө страусөн.

Разоблачітны тајө господасө абу сөкыд.

Татјаналыс рафејтөмсө да „наукасө, кодөс сыліс Назон“, тырмымөн сравнітны гөтрасөм јылыс закон проекткөд, лыффыны пушкінскөј „разочарованнөј лорнет“ јылыс дөнецкөј шахторјаслы лібө котөртны первомајскөј колоннајас возвылын да горзыны: „Мой дядя самых честных правил“.

Өдвакө ташөм опыт бөрас кушөмкө том мортлөн, коді өзјө сетны асыс вынсө революціјалы, лоас серјозној көсјөм занімајтчыны древнепоетическөј ремеслоөн.

Та јылыс уна гҤжысыліс і сорнытсыліс. Аудіторіјалөн гора ошкөмыс пыр вөвлі міјанла дорын. Но ошкөм бөрын кыпалөны скептіческөј гөлдөсјас:

— Ті сөмын жугөдланныд і нінөм он вөчөј. Важ учебнікјас омөлөс, а көні вылјасыс? Вајө міјанлы тіјан поетікалыс правілөјјассө! Вајө учебнікјас!

Сы вылө ыстысөм, мыј важ поетіка сушществујтө сурсөн-жынјөн во, а міјан во комын—омөла отсалыс отговорка.

Ті көсјанныд гҤжны да көсјанныд төдны, кыҢи сіјө вөчсө. Мыла вешц, кодөс гҤжөма став шенгелевскөј правілөјјас серті, тыр ріфмајасөн, јамбјасөн да хорејјасөн, өткажітчөны прімітны поезіја пыддҤ? Ті

правбе требутны поетјаслыс, медем најб ез нуны аскдныс гортјб асла- ныс ремеслолыс секретјасб.

Ме ксја гјжны аслам фелб јылыс не кызі начотчк, а кызі практик. Некущом научнбј тдчанлун менам статта оз имеит. Ме гја аслам уж јылыс, коді, менам наблуденіејас сертї да убежденіе сертї, кызвынас еща мыбн торјалб мукбд профе- ссионал-поетјас ужыс.

Ншта отчид зев решителнбја встала: ме ог сет некущом пра- вилбјас сы вылб, медем морт лоіс поетбн, медем сјбб гјжис стіхјас. Сешбм правілојасыс вообщце абу. Поетбн шусб морт, коді бурещ і лсбдбб сјбб поетическбј правілојасб. Собдыс вайдта менсым дбзмбдбм-ннн пример-аналогја.

Математик—сјбб морт, коді лсбдбб, содталб, развивајтб математическбј правілојас, морт, коді пыртб вылбс математическбј знаніеб. Морт, коді медвоццанс сформулірујтис, мыј „кык да кык—нол“,—великбј математик, сјбб-кбб получитис тајб ісџнасб кбт кык чігарка пом кык чігарка помкбб содтбмыс. Став воцб лоан јбзыс, кбт најб содталісны муртыштны поцтбм гырысторјас, например паровоз паро- возкбб,—став сјбб јбзыс—абу мате- матікјас. Тајб утвержденіејас нбтї оз чінты мортлыс ужсб, коді сод- талб паровозјас. Сылбн ужыс тран- спортнбј разруха лунјасб вермас лн- ны уна бо пбв донажык куш арифме- тическбј ісџнаыс. Но оз ков паро- возјас ремонтірујтбм куза отчотност мбдбдны математическбј обшчест- воб да требутны, медем сјбб від- лавсіс Лобачевскіјлбн геометріакбб дтшоц. Тајб јбзмбдас плановбј ко- міссіјабс, шембсмбдас математікја- сбс, вайдбдас тупікб таріфікаторјасбс.

Меным шуасны, мыј ме ігбдча вос- са бцбсб, мыј ставыс тајб гбгбрвоа- на і сіз. Абу сіз.

Ріфмујтбм вздорыс 80 прбчентыс міјан редакціјајасбн печатајтбс сб- мын сы вбсна, мыј редакторјаслбн лїбб абу некущом представленіе воцца поезіја јылыс, лїбб оз тбдны, мыјла колб поезіја.

Редакторјас тбдбны сбмын „ме- ным кажітчб“ лїбб „оз кажітчы“,

вунбдбмбн, мыј і вкус поцб і колб развивајтны. Пбштї став редактор- јасыс нораслісны меным, мыј најб оз кужны ббр сетны стіхотворнбј рукопісјас, оз тбдны, мыј шуны секі.

Грамотнбј редактор должен вблі ескб шуны поетлы: „Тіјан стіхјасыд зев правілојбс, најбс составітбма М. Бродовскіјлбн (Шенгелілбн, Греч- лбн да с. в.) стіхосложеніе куза руководствомбн којмбд ізданіе сер- тї, став тіјан ріфмајасыд—іспытанныбј ріфмајас, кодјас важбн ембс Н. Аб- рамовлбн роч ріфмајас полној сло- варын. Сы вбсна мыј бур выл стіх- јас менам бнн абу, ме окотапырыс боста тіјанлыс, тајбс, кызі квалифі- цированныбј перепісчкылыс уж, 30 шај- тбн лыстыс мынтбмбн, ваянныд-кб кујім копїја“.

Поетлы нїнбмбн лоб кроітны. По- ет лїбб шыбытас гјжны, лїбб ма- тыстчас стіхјас дїно кызі фелб дїно, коді требутб ыжыд уж. Век-жб, по- ет шыбытас вышцїтчыны ужалыс хропкер воцын, кодлбн кбт ембс выл проісшествіејас заметкаыс сы- лбн кујім шајт вылб. Од хропкер гачсб косавлб скандалјас да пбжар- јас вылыны, а ташбм поэтыс сбмын дулсб вїцб лїстбокјас бергбдлбм вылб.

Поетическбј квалифікаціја кыпбдбм нїм куза, воцб вылб поезіјалбн цор- цалбм нїм куза колб шыбытны тајб медса кокнї фелбсб человеческбј уж мукбд відјасыс торјбдбмсб.

Оговаривајтча: правілојас лсбб- дбм—сјбб абу ачыс аснас поезіјалбн цел, мбдногбн поет пбрас схоластб, коді упражњајтчб сушществујтбм лїбб ковтбм торјаслы да положе- нїејаслы правілојас лсббдбмын. На- пример, нїнбмла вблі ескб думајтны правілојас велосіпедбн дбјб мунігбн козувјас лыдббм вылб.

Положеніејас, кодјас требутбны формулірујтбм, требутбны прави- лбјас, выдвігајтб олбмыс. Формулі- рутан способјас, правілојаслбн цел учїтсбны классбн, міјан тыш тре- бованіејасбн.

Например, революціја шыбытїс улї- чб мїлліонјаслыс кор'авбј сорнї, окраїнајаслбн жаргон завоцїтис вї- зувтны централнбј проспектјас пыр;

слабітѡм інтэлігентскѡј кыв сылѡн
выхолостітѡм кывясѡн: „ідеал“,
„справедлівостлѡн прінціпјас“, „Хрїс-
тослѡн да антїхрїстлѡн трансценден-
талнѡј чужѡм“,—став тајѡ речјасы,
кодјас гусѡн шуавсѡны ресторан-
јасын,—талалѡма. Тајѡ—кывлѡн выл
стїхіја.

Кызі вѡчны сїјѡс поетїческѡјѡн?
Важ правілѡјас „вѡтјасѡн, цветјасѡн“
да александрїјскѡј стїхѡн оз шогмы-
ны. Кызі пыртны сорнїтан кыв
поезіјаѡ да кызі петкѡдны поезїјаѡс
тајѡ сорнїјасыс?

Сѡлыштны револуціја вылѡ јамбјас
нїм куза?

Мы стали злыми и покорными,
Нам не уйти.
Уже развел руками черными
Виксель пути

(З. Гінніус).

Веѡ лоѡ течны шѡпкѡм вылѡ ду-
мајтѡм чєтырєхстѡпнѡј амфїбрахіјѡ
револуціјалыс поткѡдан шум.

Герои, скитальцы морей, альбатросы,
Застольные гости громовых пиров,
Орлиное племя, матросы, матросы,
Вам песнь огневая рубиновых слов.

(Кірїллов).

Оз!

Пыр-жѡ сетны граждєанствѡлыс
став правојасѡ выл кывлы: сылѡм
пыѡдї горѡдѡмлы, колыбєлнѡј сы-
ланкыв пыѡдї барабан грымгѡмлы.

Революционный держите шаг!
(Блок).

Разворачивайтесь в марше!
(Мајаковскіј).

Еща сїјѡ, медым сетсїсны выл
стїхлѡн обрачєцјас, револуціјаса јѡз
чукѡр вылѡ кывјѡн фєјствужтан пра-
вілѡјас,—колѡ, медым тајѡ фєјствїе-
ыслѡн расчѡтыс стрѡїтсїс аслад
класслы медса ыжыд ѡтсѡг вылѡ.

Еща вїставны, мыј „неугомонный
не дремлет враг“ (Блок). Колѡ стѡ-
ча індыны лїбѡ кѡт-нїн сетны ѡшыб-
катѡг аґзыны сїјѡ врагыслыс фігу-
расѡ.

Еща, медым разворачївајтчїсны мар-
шын. Колѡ, медым разворачївајтчїс-
ны улїчнѡј бојлѡн став правїлѡјас
сертї, телеграф, банкјас, арсеналјас
кыпѡдчыс рабочѡјјас кїѡ бѡстѡлѡ-
мѡн.

Татыс:

Ешь ананасы,
Рябчиков жуй,
День твой последний приходит буржуй...

(Мајаковскіј.)

Ѳдвѡкѡ тащѡм стїхтѡ узаконїтїс
ескѡ классїческѡј поезїја. Грєч 1820
воын єз тѡд частушкајас, но сїјѡ-кѡ
ескѡ најѡс тѡдїс, сїјѡ гїжїс ескѡ на
јылыс, фєрт, сїґ-жѡ, кызі народнѡј
стїхѡїзложєнїє јылыс,—зывѡктѡ-
мѡн: „Тајѡ стїхјасыс оз тѡдны нї
стѡпајас, нї созвучїєјас...“

Но тајѡ стрѡчкајасѡ бѡстїс пї
пыѡдї петєрбургскѡј улїч. Шѡјчїгѡн
крїтїкјас вермасны разбїрајтчыштны,
кущѡм правїлѡјас подув вылын став-
сѡ тајѡс вѡчѡма.

Поетїческѡј прїзвєдєнїєын выл-
тор быт колєна. Кывјаслѡн матєріал,
кывјаслѡн сочєтанїє, кодї сурѡ по-
єтлы, должен лѡны перєрєботѡјтѡма.
Стїх вѡчѡм вылѡ-кѡ мунїс кывјаслѡн
важ торпырїг, сїјѡ должен бурєш
лѡсавны выл матєріал лыдкѡд. Тајѡ
вылыслѡн лыдыс да качєствѡыс ку-
тас завїсїтны, шогмана-ѡ лоѡ тащѡм
сплавыс упѡтреблѡјтны.

Вылтор, фєрт, оз прєдполагѡјт
вѡвлытѡм істїнајас дугдывтѡг вїс-
тавлѡм. Јамб, свѡбѡднѡј стїх, аллї-
тєраціја, ассѡнанс лѡсѡдсѡны оз быд-
лун. Поѡѡ ужавны і најѡс воѡѡ нуд-
ѡдѡм, внєдрїтѡм, паскѡдѡм вылын.

„Кыкыс кык—нол“ ачыс аснас оз
ѡв і ѡвны оз вермы. Колѡ кужны
прїмєнајтны тајѡ істїнасѡ (прїложї-
тан правїлѡјас). Колѡ вѡчны тајѡ іс-
тїнасѡ помнїтанаѡн (бара правїлѡјас),
колѡ петкѡдлыны сылыс вѡрґытѡм-
лунсѡ вел уна фактјас вылын (прї-
мєр, софєржанїє, тєма).

Татыс гѡгѡрвоана, мыј поезїјаын
фєјствїтєлнѡст ѡпїшїтѡмлы, петкѡд-
лѡмлы абу аслыс торја мєста. Та-
щѡм ужыс колѡ, но сїјѡ должен дѡн-
јавсыны кызі ыжыд чєлѡвєчєскѡј
сѡбранїє вывса сєкрєтарлѡн уж-

Тажѳ прѳстѳј „кывзім“, „постановітѳм“. Таын попутчыцествѳдѳн трагедіја: і кылісны вѳт во мыстѳі, і постановітѳсны сорѳнокѳ, кор мукѳдјасыс пѳрїсны-нѳн олѳмѳ.

Поезіја заводітѳ сев, кѳні ем тенденціја.

Ме ногѳн, „Выхожу один я на дорогу“... стіх—сіѳ агітаціја сы вѳсна, медым нывкагулајтѳс поетјаскѳд. Ѳтнаслы, аҗзаныд-ѳ, гажтѳм. Ех, сетны ескѳ-сещѳм вына стіх, кодѳ корѳ ѳтвувчыны кооператївјасѳ!

Стіх гїжѳмѳ важ руководствојасыс тащѳмјаснас кывшутѳг ез вѳвны. Сїѳ сѳмын гїжѳмлыс обычаѳ пырѳм історїческой способјас опішѳтѳм. Правільнѳја шуны сїѳ кыгајасѳ ѳе „кызі гїжны“, а „кызі гїжлісны“.

Вїстала честнѳја. Ме ог тѳд нѳі јамјас, нѳі хорейјас, некѳр ег торјѳдлы најѳс і торјѳдны ог кут. Ње сы вѳсна, мыј сїѳ сѳкыд фелѳ, а сы вѳсна, мыј меным менам поетїческой ужын некѳр тајѳ штукајасыскѳд ез ковмыв імеїтны фелѳ. А сещѳм метрјасыслѳн отрывокјас кѳт і паныдаслісны, то сїѳ прѳстѳ кылѳм сертї гїжѳм, сы вѳсна мыј сїѳ дѳзмѳдыс мѳтивјасыс вывтї щѳкыда паныдаслѳны—шуам „Вниз по матушке по Волге“.

Ме унаыс бостчылі сїѳ велѳдѳмас, гѳгѳрволї сїѳ механїкасѳ, а севса вунѳдлі бѳр. Тајѳ торјасыс, кодјас бостѳны поетїческой учебнїкјасын 90 прѳчентсѳ, менам практической ужын оз паныдасны і кујмын мыда.

Поетїческой ужын ем сѳмын некымын общѳдї правїлѳ поетїческой уж заводїтѳм вылѳ. І то сїѳ правїлѳјасыс—сѳмын условност. Кызі шахматјасын. Первој ходјасыс пѳштѳ ѳткѳѳс. Но мѳд ходсаыс-нѳн тї заводїтаннѳ думажтны вылѳ атака. Медса генїалнѳј ход оз вермы лѳны мѳдпѳв мѳд партїяын сещѳм-жѳ сїтуаціја дырјї. Торкѳ прѳтївнїкѳс сѳмын вїчыстѳм ход.

Җїк кызі вїчыстѳм рїфмајас стіхын.

Кушѳм-жѳ даннѳјјас колѳны поетїческой уж заводїтѳмлы?

Ѳтї. Общцествѳын моглѳн емлун, кодѳс разрешїтны поҗѳ сѳмын пое-

тїческой прѳїзведѳнїеѳн. Соціалнѳј заказ. (Інтереснѳј тема соціалнѳј заказ фактїческой заказѳд лѳсавтѳм јылыс спеціалнѳј уж вылѳ).

Мѳд. Тїян классыс (лїбб группалыс, кодѳс тї представлїжтннѳ) тајѳ вопросас кѳсѳмјасѳ стѳча тѳдѳм, лїбб, вернѳјжык, ошшущажтѳм, мѳд ногѳн-кѳ целевѳј установка.

Кѳјмѳд. Матерїал. Кывјас. Тїян череплыс хранїлїшщѳсѳ, сарајјасѳ колана, вырїчїтелнѳј, гежѳд, ізобрѳтѳтѳм, вылѳмѳдѳм, вѳчѳм да став мукѳд кывјасѳн дугдывтѳг сѳдтѳм.

Њѳлѳд. Предпрїятїелѳн оборудѳнїе да прѳїзводствѳса орудїејас. Перѳ, карандаш, пїдушщѳј машинка, телефон, узланинѳ ветлан костюм, редакціјајасѳ ветлѳм вылѳ велосїпед, бура котыртѳм пызан, зер улын гїжѳм вылѳ зонтїк, определѳннѳј лыда шаг куҗа комната, кодјасѳс колѳ вѳчны уж вылѳ; вырезкајас бјурокѳд јїтѳд провинціјајас волнужтыс вопросјас куҗа матерїал ыстѳм вылѳ да с. в. да с. в., і весїг каллан да папїрос.

Вїтѳд. Кывјас обрабатїтан навыкјас да прїјомјас, кодјас помтѳм індивїдуалнѳјѳс, вѳдны сѳмын быдлунја ужалан војасѳн: рїфмајас, размерјас, аллїтераціјајас, образјас, снїженїејас, стїл, пафос, помалѳм, ѳм, начертанїе да с. в., да с. в.

Напрїмер, соціалнѳј заданїе—сетны пїтерскѳј фронт вылѳ муныс красноармејецјаслы сыланкыв'ас вылѳ кывјас. Целевѳј установка—жугѳдны Јудѳнїчѳс. Матерїал—солдатскѳј лексїконыс кывјас. Ужалан оруфїе—карандаш пом. Прїјом—рїфмујтѳм частушка.

Резултат:

Милкой мне в подарок бурка
и носки подарены.

Мчит Юденич с Петербурга,
как наскипидаренный.

Четверстїшїелѳн вылыс, кодѳ оправдајтѳ тајѳ частушкасѳ вѳчѳм,—рїфмаын „носки подарены“ да „наскипидаренный“. Тајѳ вылторјыс вѳчѳ вешїсѳ коланаѳн, поетїческойѳн, тїпѳвѳјѳн.

Частушка фѳствїе вылѳ колѳ вїчыстѳг рїфмујтан прїјом первој кык

строчканас мѳдыскѳд зїк лѳсавтѳм дырїї. І первої кык строчкасѳ поѳо шуны отсасанаѳн.

Поетїческѳї ужлѳн весїг таїѳ обшѳѳї началнѳї правїлѳясыс сетасны унжык поѳанлунїас, ѳнїїа дорыс, поетїческѳї произведенїїеяс тарїфіцїруїтѳм вылѳ да квалїфіцїруїтѳм вылѳ.

Матерїаллѳн, оборудованїїелѳн да прїїомлѳн моментїасыс вермасны вескыда лыдѳысыны кызї тарїфнѳї жефїнїаїас.

Соцїалнѳї заказ ем? Ем. 2 жефїнїа. Целевѳї установка? 2 жефїнїа. Рїфмуїтѳма? Нѳшта жефїнїа. Алїтерациїаїас? Нѳшта жефїнїа жын. да рїтмыс жефїнїа,—аслыснога размер требуїтїс автобусын ветлѳм.

Мед оз нумїавны крїтїкїас, но ме ескѳ кушѳмкѳ аласкаса поетлыс стїхїас (ѳерт, ѳткоѳ способностїас дырїї) донїалї ескѳ вылѳжык, шуам, жалїец стїх сертї.

ѳерт-жѳ! Аласкасалы і кынмыны колѳ, і пас нѳбны, і чернїлаыс сылѳн самопїшушѳї ручкаас кынмѳ. А жалтаса гїжѳ палмовѳї фон вылын, местаїасын, кѳнї і стїхїастѳгыс лѳсыд.

Ташѳм-жѳ ясност пыртѳѳ і квалїфікацїаб.

ѳемїан Беднылѳн стїхїас — сїїѳ правїлнѳ гѳгѳрвоѳм соцїалнѳї заказ талун кежлѳ, стѳч целевѳї установка—рабочѳїяслѳн да крестаналѳн нуждаїас, жынвыїѳ крестанскѳї кывїас (кулыс поетїческѳї рїфмуїтѳм сорѳн)—басеннѳї прїїом.

Крученихлѳн стїхїас—алїтерациїа, дїссонанс, целевѳї установка — возѳ лѳыс поетїаслы отсѳг.

Танї оз ковмы занїмаїтчыны метафїзїческѳї вопросѳн, кодыс буржык—ѳемїан Бедныї лѳѳ Кручених. Таїѳ поетїческѳї ужїас разнѳї слагаїемѳїїасыс, разнѳї плоскостїасын, і кыкнаныс наыс вермасны овны, ѳта мѳѳсѳ вѳтлытѳг да конкурїруїттѳг.

Менам вїѳѳдлас боксаѳ, медбур поетїческѳї произведенїїедн лѳѳ сїїѳ, кодѳс гїжѳма Комїнтерн соцїалнѳї заказ сертї, кодїї ıмеїтѳ целевѳї установка пролетарїатлѳн победа вылѳ, сетѳма выл кывїасѳн, кодїїас выразїтелнѳїѳс да гѳгѳрвоанаѳс ставлы, вѳѳѳма Нѳт сертї оборудуїтѳм пы-

зан вылын, да ваїѳма редакцїїаб аеропланѳн. Ме настаїваїта—аеропланѳн, сы вѳсна мыї поетїческѳї быт—сїїѳ сїз-жѳ мїїан производствѳлѳнзев важнѳї факторїасыс ѳтї. ѳерт, поетїїа арталѳм да учїтываїтѳм процесс тѳдчымѳн вѳснїжык да сложнѳїжык, менам петкѳѳлѳм дорыс.

Ме нарошнѳї юста, упрошщаїта да карїкатурїта мѳвп. Юста сы вѳсна, меым резкѳїжыка петкѳѳлыны, мыї лїтература вылын ѳнїїа ужлѳн пышкѳсыс не сїїѳ лѳѳ мѳѳ гѳтѳвѳї вешшїас вкус вїѳѳдлас боксаѳ донїалѳмын, а самѳї производственнѳї процесс їзучїтѳм дїнас правїлнѳїа матыстѳѳмын.

Таїѳ статїаїслѳн смыслыс нѳтїїабу гѳтѳвѳї обраѳецїас лѳѳ прїїомїас їлыс рассуждаїтѳмын, а самѳї поетїческѳї производство процессѳ востыны кѳсїѳмын.

Кызї-жѳ вѳчѳѳ стїхї?

Уж заводїтѳѳ жѳна воѳ соцїалнѳї заказ получїттѳѳ, гѳгѳрвѳтѳѳ.

Воїжыка поетїческѳї уж нуѳѳѳѳ дїгдывтѳг.

Бур поетїческѳї вешшї поѳѳ вѳчны срок кежлѳ сѳмын предварїтелнѳї поетїческѳї заготовкаїаслыс ыжыд запас ıмеїтѳмѳн.

Напрїмер, ѳнїї (гїжа сѳмын сы їлыс, мыї пыр-жѳ воїс їурѳ) меным їурвемѳс сверлїтѳ бур фамїїїа „госпофїн Глїдерон“, кодїї лѳїс случаїнѳ, глїдерїн їлыс кушѳмкѳ пугаїтѳм сорнїїгѳн.

Ем і бур рїфмаїас:

(И в небе цвета) крем

(вставал суровый) Кремль.

(В Рим ступайте, к французам,) к немцам.

(там ищите уют для) богемца.

(Под лошадиный) фырк

(когда-нибудь я добреду до) Уфы.

Уфа

глуха

Лѳѳѳ:

(Окрашены) нагусто

(И дни и ночи) августа

да с. в., да с. в.

Ем кушѳм-кѳ амерїканскѳї сылаї-кывїын меным кажїтчыс сорнїї, кодѳѳ

нѣшта требуют вѣжлалѣм да русифіціруютѣм:

Хат Хардет хена
Ди вемп оф совена
Ди вемп оф совена
Джи-эй.

Ем бура шѣралѣм аллітераціјас
„Нита Жо“ фаміліјаа афіша друг аз-
ылѣм куѣа:

Где живет Нита Жо?
Нита ниже этажом.

Ламіна красілна куѣа:

Краска—дело мамино.
Моя мама Ламіна.

Емѣс разнѣј јасностлуна да гудыр-
луна темајас.

- 1) Нју-Йоркын зер.
- 2) Простітутка Паріжын Капуці-
нов булвар вылын. Простітутка, ко-
дѣс радејтны лыдѣысѣ торјѣн ші-
карнѣ сы вѣсна, мыј сіјѣ ѣті кока-
мѣд коксѣ вундѣма, буракѣ, трамва-
јѣн.
- 3) Берлінын зев ыжыд геслеров-
скѣј ресторанса уборнѣј бердын ста-
рік.
- 4) Зев ыжыд тема Октабр јылыс,
кодѣс он помав, сіктын овтѣг, да с. в.,
да с. в.

Став тајѣ заготовкајасѣ течѣма
јурѣ, торја сѣкыдјасѣ гіжѣма.

Најѣс воѣд примѣнітан способѣс
ме ог тѣд, но ме тѣда, мыј примѣні-
тѣма лоѣ ставсѣ.

Тајѣ заготовкајас вылас менам му-
нѣ став кадѣј. Ме віѣа на вылѣ 10
чассан 18 часѣз суткі да пѣшти пыр
мыјкѣ бормочіта. Та вылѣ сосредо-
точітѣмѣн објаснајтѣс пресловутѣј
поетіческѣј рассејанност.

Тајѣ заготовкајас вылас ужыс ме-
нам мунѣ сецѣма зевтѣмѣн, мыј ме
со случајыс ѣкмысдасас тѣда весіг
местасѣ, кѣні менам дасвітвѣса уж
чѣжѣн воісны да получітісны помѣз
оформітѣм сіјѣ лѣбѣ мѣд ріфмајас,
аллітераціјас, образјас да с. в.

Улица.

Лица у... (Сухаревскѣј башнасан Сретен-
скѣј Воротајасѣз трамвај, 1913 во.)

Угрюмый дождь скосил глаза,

А за... (Страстнѣј манастир, 1912 во.)

Гладьте сухих и черных кошек (Дуб
Кунцевоын, 1914 во.)

Левой.

Левой. (Набережнѣј вылын ізвозчік,
1917 во.)

Сукин сын Дантес. (Мытшіці дінын
појездын, 1924 во.)

І с. в., і с. в.

Тајѣ „записнѣј кнѣжкаыс“—збыл
вещц вѣчѣм вылѣ главнѣј условіе-
јасыс ѣті.

Тајѣ кнѣжка јывыс гіжѣны пыр-
жык сѣмын писател кулѣм бѣрын,
сіјѣ војасѣн тупласѣ јогын, сіјѣ пе-
чатајтѣс кулѣм бѣрын да „помалѣм
вещцјас“ бѣрын, но писателлы сіјѣ
кнѣгаыс—ставыс.

Заводітчыс поетјаслѣн тајѣ кнѣж-
каыс, ѣерт, абу, абу практика да
опыт. Вѣчѣм строкајас гежѣдѣс, і
сы вѣсна ставнас поемаыс васѣд, куѣ.

Заводітчыс некушѣм способност-
јас дырјі оз гіж друг помалѣм вещь;
мѣдарѣ, первој уж пыр „свежѣјжык“,
сы вѣсна мыј сетѣо пырісны воѣза
олѣмыслѣн став заготовкајасыс.

Сѣмын бура думајтѣм заготовка-
јаслѣн емлун сѣтѣ меным поѣанлун
вевјавны вещьѣн, сы вѣсна менам
выработкалѣн норма збылыс ужалі-
гѣн—сіјѣ 8—10 строчка лун.

Поет быд встреча, быд вывеска,
быд событіе став условіејас дырјі
донјалѣ сѣмын кызі материал словес-
нѣј оформленіе вылѣ.

Војѣдѣр ме сіѣ пырлі тајѣ ужас,
мыј весіг полі вѣставны кывјас да
выраженіејас, кодјас меным кажіт-
чісны коланаѣн воѣд лоан стіхјас
вылѣ,—лолі зумышѣн, шогѣн, сор-
нытчытѣмѣн.

даскојмѣд во гѣгѣрын, Саратовыс
Москваѣ локтігѣн, ме, кушѣмкѣ ва-
гоннѣј спутніцалы асым тырвыјѣ
лојјалност докажітѣм могыс, шуі
сылы, мыј ме „абу мужчіна, а обла-
ко в штанах“. Шуѣм бѣрын ме пыр-
жѣ гѣгѣрвоі, мыј тајѣ вермас шог-
мыны стіх вылѣ,—а друг сіјѣ паска-
лас і лоѣ разбазарітѣма прѣстѣ? Жо-
на беспокітѣмѣн, ме часжын до-
просіті нывкаѣс матыстыс вопросја-
сѣн да успокоітчі, сѣмын убѣдітѣм

бѳрын, мыј менам кывјасѳ лебѳсны
сылѳн мѳд пелѳдыс.

Кык во мыстѳ „облако в штанах“
ковмыс меным нѳмтыны быдса поема.

Ме кык лун думажтѳ ѳтка мортлѳн
ѳк ѳтѳ нылѳс радејтана дѳнѳ неж-
ност јылыс кывјас вылын.

Кызі сѳјѳ кутас вѳжны да радејтны
сѳјѳс?

Ме нѳнѳм ег вермы думажтны да
водѳ којмѳд војнас узны, јур висѳмѳн.
Војнас определѳтѳм воѳс.

Тело твое

буду беречь и любить,
как солдат, обрубленный войною,
ненужный, ничей,
бережет
свою единственную ногу.

Ме чеччыштѳ, жынвыјѳ сасѳмѳн.
Пемыдын сотѳм ѳзѳгтувѳн гѳжѳ
папѳрос кѳрѳбка вевт вылѳ „единст-
венную ногу“ да унмовсѳ. Асывнас
ме час кык думажтѳ, мыј тајѳ сешѳм
„единственная нога“-ыс гѳжѳма кѳ-
рѳбка вылас да кызі сѳјѳ татѳ вев-
калѳс.

Кыјан, но бѳжѳдыс кыјѳм рѳфма
отравлајтѳ сушществуйтѳм: сорнитан
гѳгѳрвотѳг, сојан—разбѳрајтѳг, ѳ он
кут узны, сѳн воѳын лебалыс рѳфма
пѳштѳ азѳдѳн.

Шенгелѳн кокны кѳ помыс поетѳ-
ческѳј уж дѳнѳ мѳјан кутѳсны отно-
сѳтчыны, кызі кокныѳк пуствак дѳнѳ.
Емѳс вевсѳг молодецјас, кодјас вев-
тыртѳсны профессорѳс. Со, напрѳмер,
харѳковскѳј „Пролетарѳј“ (№ 256)
јубѳртѳмјасыс:

Кызі лоны писателѳн.

Подробностјас 50 урыс маркајасѳн.
Ст. Славјанск, дѳнецкѳј кѳрттуј,
пошта јашѳк № 11“.

Оз-ѳ ков?!

Но тајѳ продуктѳс револуцѳјаѳзѳа.
„Развлеченѳје“ журнал дѳнѳ прило-
женѳјѳн-нѳн ыставсылѳс ѳѳѳѳк кнѳж-
ка „Кызі 5 урокѳн лоны поетѳн“.

Ме думажта, мыј вевсѳг менам не-
гырыс примерјас сувтѳдѳны поезѳја-
ѳс зев сѳкыд делѳјас радѳ, кушѳм
сѳјѳ ѳ ем збылысѳ.

Строка дѳнѳ отношенѳје должен
лоны ѳткоѳдѳн Пастернаклѳн генѳал-
нѳј четверостѳшѳјеын нывбаба дѳнѳ
отношенѳјекѳдѳ:

В тот день тебя от гребенок до ног,
как трагик в провинции драму шекспирову,
таскал за собой и знал на-зубок,
шатался по городу и релетировал.

Мѳд главаын ме видла петкѳдѳлыны
стѳх вѳчан тајѳ предварѳтелнѳј усло-
вѳјејасыслыс развѳтѳјесѳ стѳхотворенѳ-
јејасыс ѳтѳѳс гѳжан конкретнѳј при-
мер вылын.

II.

Менам медбѳрја стѳхјасыс ме дса
дејственнѳјѳн ме лыдѳа—„Сергею
Есенину“.

Сылы ез ковмы корсны нѳ жур-
нал, нѳ ѳздателѳс,—сѳјѳс перепѳсывај-
тѳсны печатајтѳѳыс, сѳјѳс гусѳн
кыкѳсны наборыс да печатајтѳсны
провѳнциалнѳј газетын, сѳјѳс лыдѳѳм
требујтѳ ачыс аудѳторѳјаыс, лыдѳѳ-
гас кылѳны лебалыс гутјас, лыдѳѳм
бѳрас јѳз топѳдѳлѳны лапаяс, кулу-
арјасын бесѳтѳѳны да ошкѳны, петан
лунас лоѳс рецензѳја, кодѳ вѳлѳ ѳт-
щѳц видѳѳмыс да комплѳментјасыс.

Кызі ужавсѳс тајѳ стѳхыс?

Јесенѳнѳс ме тѳдѳлѳ важѳн—во дас,
даскык.

Медвозѳаысѳ ме сѳјѳс встренѳтѳ
лапѳнѳ да кушѳм-кѳ вышѳвка крест-
јаса дѳрѳмѳн. Тајѳ вѳлѳ ѳтѳ бур
лѳнградскѳј квартѳраын. Тѳдѳмѳн, ку-
шѳм удоволствѳјеѳн збыл, а не де-
коратѳвнѳј мужѳк вежѳ асыс паскѳм-
сѳ штѳблет да пѳнжак вылѳ, ме Јесе-
нѳнлы ег верѳт. Сѳјѳ меным кажѳтѳчѳс
оперетѳчнѳјѳн, бутафорскѳјѳн. Нѳш-
та-нѳн сы вѳсна, мыј сѳјѳ гѳжѳс-нѳн
кажѳтѳчыс стѳхјас да, тыдалѳ, сапѳг
вылѳ шажтјасыс азѳысѳсны ескѳ.

Кызі морт, кодѳ аслас кадѳ новѳсѳ
да колѳс-нѳн вѳж ковта, ме делѳвѳтѳја
јуалѳ паскѳм јылыс:

— Тајѳ-нѳ мыј, реклама вылѳ?

Јесенѳн вѳчавѳзѳс меным сешѳм
гѳлѳсѳн, кушѳмѳн ескѳ заводѳтѳс
сорнитны ловѳыс лампаднѳј маслѳ.

Мыјкѳ ташѳмтор:

— Мѳ дѳревенскѳјјас, мѳ сѳјѳс тѳ-
јанлыс ѳг гѳгѳрвоѳј... Мѳ-нѳн кыкѳ...
мѳјан ног... ѳсконѳнѳн, посконѳнѳн...

Сылѳн зев способнѳј да зев дѳре-
венскѳј стѳхјасыс мѳјанлы, футурист-
јаслы, дѳрт, вѳлѳны враждебнѳјѳс.

Но сѳјѳ вѳлѳ кыз бытѳ тешкоѳ да
мѳлѳ.

Мунігөн ме шуі сылы случај кеж-
лб:

— Заклад кучка, мыј ті став тајо
лаптіјассо да петушок-гребешокјассо
шыбытанны!

Јесенін возражајтис убеждонноја,
пбса. Сіјбс нубдс бокб Клујев,
кыч мам, коді нубдб разврашцајтан
нылбс, кор полб, мыј аслас нылыс-
лбн оз тырмы выныс да кбсјбмыс
прбтивлајтчыны.

Јесенін мелкајтис. Топыда ме сіјбс
встретітi револуціја ббрын-нын, Гор-
кiј ордыс. Ме пыр-жб став нефелі-
катностбн горбдi:

— Сетбј заклад, Јесенін! Тіјан
вылын і піджак і галстук.

Јесенін скбрмис да кутис ышњасны.
Сесса меным кутисны суравны
јесенінскбј строкајас да стыхас, код-
јас ез вермыны не кажітчыны; шуам:

Милый, милый, смешной дуралей... да с. в.
Небо—колокол, месяц—язык... да мук.

Јесенін петіс ідеалізірујтбм берб-
веншцінаыс, но петіс, берт, провал-
јасбн, да орчбн

Мать моя родина,
Я—большевик...

А стыхкбд петкбдчыліс „мбслбн“
апологија. „Маркслы памјатнык“ пырбдi
ковмыліс мбс памјатнык. Не јбв сетыс
мбслы, а мбс-символлы, мбслы, коді
пыксбма сурјаснас паровозб.

Мі пинаслім Јесенінкбд шбкыда,
сіјбс медсасб сы гбгбр быдмбм іма-
жiнiзмыс вiдбмбн.

Сесса Јесенін муніс Америкаб да
нбшта кытчкб да ббр воіс вылб
јаснбја кыссбмбн.

Кбт і жал, сіјб кадас сыхкбд шб-
кыджыка ковмыліс паныдаслыны мi-
лицејскбј хроникаын, поезіјаын дорыс.
Сіјб бдјб да вернбја петіс поезіјаса
зборовбј работныкјас списокус (ме
сорныта мiнiмум јылыс, коді поетсан
требујтб).

Сіјб кадас ме Јесенінкбд паныда-
слі некымыныс; паныдаслбмјас вбліны
еллегіческбјбс, ічбтiк шумјастбг.

Ме радпырыс вiзбдi Јесенін ево-
луціја вылб: імажiнiзмыс ВАППi-лан.
Јесенін лубопытствои сорнытiс јбз
стыхас јылыс. Вблі бтi выл черта

самовлублоннбј Јесенінлбн: сіјб ку-
шбмкб завiдујтбмбн относiтчiс став
поетјас дiнб, кодјас органически јiт-
чiсны револуціјакбд, класскбд да
ақісны асланыс воыс ыжыд да
оптiмiстическбј туј.

Таын, ме ногбн, Јесенін поетиче-
скбј нервозностлбн да аснас недо-
волстволбн вужјыс.

Ббрја кадас Јесенінлбн лоіс весіг
кушбмкб јавнбј сiмпатiја мiјан (ле-
фовецјас) дiнб: сіјб муніс Асејев
дiнб, звбнитліс телефонбн меным,
мукбд дырјыс прбстб зiмiс паны-
дасны.

Сіјб кызiс неуна да пбрысмiс, но
пыр нбшта вбліс јесенінскбј ногбн
елегантнбј.

Сыхкбд медббрјаыс паныдаслбм вб-
чiс ме вылб сбкыд да ыжыд впечат-
ленiје. Ме встретітi Госiздат касса
дiныс ме дiнб ускбдчыс пыктбм чу-
жбма, пблбстчбм галстука, русбј
јурсiб муртса бшјбм шапкаа мортбс.
Сы дiныс да сылбн кык пемыд (ме-
ным, век-жб-нин) спутныкыс кыліс
спірт дук. Ме вескыда сбкыда тбд-
малі Јесенінбс. Сбкыда пышјi пыр-
жб јуны корбмыс, коді чорбдбсiс
червонецјасбн бвтчбмбн. Ме лунтыр
ббр волі сылбн сбкыд вiдб да рыт-
нас, гбгбрвоана, дыр сорнытi (кбт і
жал, быдбнлбн да пыр ташбм фелб-
ыс сіјбн помасб) јортјаскбд, мыј
колб кычкб Јесенін бердб кутчыс-
ны. Најб і ме вiдiм „срета“ да ра-
збдчiм убеждениебн, мыј Јесенін
ббрас вiзбдбны сылбн друкјасыс—
јесенинејас.

Лоіс не сіз. Јесенінлбн помыс
шогб ускбдiс обыкновенибја, морт-
ногбн шогб ускбдiс. Но пыр-жб сіјб
помыс тыдовтчiс зiк јестественибјбн
да логiчнбјбн. Ме тбдмалі сы јылыс
војын. Шогыд, кбнкб, сізі ескб і
колі шогбн, гашкб ескб, і вошiс
асыв кежлас, но асывнас гачетјас
вајiсны предсмертнбј строкајас:

В этой жизни умирать не ново,
Но и жить, конечно, не новей...

Тајб строкајас ббрас Јесенінлбн
кулбмыс лоіс літературнбј фактбн.
Пыр-жб лоі гбгбрвоана, кымын
колебајтчысбс тајб вына стыхыс,
бурещ стыхыс, вајбдас петла да

револьвер улѡ. І некущѡм, некущѡм газетнѡй анализасѡн да стаѣтајасѡн тајѡ стіхсѡ он бырѡд.

Тајѡ стіхыскѡд поѡѡ да колѡ тышканы стіхѡн, і сѡмын стіхѡн.

Сіѡ СССР-са поетјаслы вѡлі сетѡма социалнѡй заказ гіжны стіх Јесенін јылыс. Заказ вѡвлытѡм, важнѡй да срочнѡй, сы вѡсна мыј Јесенінскѡй стіхјас заводітисны ѡејствуйтны ѡдјѡ да промахтѡг. Заказ прімітисны унаѡн? Но мыј гіжны? Кызі гіжны?

Лоісны стіхјас, стаѣтајас, казтылѡмјас, очеркјас да весіг драмајас. Менам ногѡн, Јесенін јылыс гіжѡмыслѡн 90 прѡцентыс прѡстѡ чуш лѡбѡ вреднѡй чуш.

Јесенінскѡй другјаслѡн поснѡ стіхјас. Најѡс ті пыр тѡдмаланнѡд Јесенін дінѡ шыѡдѡчѡм сертѡ, најѡ нѡмтѡны сіѡс семејнѡја— „Сер'ѡжа“ (кытыс тајѡ лѡсавтѡм кывсѡ бѡстѡс і Безыменскі́й). „Сер'ѡжа“ кызі літературнѡй факт абу. Ем поет—Сергеј Јесенін. Сы јылыс і корам сорнѡтны. Семејнѡй кыв „Сер'ѡжа“ сразу орѡдѡ социалнѡй заказ да оформітан метод. Ыжыд, сѡкыд тема „Сер'ѡжа“ кыв вайѡдѡ епіграмма лѡбѡ мадрігал уровенѡѡ. І поетіческѡй рѡдвужлѡн некущѡм сінвајас ѡз отсавны. Поетіческі сіѡ стіхјасыс ѡз вермыны колны јурѡ. Сіѡ стіхјасыс кылѡдѡны серам да раздраженіје.

Јесенінскѡй „врагјаслѡн“ стіхјас, кѡт і сіѡ кулѡмѡн најѡс мѡрѡтѡма,— сіѡ поповскѡй стіхјас. Најѡ прѡстѡ ѡтказывајтѡны Јесенінлы поетіческѡй реѡбѡмын самоубіјство факт вѡсна.

Но такого злого хулиганства

Мы не ждали даже от тебя...

(Кажітчѡ, Жарѡв).

Тајѡјаслѡн стіхјасыс—сіѡ ѡмѡла гѡгѡрвоѡм социалнѡй заказ ѡдјѡ вѡчысјаслѡн стіхјас, кодјасын целевѡй установка абу јѡтѡма предметкѡд, да бѡстѡѡ тајѡ трагіческѡй случајас зік ѡејствуйттѡм фелјетоннѡй стіл.

Сложнѡй социалнѡй да псіхологіческѡй обстановкаыс нещыштѡм самоубіјство, сылѡн моменталнѡй да мѡтѡвірујттѡм ѡтрѡцаніјеѡн (а кыз-жѡ мѡднѡгѡнсѡр?), угнѡетајтѡ фалшѡвостѡн.

Медбѡрја Јесенінскѡй стіх вредкѡд ѡмѡла отсалас і сы јылыс проза.

Когансаң заводітѡмѡн, кодѡ, ме ногѡн, ізучајтѡс марксізм не Маркс сертѡ, а старајтѡс петкѡдны сіѡс самостојателнѡ Лука вісталѡмыс: „пышјас ставныс абу лѡкѡс, ставныс сѡдѡс да ставныс чеччалѡны“, кодѡ тајѡ істѡнасѡ лыдѡдѡ высшѡй научнѡй ѡбјектѡвизмѡн да сы вѡсна сінсајын (кулѡм бѡрас) гіжѡ некодлы-нѡн ковтѡм ошкыс стаѣта, да Крученихлѡн дурнѡја пахытыс кыгајасѡн помалѡмѡн, кодѡ велѡдѡ Јесенінѡс поліграммѡтаѡ сіѡ, кызі бытѡѡ ачыс Кручених став олѡмсѡ коллаліс катаргаы, свобѡда вѡсна страѡајтѡмѡн, і сылы ыжыд уж сулалѡ гіжны квајт (!) кыгатор Јесенін јылыс кѡдн, кодјасыс нѡшта ез-на вушјы грымгыс кандалаыс віѡ.

Мы-жѡ да кызі гіжны Јесенін јылыс?

Тајѡ кулѡмсѡ быд боксаң відлалѡмѡн да јѡзлыс маѡеріал пыркѡдѡмѡн, ме формулірујтѡ да сувтѡдѡ аслым мог.

Целевѡй установка: думајтѡмѡн паралізујтны медбѡрја Јесенінскѡй стіхјаслыс ѡејствіјесѡ, вѡчны Јесенінскѡй пом неінтереснѡјѡн, петкѡдлыны кулѡмлѡн кокнѡ мѡчлун пыѡдѡ мѡд мѡчлун, сы вѡсна мыј став вынјас колѡны рабѡчѡй чѡловечествѡлы заводітѡм револуціја вылѡ, і сіѡ, тулѡн сѡкыдлун вылѡ, неплѡн сѡкыд контрастјас вылѡ віѡѡдтѡг, требујтѡ, меѡым мѡ ошкім олѡмлыс гаж, коммунизмѡ зев сѡкыд маршыс гаж.

Онѡ, кі улын стіх імеітѡн, кокнѡ формулірујтны, но кущѡм сѡкыд вѡлі секѡ сіѡс заводітныыс!

Ужыс лѡсгаліс бурещ провинціаѡд менам ветлѡдлѡмјаскѡд да лекціјајас лыдѡдѡмкѡд. Тѡлыс кујім ме луныслун бѡр волѡ тема дінѡ да ег вермы думајтны нѡнѡм тѡлкаѡс. Пырѡс быд чѡртовшцінаыс лѡз чужѡмјасѡн да водопровѡднѡй трубајасѡн. Кујім тѡлыс чѡжѡн ме ег думајт нѡ ѡтѡ строка. Сѡмын кывјас быдлун пожналѡмыс пожнассѡсны заѡтовкајас—рѡфмајас, шуам „в иной—пивной“, „Напѡстов—по сто“. Москва дінѡ матыс мѡгѡн-нѡн, ме гѡгѡрвоѡ, мыј гіжѡмлѡн сѡкыдыс да куѡтаыс—гіжанторјыс-

лѳн личнѳ обстановкакѳд вывти ыжыд соотвѳтствіеын. Сіјѳ-жѳ номерјасыс, сіјѳ-жѳ трубајасыс да сіјѳ-жѳ ѳткѳн быт олѳмыс.

Обстановка јѳршітіс ас пышкѳ, ез сет петны, ез сет ні ошущеніејас, ні кывјас, кодјас колѳны клејмітѳм вылѳ, отрїцајтѳм вылѳ, ез сет даннѳјјас бѳдрѳст чукѳстѳм вылѳ.

Татыс пѳшті правілѳ: поетїческѳј тор вѳчѳм вылѳ колѳ места лїбѳ кад вежѳм.

Стѳј сіј, напрїмер, јївопісын, кушѳмкѳ тор рісујтїгѳн ті долженѳс вешјны сы ылнаѳ, кодї равнѳј предметлѳн кујїм ыждакѳд. Тајѳс вѳчтѳг, ті прѳстѳ онѳ кутѳј азгыны рісујтанторсѳ.

Кымын сіјѳ торјыс лїбѳ событїеыс ыжыджык, сымын і растојанїеыс, код вылѳ колѳ вешјны, лѳѳ ыжыджык. Слаб вынајас жѳѳѳны места вылын да вїчысѳны, кор событїеыс мунас, медым сіјѳс петкѳѳлыны, вынјѳрајас котѳртѳны сымында-жѳ возѳ, медым кыскыны гѳгѳрвоѳм кадсѳ.

Талунјѳ бојјасын фејствуйтыс јѳѳѳн современност гїжѳм пыр лѳѳ не тыр, весїг невернѳ, век-жѳ-нїн ѳтї бока.

Тыдалѳ, ташѳм ужыс—сумма, резултат кык ужлѳн: ѳнїја кадса морт обобшѳјтан да возѳ лѳыс худѳжык ѳтувтыс ужлѳн. Таын револуціоннѳј писателлѳн трагедїаыс, — поѳѳ сетны ырдалыс протокол, да нафејатѳг фалшївїтны, некушѳм фїстанціјатѳг обобшченїејасѳ бостчѳмѳн. Абу-кѳ-нїн станціја кадлѳн, месталѳн, то кѳтнїн јурлѳн.

Сїј, напрїмер, уваженїе, кодї вѳчсѳ „поетїјалы“ фактјаслы да хронїкалы ушшерѳ вылѳ, заставїтїс рабкорјасѳс лезны сборнїк „Лепестки“, ташѳм стїхјасѳн:

Я—пролетарская пушка,
Стреляю туда и сюда.

Таын урок: 1) шыбытам сѳрѳм барїканднѳј бојјас дырїї „епїческѳј полотнојас“ паскѳѳѳмѳн, — став полотносѳ косавласны; 2) фактїческѳј материаллѳн ценност (татыс і рабселкорјаслѳн корреспѳнденціјас дїнѳ интерес) револуціја дырїї должен тарїфіцірујтсыны вылѳжык, век-жѳ

не улѳжык, сіј шусана „поетїческѳј произвѳденїе“ дорыс. ѳѳѳ вѳчѳм поетїзаціја сѳмын выхолашцівајтѳ да коверкајтѳ материал. А ла Шенгелїлѳн поетїја куза став учебнїкјасыс вреднѳјѳс сы вѳсна, мыј најѳ оз петкѳѳны поетїјасѳ материалыс, мѳѳ ногѳн-кѳ оз сетны фактјаслыс есенціја, оз топѳѳны фактјас сетчѳз, кытчѳз оз артмы прессујтѳм, топѳѳѳм, економнѳј кыв, а прѳстѳ шыбытѳны кушѳѳкѳ вѳж форма вылѳ факт вылѳ. Формыс медса шѳкыда абу ыжда сертї: лїбѳ фактыс ыкѳѳз вошѳ, кычї гачын пыщ, напрїмер рафїмовскѳј порѳ піјан сылѳн греческѳј, „Лїадајаслы“ прїспѳсѳбїтѳм пентаметрјасын, лїбѳ факт петѳ поетїческѳј паскѳмыс да артмѳ велїчественнѳј пыѳфї тешкѳѳ. Сїї, тыдалѳ, напрїмер, Кїрїлловлѳн „Матросы“, кодјас мунѳны вурисјасѳѳыс реѳдалыс четырехстѳпнѳј вѳжмѳм амфїбрахїїын.

Плоскѳстлѳн вежсѳм, кодын лѳїс сіјѳ лїбѳ мѳѳ факт, растојанїе— быт колана. Тајѳ оз лѳ, ферт, мыј поет должен пукавны* морѳ дїнын да вїчысны повѳѳѳѳѳ, кытчѳз оз мун кадыс. Сїјѳ должен вѳтлыны кадсѳ. Кадлыс нѳжїѳ мунѳмсѳ вѳжны места вежѳмѳн, ѳтї лунѳ, кодї мунѳ збылсѳ, лезны со во фантазіяын.

Кокнї, поснї торјаслы ташѳм вежѳмсѳ поѳѳ і колѳ вѳчны (да сіјѳ сії і ачыс вѳчсѳ) їскусственнѳ.

Бур заводїтны гїжны стїх мај Первој лун јылыс сіј нојабрын да фѳкабрын, кор сіјѳ мајыс збылыс зѳв јѳна колѳ.

Медым гїжны лѳн рафѳјтѳм јылыс, мунѳј 7-ѳѳ №-а автобусын Лубјанскѳј площаѳсан Ногїн площаѳѳѳ. Сїјѳ зывѳк тресїтѳмыс медса бура тѳѳѳѳѳас тіјанлы мѳѳсїкас олѳмлыс прелест. Тресїтѳм колѳ ѳтластїтѳм вылѳ.

Кад колѳ і гїжѳмтор кутѳм вылѳ. Став стїхјасыс, кодјасѳс ме гїжлї немедленнѳј тема вылѳ медса ыжыд душевнѳј подјѳм дырїї, кодјас кажїтчылїсны аслым вѳчїгас, век-жѳ лун мыгтї кажїтчысны меным поснїѳн, вѳчтѳмѳн, ѳтїбокаѳн. Пыр мыјкѳ јѳна колѳ вѳчны выпѳѳ.

Та вѳсна, кушѳмкѳ тор помалѳм

бэрын, ме пбдлала сїѳс пызанб некымын лун кежлб, некымын лун мыстї кыска да пыр-жб аҗа вождбр воштбм тырмытбмторјассб.

Ужавсїс.

Тажб бара-жб оз-на ло, мыј колб вбчны не аскадса торјас. Оз. Буреш аскадсајасбс. Ме сбмын сувтбда выманїе сы вылб, мыј кокнїбн артавыс агїткајас збылыссб требујтбны меѳса напр'ажоннбј уж да унакїас ухїшпревїејас, кодјас вежбны кадлыс тырмытбмлун. Весїг тешкод агїтвешц лбсбдїгбн, колб сїѳс, напїмер, перепїшїтны черновїк вылыс рытын, а не асылн. Весїг бтчыд сїнјаснад асылн мунбм ббрын аҗан уна кокнїа лбсбдантор. Перепїшїтанныд-кб асылн—унжык локторыс сенї і колб. Лбсбдны расстојанїејас да котыртны кад (а не јамјас да хорейјас) кужбм должен лоны пыртбма кыҗї быд производственнбј поетїескбј учебнїклбн подувја правїлб.

Сомыјла Јесенїн јылыс стїх ме воҗб јбткыштї јонжыкасб ічбтїк перегон вылын Лубјанскбј пројездсањ Мјаснїцкбј вылын Чајеуправленїејоҗ (мбббдчї шагајтны аванс), став менам ветлбм чбжбн дорыс. Мјаснїцкбј вблї резкбј да колана контрастбн номерјасын бткбн олбм ббрын,—Мјаснїцкбјлбн уналыда јбз провинціалнбј лбн ббрын, автобусјаслбн, автојаслбн да трамвајјаслбн возбужденїе да ббдрост, а гбгбр, кыҗї вызов важ сартаса сїктјаслы, электротехнїескбј конторајас. Ме ветлбдла, кїјасбн бвтчбмбн да пбштї кывјастбг-на мургбмбн, то шагбс женбббдбмбн, меѳмы не мешајтны мургбмлы, то мурга бдїбжык, шагјаслы лбсалбмбн.

Таҗї стружїтсб да оформлајтчб рїтм—быдсїкас поетїескбј вешцлбн подув, кодї мунб сы пыргрымгбмбн. Њбжјбнҗї сїѳб грымгбммыс заводїтан корены торја кывјас.

Откымын кывјас прбстб чеччыштбны да ббрсб некор оз воны, мукбдјасыс кутебны, бергбдчбны да гугасббны некымын даслбв, кытчбҗ он чувствужт, мыј кывјыс сувтїс места вылас (сїѳб чувство, кодї развївајтсб опыткбд бтщбщ, да шусб талантбн). Меѳвоҗ шбкыджыка тыдбвтчб главнбј кыв—главнбј кыв, кодї характе-

рїзујтб стїхлыс смыслсб, лїбб кыв, кодбс колб рїфмујтны. Мукбд кывјасыс вобны да сужббны главнбјыс завїсїтбмбн. Кор подувјаыс-нїн гбтов, друг петб гбгбрвобм, мыј рїтм орласб—оз тырмы кушбмкб ічбтїк слогтор, шытор. Заводїтан бара вылбв шбравны став кывјассб, і ужыс вадбдб муҗтбҗ. Кыҗ быттб соыс мерајтсб пїњ вылб пуксытбм коронка, і меѳббрын соыс мерајтбм ббрын сїѳс лїчкїсны да сїѳб пуксїс. Лбсалбмыс меным жуждаммб нбшта і сїѳн, мыј кор меѳббрын тајб коронкаыс „пуксїс“, менам весїг сїнвабј петб (вескыда) дојмбмыс да кокнїалбмыс.

Кытыс воб тајб подувја шум-рїтмыс—ог тбд. Меным сїѳб быдсїкас повторенїе мын шылбн, шумлбв, качајтчбмлбн лїбб весїг вообше повторенїе быдсїкас јавленїелбн, кодбс ме торјбда шыбн. Рїтм—вермас вадбдны і повтор'ајтчыс морелбн шум, і прїслуга, кодї быд асыв клопкб бҗбсбн да, повтор'ајтчбмбн, кысб, менам сознанїеын шлапкбмбн, і весїг мулбн бергалбм, кодї менам, кыҗї нагляднбј пособїејас маҗаҗїнын, карїкатурнб быт чередујтчб да јїтчб пблтыс тбвлбн шуѳлалбмкбд.

Котыртны ветлбм, котыртны аслад гбгбрыс шыјас старајтчбм, налыс характерсб, налыс особенностјассб аҗбмбн,—сїѳб главнбј пыркадса поетїескбј ужјасыс бтї—рїтмїескбј заготовкајас. Ме ог тбд, ем-б рїтм ме сажын лїбб сбмын ме пыщкын, регьд-жык—менама пыщкын. Но сїѳс саѳмбдбм вылб должен лоны толчок,—сїҗї кушбмкб тбдтбм зуртбмыс заводїтб шумїтны кынбмын ројаҗ дїны, сїҗ, кїсеыны грбҗїтчбмбн, козувкотлбн бтщбщ восковтбмыс качајтчб пос.

Рїтм—сїѳб стїхлбн подувја вын, подувја енергїја. Објаснїтны сїѳс оз поҗ, сы јылыс поҗб вїставны сбмын сїҗ, кыҗї вїставсб маҗнетїзм лїбб электрїчество јылыс. Маҗнетїзм да электрїчество—сїѳб енергїјалбн вїдјас. Рїтм вермас лоны бтї уна стїхјасын, весїг поетлбн став ужас, і сїѳб оз вбч ужсб однообразїбн, сы вбсна мыј рїтм вермас лоны сецбм сложнбјбн да сбкыда оформлајтанабн, мыј сыбҗ он во і некымын гырыс-поемабн.

Поет должен развіајтны ас пыш-кас буреж ритмыслыс тајо чувствосо да не велодны јозлыс размерторјас; јамб, хореј, весіг канонізірујтм свободнјој стих—сіјо ритм, кодос прі-способітма кушомко конкретнјој случајлы да буреж сомын сіјо конкретнјој случајслы шогмыс. Сіг, например, магнітнјој енергіја, кодос лејома подков выло, кутас кыскыны сталнјој перојас, да некушом мод делдо сіјос он пріспособіт.

Размерјасыс ме ог тод ні өтіос. Ме прөстө убеждон аслым, мыј героическјој либо величественнјој пет-көдлөмјас выло колдо бостны куз размерјас уна кывјасон, а гажаяс выло—женыдјасос. Мылако ічотсан (ар өкмыссан) став первој группаяс менам ассоцірујтчо

Вы жертвою пали в борьбе роковой...

а мөдыс—

Отречемся от старого мира...сан.

Бешкод. Но, честнјој кыв, сіјо таг. Размер менам артмо тајо ритмическјој шумсо кывјасон тупкөмөн,—кывјасон, кодјас выдвігајтсөны целевјој установкаи (пыр жуалан астө: А сіјо-ө тајо кывјыс? А кодлы ме тајо кута лыдфыны? А таг-ө тајо гөгөр-восас? да с. в.), кывјасон, кодјас контролірујтсөны высшөј тактөн, способностјасон, талантөн. Первој Јесенинлы стих прөстө мургыссіс, пріблізітелнө таг:

Та-ра-ра (ра-ра) ра, ра-ра, ра (ра-ра)
ра-ра-ри (ра-ра-ра) ра-ра (ра-ра-ра-ра),
ра-ра-ра (ра-ра-ра-ра-ра-ра-ри)
ра-ра-ра (ра-ра-ра) ра-ра (ра) ра-ра.

Сесга төдмавсөны кывјас.

Вы ушли ра-ра-ра-ра-ра в мир иной.
Может быть, летите ра-ра-ра-ра-ра-ра.
Ни аванса вам, ни бабы, ни пивной.
Ра-ра-ра (ра-ра-ра-ра) трезвость.

Уна дас лөв повтор'ајта, первој строкаб кывзысөмөн:

Вы ушли ра-ра-ра в мир иной, да с. в.

Мыј-нө тајо сещөм проклатөј „ра-рара“ыс, да мыј-жө сы пыфди сујны? Гашкө, колны некушөм „рарара“-төг:

Вы ушли в мир иной.

Оз пог! Пыр-жө усө төдвыло ку-шөмкө кывлөн стих:

Бедный конь в поле пал.

Кушөм-нө сен вөв! Сен абу вөв, а Јесенин. да і сіјо кывјастөгыс ку-шөмкө опернјој галоп артмө, а тајо „рарара“-ыс јона вылынжык. „Ра-ра-ра“ шыбытны некыг оз пог—ритм правльнјој. Завөдита подбірајтны кыв-јас.

Вы ушли, Сережа, в мир иной...

Вы ушли бесповоротно в мир иной.

Вы ушли, Есенин, в мир иной.

Кушөм тајо строчкајасгыс бур-жык?

Ставыс драп! Мыла?

Первој строкаыс фалшівөј „Сережа“ кыв вөсна. Ме некор таг амі-кошонскөја ег шыаслы Јесенин дінө, і тајо кывјыс леңны поэтөм і өні, сы вөсна мыј сіјо кыскас ас бөрсас мукөд фалшівөј, меным да мјан отношеніејаслы лөсавтөм кывјаслыс масса: „ты“, „милый“, „брат“ да с. в.

Мөд строкаыс омөл сы вөсна, мыј „бесповоротно“ кыв сыын абу быт колана, случајнөј, сујома сомын размер выло: сіјо не сомын оз отсав, нывөм оз објаснајт—сіјо прөстө мешајтө. Збылыс, мыј сіјо сещөм „бесповоротно“-ыс? Кодкө-өмөј кувліс „бергөдчөм“ выло? Ем-өмөј кулөм өдіө бөр бергөдчөмөн?

Көјмөд строкаыс оз шогмы аслас тырвыјө серјозностөн (целевөј установка нөжјонгө сујө јурө, мыј сіјо тырмытөмтор став кујимнан строка-ыслөн). Мыла тајо серјозностыс леңны поэтөм? Сы вөсна, мыј сіјо сетө повод пріпішитны меным јевангел-скөј тонјасын кулөм бөрын олөм существујтөмө верітөм, мыј менам абу, сіјо—өті, а мөд-кө, тајо серјоз-ностыс вөчө стихсө прөстө гуаланөн, а не тенденціознөјөн, вежө целевөј установка. Та вөсна ме пырта кыв-јас „как говоритея“:

Вы ушли, как говорится, в мир иной...

Строка вөчөма—„как говоритея“, вескыд серамөн лөтөг, вөсна леңө

сціхлыс патэтыкась да бтщощ бяр-
дб быдзікась падозреніеяс став ку-
лбм ббрга ахінеяасб авторлбн ве-
рїтбмјас куза. Строка вбчбма да
пыр-жб лбб подувјабн, кодї урчїтб
ставнас четверостїшіесб,—сїбс колб
вбчны двојственнббн, не јбктыны
шог вбсна, а мбд боксаб, не лезны
бнва. Колб бтпырјб четверостїшіе-
сб орбдны шбрі: кык торжественнбј
строка, кык разговорнбј, бытбвбј,
кодјас контрастбн пемббббны бта-
мбдсб. Сы вбсна пыр-жб,—менам
убожденеје сертї, мыјгажакык стро-
кајаслы колб вундыштавны слогјас,—
ме бостчї четверостїшіе помб.

Ни аванса вам, ни бабы, ни пивной,
ра-ра-ра-ра-ра-ра-ра-ра трезвость.

Мыј вбчны тајб строкајасыскбд?
Кычї најбс вундыны? Вундыны колб
„ни бабы“. Мыјла? Сы вбсна мыј сї-
јб „бабајасыс“ ловјабс. Шуны најбс
таз, кор ыжыд нежностбн налы сїб-
ма унжык јесенїнскбј лїрікась,—бес-
тактнб. Та вбсна і фальшївб, та вбс-
на і оз звучїт. Колїс:

Ни аванса вам, ни пивной.

Вїдла мургыштны ас кежыс—оз
артмы. Тајб строкајасыс сещбма тор-
јалбны первојјасыс, мыј рїтм оз веж-
сы, а прбстб жугавлб: орласб. Вывтї
вундї, мыј-жб вбчны? Оз тырмы ку-
щбмкб слогтор. Тајб строкаыс, рїт-
мыс петбмбн, лоїс фальшївббн і мб-
дарсаб—смыслбвбј боксаб. Сїјб тыр-
мытбма контрастнбј да сесга сблб-
дб став „авансјасб да пївнбјјасб“
бтї Јесенїн вылб, кор најб бткофа
относїтбчны ставнымлы мїјанлы.

Кыч-жб вбчны тајб строкајасб
нбшта јонжыка контрастнббн да
сыкбд бтщощ обобшоннббн?

Богта медса прстонароднбјс:

Нет тебе ни дна, ни покрышки.
Нет тебе ни аванса, ни пивной.

Медса разговорнбј, медса вулгар-
нбј формаын шусб:

Ни тебе дна, ни покрышки.
Ни тебе аванса, ни пивной.

Строка сувтїс места вылас і раз-
мербн, і смыслбн. „Ни тебе“ нбшта

јонжыка контрастїрујтїс первој стро-
кајаскбд, а первој строкаын шыб-
чбм „вы ушли“, а којмббн—„ни тебе“
пыр-жб петкбдлїс, мыј авансјас да
пївнбјјас сујбма не јесенїнскбј па-
меть унїтбм вылб, а кычї общбј
јавленїе. Тајб строкаыс лої бур бд-
збдчбмбн сы могыс, медым шыбыт-
ны став слогјасб „трезвость“ возын,
да тајб „трезвость“-ыс лоїс кыч быт-
тб задача решїтбмбн. Та вбсна чет-
веростїшіе располајтб ас дїнас
весїг Јесенїнлыс јарбј прїверженец-
јасбс, пыщкбс сертїыс пбштї ізфе-
ватејскббн колбмбн.

Четверостїшіе кызвыннас гбтов,
колб сбмын бтї строка, кодбс абу
тыртбма рїфмабн.

Вы ушли, как говорится, в мир иной,
может быть, летите ра-ра-ра-ра.
Ни тебе аванса, ни пивной—
трезвость.

Гашкб позб колны рїфмујтбмбн?
Оз. Мыјла? Сы вбсна мыј рїфматбг
(рїфма паскыда гбгбрвобмбн) сцїх
кїсас.

Рїфма ббр берббб тїјанбс воза
строкаб, заставлајтб ускбдны тбд-
вылб сїбс, заставлајтб став строка-
јас, кодјас оформлајтбны бтї мбвп,
кутсыны бтлаын.

Пыржык рїфмабн шубны кык стро-
каын медббрја кывјаслыс созвучїе,
кор бтї і сїб-жб ударнбј гласнбј да
сы ббрын муныс шыјас прїблїзїтел-
нб совпадајтбны.

Таз шубны быдбн, і век-жб сїјб
јерунда.

Помса созвучїе, рїфма—сїјб сбмын
строка јїтан помтбм способасыс бтї,
колб шуны, медса прбстбј да груббј.

Позб рїфмујтны і строкајаслыс за-
вофїтчбмсб:

улица—
лица у догов годзв резче, да с. в.

Позб рїфмујтны строкалыс помсб
мбдлбн завофїтчбмкбд:

Угрюмый дождь скосил глаза,
а за решеткой, четкой, да с. в.

Позб рїфмујтны первој строкалыс
помсб да мбдлыс помсб бтщощ кој-
мбд лїбб нольб строкалбн медббрја
кывкбд:

Среди ученых шеренг
эле-эле

в русском стихе разбирался Шенгели,
да с. в., да с. в., помѣг.

Менам стіхын колѣ рѣмужтны
„трезвость“ кыв.

Јурѣ медвоѣ воыс кывјасѣн лѣбны
кывјас „резвость“ кодјас, напірмер:

Вы ушли, как говорится, в мир иной.

Может быть, летите... знаю вашу резвость!

Ни тебе аванса, ни пивной—
трезвость.

Поѣ тајѣ рѣмасѣ колны? Оз.
Мыла? Оѣ-кѣ, сы вѣсна, мыј тајѣ
рѣмаыс вывѣтѣ полнѣ, вывѣтѣ проз-
рачнѣ. Кор ті шуанныѣ „резвость“,
то рѣма „трезвость“ петѣ ачыс ас-
нас да, шудѣм бѣрын, оз уѣвлѣјт, оз
сувтѣд тѣјанлыс вѣманѣјетѣ. Тащѣм
судѣбаыс пѣштѣ став ѣткоѣ сама кыв-
јаслѣн, рѣмужтѣ-кѣ глагол глагол-
кѣд, сушѣствѣтелнѣј сушѣствѣтел-
нѣјкѣд, ѣткоѣ вуж лѣбѣ паѣжјас
дырјѣ да с. в. „Резвость“ кыв омѣл
нѣшта і сѣјѣн, мыј сѣјѣ пыртѣ сера-
лан элемент первој строкајасас-нѣн,
тащѣм ногѣн став воѣд контрастност-
сѣ слабѣдѣдѣмѣн. Гашкѣ, поѣд кок-
нѣдны аслыд уж, „трезвость“ кыв
кущѣмкѣ кокнѣджыка рѣмужтчанѣн
вѣжѣмѣн, лѣбѣ не пуктыны „трез-
вость“ строка помѣ, а содтыны строка
некымын слогѣн, напірмер „трезвость,
тишь“? Ме ногѣн, тајѣс вѣчны оз
поѣ,—ме пыр пукта медса характер-
нѣј кыв строка помѣ да шедѣда сы
дѣнѣ рѣма мыјѣ-кѣт сѣјѣ ез сувт. Та
вѣсна менам рѣмужтѣм пѣштѣ пыр
аслыс вѣкас да век-жѣ-нѣн менамѣр
ез употреблѣјтсыв, да рѣмајас сло-
варын сѣјѣ абу.

Рѣма кѣрталѣ строкајас, сы вѣс-
на материал должен лѣны нѣшта
крепыджык, материал сертѣ, кодѣ му-
нѣс мукѣд строкајас вылѣ.

Рѣмужтан кывлыс медса характер-
нѣј шыјассѣ „резв“ бостѣмѣн, пов-
тор'ѣјта унапѣв аскежыс, став ас-
соціаціјајас дѣнас кывзысѣмѣн: „рез“,
„резв“, „резерв“, „влез“, „врез“,
„врезв“, „врезываюсь“. Шуда рѣма
аѣдѣма. Глагол—да нѣшта торжест-
веннѣј!

Но вот беда: „трезвость“ кывјын,
кѣт і не сѣщѣм характернѣја, но век-

жѣ јаснѣ кылѣны „т“ „ств“. Мыј на-
кѣд вѣчны? Колѣ пыртны сѣщѣм-жѣ
буквајас і воѣд строкаас.

Та вѣсна „может быть“ кыв вѣжѣ
„пустота“ кывјѣн, кѣнѣ уна і „т“ і „ств“,
а „т“ небѣдѣм вылѣ колѣсѣ „летите“,
кодѣ кылѣ мыјдакѣ, кызі „летѣйтѣ“.

І со окончательнѣј редакціја:

Вы ушли, как говорится, в мир иной.

Пустота—летите, в звезды врезываясь...

Ни тебе аванса, ни пивной—
трезвость.

Гѣгѣрвоана, ме вывѣтѣ прѣстѣмѣда,
сѣматѣзірујта да подѣнајта мозговѣј
бѣрѣдѣмлы поетѣческѣј уж, сѣерт, гѣжан
процессыс кыщѣлажык, інтуїтѣвнѣј-
жык. Но кызыннас ужыс век-жѣ ну-
ѣсѣ тащѣм сѣма сертѣ.

Медвоѣдѣ четверѣстѣшіје урѣтѣ став
воѣд стіхсѣ. Кор ем кѣын тащѣм чет-
верѣстѣшіје, ме-нѣн думыс мерајта,
кымын сѣщѣмыс колѣ тајѣ тема сер-
тѣыс да кызі најѣс јукны буржык еф-
фект вылѣ: стіхлѣн архѣтектѣныка.

Тема ыжыд да сложнѣј—ковмас
вѣзны сы вылѣ тащѣм четверѣстѣшіје,
шѣстѣстѣшіје да двухѣстѣшіје-кѣрпѣч
штука 20—30.

Матѣ пѣштѣ став сѣјѣ кѣрпѣчјассѣ
ештѣдѣм бѣрын, ме заводѣта најѣс
мерајтны, то ѣтѣ, то мѣд места вылѣ
најѣс пуктѣмѣн, кывзысѣмѣн, кызі најѣ
звучѣтѣны, да вѣчан впечатлѣнѣје
аслым представѣтны старѣјтѣмѣн.

Мерајтѣм да думајтѣм бѣрын, ре-
шајта: первој колѣ заінтересујтны
став кывзысјасѣс двојственностѣн,
кор он тѣд, кодарла дорас ме, сѣс-
са колѣ мырдѣны Јесенѣнѣс сѣјѣ ку-
лѣмѣн асланысвыгода вылѣ пѣлзујт-
чысјаслыс, колѣ ошкыны сѣјѣс да
јѣждѣдны сѣр, кызі сѣјѣс ез вермы-
ны сылѣн почитѣтелјасыс, „заго-
нящие в холм тупые рифмы“. Помѣр
колѣ завојујтны аудѣторѣјалыс со-
чувствѣје, јесенѣнскѣј уж опѣшлѣтыс-
јас вылѣ ускѣдѣчѣмѣн, торјѣн-нѣн сѣјѣн,
мыј најѣ пошлѣјѣ вѣчѣны і став му-
кѣдсѣ, кущѣмѣ-кѣт ез бостчыны,—
став сѣјѣ Собѣновјас, Коганјас вы-
лѣ,—кывзысѣс кокнѣ двухстрѣчѣјасѣ-
ѣн-нѣн ѣдѣј нуѣдѣмѣн. Аудѣторѣја за-
војујтѣм бѣрын, сылыс Јесенѣнѣн
да сы гѣгѣр вѣчѣмтор вылѣ право
нѣщыштѣмѣн, вѣчыстѣг лѣзны кыв-
зысѣс јесенѣнскѣј помлѣн тырвыјѣ

ніном сулавтөмын төдчүтөмлунун да интерестөмын убежденије вѣ куѣ, сылыс медбөрја кывјассө перефразируйтөмөн, налы паныда смысл сетөмөн.

Примитивнөй серпасторјөн артмас тащөм схема: четверостишиеяслыс основнөй глыбajas имеитөмөн да общщөй архитектурнөй план вөчөм бөрын, позө лыдфыны основнөй творческөй уж олөмө пөртөмаөн.

Вөзө муно поетическөй вешщ техническөја обрабатөйтөм, коді кокнижык.

Колө вөждны пределөз стихлыс выразительность. Выразительностлөн тырыс средствоясыс өтө — образ. Не основнөй образ — вѣденије, коді лөб уж заводитөгөн, кызі социальнөй заказ вылө первој, нөшта туманнөй-на вөчакыв. Абу, ме сорнөта содтөд образяс жылыс, кодјас отсалөны быдмыны сѣбө главнөйысы. Тајө образыс — поезијалөн ыыр кадса средствоясыс өтө, да теченијелөн, кызі, например, имажинизм, кодјас вөчлисны сѣбө целөн, лөзлисны сѣбө збылыссө поезијалөн техническөй бөкјасыс сөмын өтөс разработөйтөм вылө.

Образ вөчан способјас помтөмөс. Образ вөчай примитивнөй способјасыс өтө — сѣбө сравненијөяс. Менам первој вешщјас, например „Облако в штанах“ вөлі зөннас стрөйтөма сравненијөяс вылын, ставыс „как, как и как“. Оз-ө тајө примитивностыс заставлөйт бөрјажык дөнјалысјасөс лыдфыны „Облако“ мөвсым „кульминационнөй“ стөхөн? Бөрјажык вешщјасын, да менам „Лесенинын“, фөрт, тајө примитивностсө бырөдөма. Ме азқи сөмын өтө сравненије: „утомительно и длинно, как Доронин“.

Мыјла „как Доронин“, а не кызі; растојаније төлысөз, например? Өтөкө, бөстөма сравненије литературнөй олөмыс сы вөсна, мыј ставнас темаыс литераторскөй. А мөд-кө, „Железный пахарь“ (сѣз, кажитчө) куѣжык төлысөз тујыс, сы вөсна мыј сѣбө тујыс абу реалнөй, а „Железный пахарь“, көтө і жал, реалнөй, а сөсса төлысөз тујыс кажитчө ескө жеңыджык аслас вылөн, а доронинлөн 4000 строкаыс шөмөсмөдөны 16 сурсыс аззылөм словеснөй да рифменнөй пейзажлөн өткөд-

лунөн. А сөсса — і образыс должелөны тенденциознөй, мөд ногөн-кө, ыжыд тема разработывөйтөгөн колө і торја образторјас, кодјас паныдасөны туј куѣ, испөлузөтны тыш вылө, литературнөй агитөция вылө.

Образ вөчан медса пөскалөм способ ем сѣжө метафөризируйтөм, мөд ногөн-кө, өнөз сөмын некөмын вешщјасыс принадлежитөс определенијөяс і мукөд кывјас, вешщјас, јавленијөяс, понөтијөяс вылө вөждөм.

Например, метафөризируйтөма строка:

И несут стихов заупокойный лом.

Мө төдам — көрт торпыријас, шоколаднөй торпыријас. Но кызі определөтны поетическөй шыблас, коді колөс примениттөмөн, коді ез азгы аслыс употребленије мукөд поетическөй ужјас бөрын? Фөрт, сѣбө стөхјаслөн торпыриг, стөхөвнөй торпыриг.

Төни сѣбө өтө сама торпыриг — заупөкојнөйлөн, сѣбө „Стихов заупөкојных лом“. Но таз тајө строкасө колөны оз поз, сы вөсна мыј артмө „заупөкојных лом“, „хлом“, коді лыдфысө кызі „хлам“, да іскажөйтө тајөн сѣз шусана сдвигнас стөхлыс став смысловөй бөксө. Тајө зөв щөкыда овлян небрежност.

Например, Уткөнлөн лирическөй стөхөтворенијеын, кодөс неважөн печөтөйтөма „Прөжекторын“, ем строка:

Не придет он так же вот,
как на зимние озера летний лебедь не
прилет.

Артмө вескыда „живот“.

Мөдса өффөктивнөйлөн лөб стөхлөн первој строкаыс, кодөс лөзөма Бр’усовон војналөн медвөзза лунјасө „Наши дни“ журналын:

Мы ветераны, мучат нас раны.

Тајө сдвигыс бырө, кывјас сүвтөдлөмөн өтщөщ мөдса прөстөй да мөдса стөч определеније сетөмөн — стөхов заупөкојный лом.

Образ вөчан способјасыс өтө, кодө мөдса јөна применөйтөд мөөн, — сѣбө мөдса фантастическөй событијөяс — фөктјас вөчөм, кодјасөс төдчөдөма гіпербөладн.

Чтобы враспынную разбежался Коган,
встреченных увеча пиками усов.

Коган лѳ ташѳм ногѳн собира-
телинѳн, мы сѳтѳ сылы поґанлун
котырны ѳтарѳ-мѳдарѳ, а усґасыс пѳ-
рѳны пикаґасѳ, а медым тајѳ пика вы-
лѳ мунѳмсѳ жужѳѳдны, гѳгѳр тупла-
ѳны усґасѳн калечитѳмґас.

Образнѳј постројеніјелѳн образ-
ґас варјірујтѳны (кыґи став мукѳд
стіхотворнѳј техникаыс) сіјѳ лѳѳѳ мѳѳ
формаѳн лыґґысыслѳн пресышчен-
ност серті.

Вермас лоны паныда образност,
мѳѳ ногѳн-кѳ сещѳм, кодѳ не сѳмын
оз паскѳѳ вѳсталѳмсѳ воображеніјелѳн,
а, мѳдарѳ, старајтѳѳ суґны кывґасыс
впечатленіјѳ нарошнѳ огранічитѳм
рамкаґасѳ. Напрімер, менам важ по-
емаын „Война и мир“:

В гниющем вагоне на 40 человек —
4 ноги.

Ташѳм лыґпаса образ вылас
стрѳитѳма Селвинскіјлѳн унґык вешц-
ґасѳѳ.

Сесса мунѳ уж словеснѳј мате-
риал бѳрјѳм вылын. Колѳ стѳча ар-
тавын среда, кодын развѳајтѳѳ пое-
тѳческѳј произвѳеніјѳ, медым тајѳ
средалы чужѳѳј кыв ез вескав слу-
чајнѳ.

Напрімер, менам вѳлі строка:

Вы такое, милый мой, умели.

„Милый мой“ — фалшѳвѳ, ѳѳі-кѳ,
сы вѳсна, мы сіјѳ мунѳ паныд стіх-
лѳн чорыд облічитѳльнѳј обработкалы,
мѳѳ-кѳ, тајѳ кывнас некѳр ег пол-
зутчылѳј мѳ мѳјан поетѳческѳј среда-
ны; којмѳѳ-кѳ — тајѳ ічѳт кыв, кодѳ
употреблајтѳѳ пырґык тѳѳчытѳм
сорнѳґасын, кодѳ прѳменајтѳѳ регыд-
ґык чувство пуктѳм моґыс, сіјѳс
тѳѳчѳѳѳм вылѳ дорыс; нѳлѳѳ-кѳ,
мортлы, кодѳ збылыс небѳѳма шогыс-
ла, лѳсалѳ тупкысны грубѳјґык кыв-
лѳн. Таыс кынґи, тајѳ кывґыс оз ур-
чѳт, мыј морт кужлі, — мыј кужлісны?

Мыј мортлѳс Јесенін? ѳні ыґыд
спрос, сылѳн лѳріка вылѳ јѳс да
восхїшченнѳј вѳѳѳѳѳ; Јесенінлѳн
лѳтературнѳј продвѳеніјѳыс-жѳ му-
ніс сѳз шусана лѳтературнѳј скандал
вѳз куґа (не ѳбїднѳј, а зев почтѳн-
нѳј тор, кодѳ ем тѳѳчана футуріе-

тѳческѳј выступленіјѳаслѳн отголо-
сокѳн, бокса вѳѳн), а бурещ — сіјѳ
скандалґасыс олґас Јесенінлѳн вѳлі-
ны лѳтературнѳј веґаґасѳн, етаґа-
сѳн.

Кушѳѳма ез лѳсав ескѳ сылы
олґас:

Вы такое петь душе умели.

Јесенін ез сыв (збылысѳ сіјѳ, ферт,
цыганогітарістѳј, но сылѳн поетѳчес-
кѳј спасеніјѳыс сыын, мыј сіјѳ кѳѳ
олґас ез сѳґи воспрїнајтѳсы, да сы-
лѳн томґасас ем даскымын і поетѳ-
ческі вылѳ места). Јесенін ез сыв,
сіјѳ грубітѳс, сіјѳ заґѳбајтѳс. Сѳмын
дыр мѳвпалѳм бѳрын ме пуктѳ сіјѳ
„заґѳбать“—сѳ, кыґи кѳѳ ез кѳсѳјт
ташѳм кывґыс лѳтературнѳј публіч-
нѳј домґасса воспитаннѳґґасѳс, кодґас
лунтыр кывзѳны помтѳм заґѳбґас да
мѳвпалѳны поезіјаын кокнѳѳдны ѳѳ-
лѳмнысѳ сїренґас, персїґас, трелґас,
аккордґас да ланітаґас вылын. Неку-
шѳѳѳм коментаріјґастѳг вајѳѳа ѳѳі
строкаын кывґас постѳепеннѳ обрабо-
тајтѳм:

- 1) наши дни к веселью мало оборудованы;
- 2) наши дни под радость мало оборудованы;
- 3) наши дни под счастье мало оборудованы;
- 4) наша жизнь к веселью мало оборудована;
- 5) наша жизнь под радость мало оборудована;
- 6) наша жизнь под счастье мало оборудована;
- 7) для веселия планета наша мало оборудована;
- 8) для веселости планета наша мало оборудо-
вана;
- 9) не особенно планета наша для веселия
оборудована;
- 10) не особенно планета наша для веселья
оборудована;
- 11) планетишка наша к удовольствиям не
очень оборудована;

і сесса медбѳрја, 12-ѳд:

для веселия планета наша мало оборудова-
на.

Ме вермі ескѳ вѳчны быдса за-
щїтѳтѳльнѳј реч строкаґассыс мед-
бѳрјаыслы пѳльза вылѳ, но ѳні удовле-
творїтча сіјѳ строкаґасѳ черновѳ-
кыс прѳстѳ гїґалѳмѳн демѳнструј-
тѳм моґыс, мыјда колѳ пуктыны уж
некымын кыв вѳѳѳм вылѳ.

Тѳхнѳческѳј обработкаѳ относїтѳѳ
і поетѳческѳј вешцлѳн звуковѳј ка-
чество—кывлѳн кывкѳѳ сочѳтаніјѳ.
„Кывґаслѳн тајѳ маґїґаыс“, сіјѳ —,ґаш-

Шибанов молчал. Из произвенной ноги
Кровь алым струилася током,

кызі—

Шибанов молчал из произвенной ноги...

Воқд:

Довольно. Стыдно мне

Пред гордою полячкою унижаться

лыффыссб, кызі провинціалнбј сор-
нтор:

Довольно стыдно мне...

Медым лыффыссбс сіз, кызі думај-
тіс Пушкин, колб јукны строкасб сіз,
кызі вбча ме:

Довольно.

Стыдно мне...

Строка жынјас выдб ташбм јуклбм
дырјыс нб смьслбвбј, нб рбтмбчскбј
путанбца оз ло. Строкајас јуклбм
щбкыда фбктујтбб і коланлунбн суј-
ны рбтм бшыбкатоғ, сы вбсна мыј
мјан кондбнбсрваннбј економбчскбј
стбх вбчбм щбкыда заставлјтб шыб-
лавны промежуточнбј кывјас да слог-
јас, да сбјб слогјас ббрас-кб не вбч-
ны сувтлбм, щбкыда ыжыджыкбс,
строкајас костын дорыс, то рбтм орб.
Со мыла ме гбжа:

Пустота...

Летите,

в звезды врезываясь.

„Пустота“ сулалб торјбн, кызі збк
бтб кыв, кодб характербзујтб јенежса
пејзаж. „Летите“ сулалб торјбн, ме-
дым ез вбв повелбтблнбј наклонбн-
је: „Летите в звезды“, да с. в.

Стбхлбн, торјбн тенденціознбјлбн,
декламационнбјлбн, серјознбј момент-
јасыс бтб ем помалбм. Сбјб помалб-
мас пыржык пуктысббны стбхлбн
медса удачнбј строкајас. Мукббдыр-
јыс став стбхсб вбчан вылпбв, ме-
дым сбмын вблб оправдајтбма сещбм
перестановкасы.

Јесенбн јылыс стбхын сещбм по-
малбмнас, ферт, лобс медбббрја јесе-
нбнскбј стрчкајас перефразбрујтбм.

Најб звучбтбны таз:

Јесенбнлбн—

В этой жизни умирать не ново,
но и жить, конечно, не новей.

3. Ударник № 4.

Менам—

В этой жизни помирать не трудно,
сделать жизнь значительно трудней.

Став стбхотворенбјесб мебн вбчбг
чбж ме пыр думајтб тајб строкајас
јывгыс. Мукбб строкајас ужалбгбн,
ме пыр косавлб тајбјас дбнб—созна-
тблнб лббб бессознатблнб.

Вунббны, мыј колб вбчны бурещ
тајб,—оз поғ некызі, сы вбсна ме
ег гбжавлы тајб строкајасбб, а вбчб
најбс набузт (кызі војдбр ставсб, і
кызі бнб менам ударнбј стбхотворе-
нбјејасыс унжыксб).

Та вбсна оз поғ артыштны пере-
работкајасыс лыд; век-жб, тајб кык
строкаыслбн варбнтјасыс вблб не
ещажык 50—60-ыс.

Помтбм унасбкасабс технбчскбја
кыв обраббтајтан способјас; сор-
нбтны на јылыс тблктбм, сы вбсна
мыј поетбчскбј ужлбн подув, кызі
ме небтчыд танб казтылб, бурещ тајб
обраббткаыслыс способјас бзобретб-
тбмын, і бурещ сбјб способјасыс вб-
чбны писатблбс профбссбнблбн. Пое-
збјјаса талмудбстјас, бурақб, чукурт-
чыласны тајб менам кыгаыс—најб
рафбјтбны сетабны дас поетбчскбј
рецептјас. Бостны сещбм-тб содер-
жанбје, пастббдны сбјбс поетбчскбј
формаб, јамбб лббб хорбјб, рбфмујт-
ны помјасбб, лезыштны аллбтерација,
тыртны образсбн—і стбх гбтов.

Но тајб прбстбј рукофелбјесб шыб-
лалбны, кутасны шыблавны (і бура
вбчбны, мыј шыблалбны) став ре-
дакціјајасса став јог кбрзбнкајасб.

Мортлы, кодб медвоғзаыс кбас бос-
тбс перб да кбсјб вежон мысты гбжны
стбхјас,—сещбмылды менам кыгаыд
оз ков.

Менам кыга колб мортлы, кодб
кбсјб, некущбм мыщббјас выдб вб-
рббтбг, лоны поетбн, мортлы, кодб,
тбббмбн, мыј поезбја—мед сбкыд
прбзводствојасыс бтб, кбсјб гбгбр-
воны аслыс да передајтбм могыс не-
кымын, гусабн кажбтчыб, тајб прбз-
водствоыслыс способјас.

Выводјас пыдбб:

1. Поезбја—прбзводство. Зев сб-
кыд, зев сложнбј, но прбзводство.

2. Поетбчскбј ужб велббчбм—сбјб
абу определбннбј, огранбченнбј тбпа

поетічэскай вешч'яса в'очны вел'б'ч'ом, а быдс'ікаса поетічэскай уж' изу-чайт'ом, производственна'й навык'яса изуч'іт'ом, код'яса отсал'бны в'очны выл'яса'с.

3. Выллун матэрыял'бн да пр'іом'л'бн выллун, быт' колана быд' поетічэскай произвед'ен'іелы.

4. Ст'іхотворец'л'бн уж' должен ну'б'д'сыны быд'лун мастэрство бурм'од'ом могыс да поетічэскай заготовк'яса чук'орт'ом могыс.

5. Бур зап'існ'ой кн'іжка да с'і'бн обраш'айт'чыны куж'ом важн'ойжык кул'ом размер'яса'бн бшыбк'яаст'ог г'іжыны куж'ом дорыс.

6. Оз ков лезны уж'о ыжыд поетічэскай завод' поетічэскай зажігалк'яса в'оч'ом выл'о. Кол'о берг'одчыны таш'ом нераціональна'й поетічэскай мелочыс. Кол'о кутчысны пер'од' с'омын секі, кор' абу м'од' способ сорн'ітны, ст'іхыс кын'чі. Кол'о вырабатывайт'ны г'от'ов'ой вешч'яса с'омын секі, кор' чувствуйтан ясн'ой соціал'ной заказ.

7. Медым правільн'о г'ог'орвоны соціал'ной заказ, поет' должен лоны дел'б'яса да событ'іеяс'л'бн центр'ын. Эконом'іялыс теор'ія т'од'ом, реал'ной быт' т'од'ом, научн'ой істор'ія'б пыр'ом поетлы—уж'л'бн основн'ой јук'онас—важн'ойжык, важ' выл'о јурб'ітыс профессор—ідеал'іст'ясл'бн схоласт'ічэскай учебн'ік'яса дорыс.

8. Соціал'ной заказ буржыка ол'ом'о п'орт'ом могыс кол'о лоны аслад' клас'с'л'бн во'зын муныс'бн, кол'о клас'ска'б отлаын ну'б'дны тыш став фронт'яса вылын. Кол'о жуг'одны торпыр'іг'о'з апол'іт'ічн'ой іскусство јылыс мојд. Тај'о важ' мојдыс кыпт'о' бн'и выл' выд'ын „паскыд' епічэскай полотнојас“ јылыс бол'г'ом улын (первој епічэскай, сесса об'ект'івн'ой да, медб'орын, беспарт'іјн'ой), ыжыд ст'іл' јылыс (первој ыжыд, сесса возвышенн'ой да, медб'орын, небесн'ой) да с. в., да с. в.

9. С'омын іскусство д'іно производственн'ой отношен'іе быр'одас вк'ус'яслыс случајност', беспр'інціпност', донјал'ом'яслыс інд'івідуал'ізм. С'омын производственн'ой отношен'іе сувт'одас б'т'і рад'о літ'ературн'ой ужлыс разл'ічн'ой від'яса: і ст'іх і рабкор'овска'й заметка. Поетічэскай тема выл'о міст'ічэскай сорн'іяса пыр'од'і сетас по-

чанлун ст'обча матыстчыны поетічэска'й тар'іфікаціја да квал'іфікаціја ку'за в'опрос'яса д'іно.

10. Оз п'оз сетны в'оч'омлы, с'і'з шу-сана т'ехнічэска'й обработк'алы, самодовлејущ'ой ценност'. Но бур'ещ тај'о выделк'амс в'оч'о поетічэска'й произвед'ен'іе шогмана'бн употребл'айтны. С'омын обработк'ал'бн тај'о способ'яса торјал'ом в'оч'о поет'яса костын торјал'ом, с'омын літ'ературн'ой пр'іом'яса т'од'ом, усовершенствуйт'ом, чук'орт'ом, унасікаса'бн л'об'од'ом в'оч'о морт'бс проф'есіонал-пісат'ел'бн.

11. Быт'ов'ой поетічэска'й обстановк'а с'і'з-ж'о вл'іяйт'о настојашш'ой произвед'ен'іе в'оч'ом выл'о, кы'чі і став мук'од' фактор'ясыс. „Богема“ кыв лоіс нар'іцат'ельн'ой'бн быдс'ікаса худо-жественно-обыват'ельска'й бытовш'і-налы. К'от' і жал', тај'о тышыс ш'одкы-да ну'б'д'іс кывк'од і с'омын кывк'од. Реал'но ем' важ' літ'ературн'ой інд'івідуал'ной кар'јер'ізм'л'бн, посн'і зл'обн'ой кружков'ой інт'ерес'ясл'бн атмосфера, б'та-м'од'бс подсіживайт'ом, „поетічэска'й“ покат'іе „расхлабанн'ой“, „јуышт'ом“, „забулдыга“ покат'іе'бн веж'ом да с. в. Вес'іг поет'л'бн паск'омыс, вес'іг сыл'он г'отырыск'од гортса сорн'ыс должен лоны м'однога'бн, код'і урч'іт'с'о сыл'он став поетічэска'й производств'одн.

12. Мі, л'эф'яса, нек'ор ог шу'б'ј, мыј мі поетічэска'й творчество секрет'ясл'бн об'ладат'ель'яса. Но мі 'зік б'т'і ј'оз, код'яса к'бс'јам ер'д'одны с'і'б секрет'яс'с'о, 'зік б'т'і ј'оз, код'яса оз к'бс'јынн'и творчество спекулат'івн'о кышавны худо-жественно-рел'ігіозн'ой поклон'ен'іе'бн.

Менам бостч'ом—б'тка морт'л'бн слаб бостчыл'ом, код'і с'омын пользуйт'о менам словесн'ік јорт'ясл'бн теоретічэска'й уж'яса'бн.

Кол'о, медым тај'о словесн'ік'ясыс вуж'од'існы асыныс ужныс'о бн'іја мат'еріал' выл'о да вескыда отсал'існы воз'о поетічэска'й ужлыс.

Еш'а тај'о.

Кол'о, медым массајас'бс про-веш'ајтан орган'яса тракн'іт'існы естетічэска'й важ'с'о преподавайт'ом.

(1926).

Ком'і'б'іс Г. Торлопов.

СТАЛЫН ЖЫЛЫГ БЫЛӨМ

(Ыстөмә конкурс ылад)

Г. МОРОЗОВ

Ме сыла дона Сталин жылыс,
Код сетіс жөзлы олан шуд,
Выл гажа олөм коді чужтіс,
Кыз шонді чужтө тувсов луд.

Ме сыла жугыд шонді жылыс,
Кор сіјө вөтлө асја ру,
Кор біөн савкјө вөр куст јывті
да шонтө зоріқалан му.

Ме сыла дона Сталин жылыс,
Код вөчіс олөм—гажа сад;
Сы зарні кывјыс вежөр југдө,
Сы нїмөн јургө мїјан кад.

Ме сыла дона Сталин жылыс,
І нїмыс сылөн—враглы грөз.
Ме сыла рөфинаным жылыс,
Көн олө мездөм, шуда жөз.

ПІОНЕРЛӨН БЫЛАНКЫВ

(Ыстөмә конкурс ылад)

Г. ЛАПІН

Ставным мї школаын велөдчам бура,
Став мукөд челафлы сетам прїмер.
Прөста-өд мїјанлы нїмсө ез сетны:
„Сталинскөј быдтас—том піонер“.

Гажаа быдмыны кад воіс мїјанлы,
Јонмыны, сөвмыны, зорзавны кад.
Шудлунсө перјісны батјасным мїјан,
Сїјөс мї віқам, мед бөр ез бост враг!

ЮЛЪ ЖЫЛЫН

(Вист, ыстѡма конкурс ыылѡ)

I. ГЕЛКОВ

1

Вѡлѡстсаң дасвіт кілометр сајын, кѡні тѡвбыд җіжгісны кер тыра доҗас, сени, лѡзалан Јолъ берег ылын, тујѡ ѡні вѡзјысѡны керјас.

Јолъјвса пушкыра нер¹⁾ вывті тувгісны вурун коҗ левјалан кымѡрјас, унаыс сајѡдлісны јенеж шѡрыс кельд тувсов шѡндіѡс. Куҗ гыркја појѡмјас, сѡрҗса җор козјас да уна вожѡс зараваа кыҗјас пощісны вѡр шѡрын сулалыс ічѡткік карѡс. Ларок да кантора костын сулаліс важмыштѡм вевта куҗ барак.

Оз лантышлы тас рытјасын томјѡзлѡн гаж,—ворсѡны, сылѡны, јѡктѡны.

— Шудаѡс і војтыр быдмѡны!—шуласны олѡмажык јѡз.

Матыстѡ рытјавыв. Мѡдѡдчіс Машѡ јортјасыслы гѡтѡвітны пывсан. Ключѡн җептас голѡдчігтыр, барак дорын сылы паныдаіс Філіппов. Машѡ сувтѡдіс сіјѡс:

— Ныаыд-нѡ ез-на во ларокад?

— Ез.

— А мыј кутасны ужалысјасыд сојны?—стрѡга јуаліс Машѡ.

— Онжык чістукасѡ,—серѡктіс Філіппов.—Мыјла асныд бракујтінныд... Сојсас і нылҗѡмыс-на.

— Міјанѡс кѡсјан помѡјѡн вердны?

— Ваясны, ваясны гашкѡ... Ме-тај дугдывтѡг кора-а,—сівјассѡ чіткыртлѡмѡн ескѡдіс Філіппов. Сесга шутлалігтырјі мѡдіс вѡславыны.

Пывсан ломтѡм бѡрын Машѡ кајіс баракѡ. Сылы сівнылас усі верҗѡма вѡлѡн локтыс кучік кышана јон морт.

Вѡвсѡ контора дорѡ сувтѡдіс сіјѡ да пыріс сетчѡ.

Мінут дас кынҗі ез-на ло Машѡлѡн пывсансаң воѡмыс, друг сіјѡ ѡшиң пыр азгіс сѡд шың. Кѡтѡрѡн петіс да кутіс горзыны:

— Пѡжар!..—Сек-жѡ ѡҗѡс дорса тувјылыс кватітіс веҗра да мѡдвоҗ кѡтѡртіс сетчѡ. Јѡзыс ставыс кѡтѡртісны пѡжар кусѡдны.

Філіппов шапкіс Машѡѡс кѡтасѡм платѡѡдыс да кутіс горзыны:

— Сулав! Озтін да ен кѡт пыр ачыд.

Тракытчѡмѡн мынтѡдчіс Машѡ да бара кѡтѡртіс веҗраѡн вала...

Пывсан сотчіс.

2

Јолъ берег пѡлѡн віт кілометр куҗта кыссѡны кер бунтјас, шпал чукѡрјас да понѡл нѡр течасјас. Чукѡрјасѡн-чукѡрјасѡн вѡрѡны конкурсѡ јѡз.

Барак вестын ужалѡ нывјаслѡн бріҗада. Вылынжык — „Стахановец“ ныма комсомолскѡј бріҗада.

Шѡндіыс луншѡр кадыс-нын петіс. Нѡр песыс нывјас пуксалісны кер бунт ыылѡ. Ѳтносѡн ылынжык песгіс Машѡ. Зев шога сіјѡ ыыл местаны мѡдвоҗға лун коллѡ. Тѡрыт сіјѡс вѡтлісны бріҗадасыс.

— Лок, Машѡ, ѡтлаын шојччам!—горѡдіс, кылѡ, кодкѡ. Машѡ мыј ебѡс-сыс нѡр дінсѡ помѡдыс гартыштіс да пѡссѡ чышкігмозыс вочавізіс:

— Ладнѡ... Локта.

Нѡр песан машинкасѡ шыбытіс муас да нѡжјѡнык мѡдѡдчіс налян.

Небыда ыркјѡдліс шоныд тѡв-Кышѡдчісны бад кустјас. Мѡдлапѡлас жургіс быҗа шор.

¹⁾ Нер — поснідік појѡма вѡр.

— Мыҗ-нб, Машб, сы дыра он лок?
— жуасисны нывјас. җугббм гбрдов
јурсисб шыббдигтырји нбжббник ма-
тыстчис нывјаслаң Машб. Тајб лун-
јасб сибб вежбс банвылас: јосмыштис
капуста мач коф гбгрбс чужбмыс,
вбвлбм мелі сінјасыс жугыла вибб-
дисны нопкыббм лбз сінгуранјассаң.
Машб ез варовит мукббдырса мозыс,
мыкбб бытбб думгыс корбс воштбм-
тор. Сибб мбвпалис, кыҗ воҗаа рыт-
нас Мерзов пызанб камббдиг тырји
горзис сы вылб. Оні бытбб век-на
морбсас сушкббб јос пурт. Сін во-
җас бви-на сулалис поре коф парјаса
Філіппов. Машб думнас шыалис аслыс:

— Ез, ез вермы лоны ме вбсна...
Пачыс вблі бур. Тајб кодкб ме вылб
локбн бзтбма. Но коді?

Пыдысаң ышловыс Машб да, ба-
ракланб јурсб берббббмбн, вибббдліс
сибб места вылас, кбни сулавліс пыв-
сан. Оні сбмын сотчбм керјас колб-
мабс.

Друг сылы сін улас уысны барак-
лансаң локтысјас. Мерзовкбд орчбн
женыббк кокјаснас терыба тувчалис
участокса началник Макаров—сбд
уска, брйтбм тоша, лашкбс тушаа
морт. Кучік кышана, ыжыб бчкіјаса
Мерзов матыстчис шоҗысјас дорб.

— Мыла-нб пукалбны рабочбјја-
сыд?—чорыд гблбсбн јуалис Макаров-
лыс.

— Шојчббны-тај со, буракб,—воча-
виҗис Макаров.

— А Машбыс мыла тани?—сінјас-
сб бугылтліс Мерзов.—Те бара-на
уж вылб сувтббббмбд? Пывсан сотб-
мыс еша-на теб кажитчис?

— Оні мјанлы быд ужалыс зев
колб,—правдајтчбмбн висталис Мака-
ров.

Мерзов кумач кодбз гбрбббдис да
горзыны мббис Макаров вылб.

Пуҗис вйрыс Машббн. Мбвпалис
ескб чеччыны да жугббны пеж бч-
кисб, но асбб век мырббн крепитис.
Быт вблі колб терпитны бни. Лбка-
лбмна он бост.

— Чеччбб!—шонди вылб вибббблбм
ббрын горббдис Макаров.

Мерзов кыскис кучік сумкасыс ка-
бала да мыкбб гйыштис сетчб.

— Нывјас, коді мед зил, вај ко-
тбртлб „Стахановец“ брйгадабз. Вот

тајбс нубб,—кабаласб мыччиг мозыс
нывјаслы шуис Мерзов.—Мед локтб-
ны татчб вебблб¹⁾ шупны.

— Асным кајлам,—сујббчис Мака-
ров.—Гашкб вебблбсб оз-і шогмы
шупнысб-да. Скодыс некыҗ абу.

— Раз шубны, колб кывзыны,—
скбрмис Мерзов.—Мі татыс местајас-
сб вибббблбм.

Шпал лбсббм чаҗас вывти шмотја-
лбны Мерзов да Макаров. Шонди
воҗын җірдалб Мерзовлбн палтоыс.
Мерзов вблі гырыс суставјаса јон
морт. Руд паскыд сінјасыс бтмбдарб
җіркјалігас повбббдасны полысжыкјас-
тб. Кер коф кучбс да кызбс кокјас-
сыс. Вослалігас став чаҗасыс вашка-
кылбмбн чегјасбны. Букуштчбмбн
вибббдыштавлб ју тыр шунгыс керјас
вылб.

— Вот, значит, Макаров јорт, тат-
чб ковмас панны вебблб-мбд. Тасаң
берегыс абу жужыд. Увт вылб шу-
пан, сесса унжык јбз сілабн тојыш-
тан јуас.

— Паныда тасаң, нинбм оз артмы,
—вочавиҗис Макаров.—Сіҗкб-нин ко-
ліс тбвнас јі вылас вбины, а бни нн-
нбм тблк оз бост. Бти-кб вбрыс
абу...

— То! Есйб-бд абу шак!—скбрыс
индис сорд дорса пождмјас вылб Мер-
зов.

— Мбд-кб, јуыс ічбт, петнысб та-
саң оз вермы. Ва вылас ковмас ке-
равны ббр. Рбскодыс кынҗі нинбм оз
вај.

— Болшевикјасбс некушбм сбкыд-
торјас оз вермы кутны,—мбдарб бер-
гбббчбмбн шуис Мерзов.

— Ме ногбн, буржык лоб нбрјыс-
лы плита гартыштны, а мукббсб ыс-
тыны моллбн устједз,—век-на венҗис
Макаров.

— Кыҗ шбктбны, сирі і вбч!—бч-
кисб лбсббдыштигмозыс шуис Мер-
зов.

Орчбн најб пукбисны шылыд брус
вылб. Шондйыс пырис-нын мбблпабвса
куз козјас сајб.

Гораа кылб мбблпаблыны кбклбн
кбкбм: „Ку-ку! Ку-ку!“

[1] Вебблб — посныббк керјыс шупбны
струб да сетчб пышқас сбвтбны шпал (нолб—
вйт суртабз.

Берегкөд өтвестса ју куза клонд-чигтырјі увланд шувгысны керјас, лукалісны өтмөдар берег дорса веждөдм ежасө.

Сорнітігмозыс Мерзов беддөн вештыштіс посныдік чагјас.

— Те, Макаров, кызі партіјаса кандідат, куз чістөја віңы ассыд участоктө. Колд збожыка овны өніја дырјі. Ме щөкта тенд гөгөрбок віждөдлыны щөщ Логінов Грішасө. Ачыд-өд төдан, Машөыскөд сіјө топыд жітөда вөлі. Сіјө-жө Машөыскөд бракујтіс ларокыс кык доф наф. Сешөдм-мөј ревкомісеіја колд міјанлы?!.

Макаров јурсө лептыштіс да віждөліс Мерзов вылө.

— Но Грішаыс участокын медбур организатор, сылөн бригадаыс медвозын мунө. Сіјө, ме ног, честнөј морт. Нінөмыс-на сы вылө вонысө. Некушөд фактјас абу.

— Абу-кө, лоасны!—скөбра орөдіс Мерзов да сувтіс. Макаров шенждөмөн вөрждөліс пельпомјассө, но нінөм ез шу.

3

Помастөг голгөны бунт вывті керјас, сесса бу-у-з кылө сундны дас кер судта бунт вывсаф ју пыдбсөз. Дыр мысті гартчөдмөн петөны быждөд гудыр ва вылө да кывтөны увлан. Гөгөрбок кылісны гора гөлдөсјас:—Вічысөј! Нокө бөстлөј!

Куз пу јылын дөлаліс ветлөдлана гөрд знамја. Тан ужаліс „Стахановец“ брігада. Бунтјас вылыны тыдалісны жежыд ковтаа нывјас, гөрд мајкаа зонјас. Межыжыд бунт вывті томінік нывкөд Гріша гөгылтіс вылыс радсыс медбөрја кер, сесса сірөс кушенчасө пөрччіс да пуктіс шөнді вождө космыны.

Логінов Гріша кудрја јурсеіјаса, сөд сінкымјаса візыв морт. Гырыс мускула сојјасыс да голаыс віжөз гождөдмаөс шөнді возын.

— Локтө өбөдајтыштамө!—бригаднікјаслы горөдіс Гріша.

Бунтјас вывті ставөн тощөдөдны—петөны вөр дорса веретеја вылө, кысаф берег дорөз лажколдыс нужалісны жужыд кер бунтјас. Јортјасыскөд Гріша дугдывтөг век варовітіс.

Најөдөн клучыс моз петіс гажаа серамкөд варов сорныс.

Чукөртчісны најө дөлалан гөрд флаг дінө. Гажа серамсө налыс торкіс увдорсаф локтыс ныв. Кабаласө чургөдөдмөн сіјө матыстчіс Грішалан да сетіс сылы:

— На, өчкіа начальниксаф.

Јортјасыс гөгөр пощісны Грішаөс. Шурја кінас щөкасө малалігтырјі Гріша лыддіс налы. Пу јывјасын шувгыс төв малаліс налыс чужөдбанјассө да өтмөдарө летіс налыс јурсеіјассө. Вөр пышқас куза зуркјөдіс пу вылө сібдөм кос конда.

Лыддыссөд бөрас зөптас кабаласө сурігөн Гріша јуаліс јортјасысылыс:

— Но, кыз тіјан ног?

— Помавны колд!—горөдіс кодкө.

Гріша бергөдчіс кабала вајыс нывлаф да мөдіс шуавны:

— Мед асныс воласны. Мі таті помалам-нін тарыт.

Бөрланө терыба мөдөдчіс төвса кујөда кертуј куза ныв.—Дурмісны тыдалө. Немтор абусө азөдмны, немас уж,—шыаліс јортјасыслы Гріша.—Төданнөд-нін-өд ставөн тас веділө петкөдөмтө: зік наказаніје да і некушөд материал абу.

Сојөд бөрын палтојассө волсалөмөн водалісны муас. Көт регыд-налым сылөмлы, но міча лунјаснад шурадыштіс-нін ташөд нырөкјассыд тулысја нічјалан ваыс. Өті-мөд сорнітісны сплавконтораса начальник јылыс—Мерзов јылыс:

— Јона-жө скөр вөдма, век горзө. Со-і вожа собранияе вылад кушөд чорыда шуаліс Машөөс вөтлөд јылыс,—вісталіс кодкө.—Щөщ-і лавочнік Філіпповыд вежөіс сы дырјі. Мыкө зөв-нін лөсалөны, өткывјаөс.

Налыс шојччөмсө суіс сіктөсаф локтыс пошта. Ыжыд сапөгјаса јон фадө мыш вылас кыккіс ыжыд кучік сумка тыр пісмөјас да газетјас. На дінө коліс газетјас да бара вождө кајіс. Шојччысјаслы Гріша гораа лыддіс газетыс передөвөј, бергөдіс мөдар бөксө. Сесса пыр-жө сінјассө сащкіс газетса статја вылө да помсаф дыр зоргіс. Лым кодөз блөдөдіс сіјө. Повзісны віждөдыс јортјасыс.

— Клаузынік!—газетсө муө шыбытіс сіјө.

— Мы, мы?— горōдисны сені. Ырскōб чеччалісны кулысјас, ез і вермыны онзілтчыны.

— Со-тај ставјас,— бергōдиг мозыс індіс Гріша. Газетсō бостіс Іван да мōдіс лыффыны: „Јолјывса участокын оранвыјын кылōдчан уж, сы вōсна, мыј торкасōны врагјас. На-прімер, сотісны пывсан. Ерōдōма Латкіна Машōбс. Но сылōн отсасы-јасыс век-на фејствутōны, напрімер, Гріша Логінов. Благодушнōја тајјас вылō вїздōб участокса началык Ма-каров, Філіппов“.

Мінут-мōд ставыс чōвуелісны. От-насōн бокынжык јурсō ошōдōмōн мōвпаліс Гріша.

Гōгōрвоінныд, мыј гїжōма?

Чōв олыштōм бōрын откымынјас вашкōдчалісны ас костаныс, ез пыр вочавїзны Грішалы. Кор казаліс та-јōс Гріша, келдывліс быдōн, тыдалō, ез ло лōбыд јортјассыс.

— Тарыт тајō заметкасō ковмас вїдлавны гōгōрбок. Оз-кō нїнōм југды, чорыда мыжавны клаузынкōс!— мōв-налыштōм бōрын шуїс оті ныв.

— Ковмас! шуїсны ставōн.

4.

Рыт. Вōр пōвстō пыріс тувсов шонді. Лантїс катїшщō вылыс гы-мōдчōм шы. Пыр откофа сōмын кы-ліс берег дорын шунгыс ытја ва. Рытывыввсан кыпōдчїс пемыд кымōр. Шуштōма шувгїсны пемыд куз коз-јас.

Уж вывсан медбōрја локтысјас сувтōдалісны жōлōб дорō куз пуа багырјассō да зїла тощōдїсны барак пыщкō. Мукōд сплавшїкјас терма-сōмōн лōсōдышталісны аскї кеждō ужалан кōлујнысō: кодї черпу шылō-дō, кодї багыр пу волō, а код-сурō і рошщї пōвсас зїла тощкōдчō. Олō-мажык колхозыкјас петōмабс да чат-расōны, сōветујтчōны шумōн локтыс кымōр јылыс. Ларок озōс дорас леб улын вїччысїсны воссōмсō нолō-вїт морт. „Воссылас оз-нїн со тарыт-а?“— аскостаныс сорыталісны кылō му-жїкјас.

Товлōн шувгōмыс век содō і содō. Турун моз копрасōны куш дорса куз пујасыс.

Јурсō копыртōмōн Гріша петіс столōвōјыс, вескōдчїс контораō, кō-нї век гажōдчылісны воzza рытјасō најō. Воzza комнатаас сїванјас вылын пукалісны томјōз. Вескыдларас нывјас возын валајччїс Філіппов. Гріша вїздōдыштліс сылыс дурōмсō.

— Ог вермы тетōг овны,— том ны-лōс щōг, мыскытōм сōд кїјаснас то-пыда кутлїгмоз шыалō кыз пар пырыс Філіппов.— Мун, те код лодыртō ме ог лубїт,— воzыс тојыш-тїгмозыс шуїс нылыс.

— Мун лушше седбас крōват вы-лад!— Сералісны нывјас.

Јаналōмōн Філіппов довгїс пызан дорлан.

— Філіппов, колō ветлыны уж вы-лад, вїччысōны вōлі тенō сен,— шуїс сылы Гріша.

— Гымалō, оз поz,— вочавїзїс Фі-ліппов, но петіс-жō сесса.

Час-мōд мыстї југдїс тувсов рыт. Повзōдчыс кымōр вочасōн космїс, муртса зерōн шаркытліс Јолјывса вōрōд. Чукōртчїс собранїе. Југды, гырыс ошїнјаса комнатаын газет бы-дōн вōлі поz лыффыны. Контора-са пыщкōс жырын пукалісны томјōз. Пызан дорын пукалісны Логінов Грі-ша, Макаров да Мерзов. Сыр-нїн сорнїтїсны сетōнї најō. Пōсалōма горзōмысла Мерзов, кодбс вōлі бōр-јōмабс председателō.

— Тырмас, ме ногōн оз артмы сїз. Колō тајō јортјассō вїдлавны отїк сунїсōз. Со танї пукалō Логінов Грі-ша. Мї весалам-кō мешајчысјассō, серт, буржыка ештōдам сплавсō. Тї тōданныд воzza фактјассō. А уж вы-лō нїнōм вїздōдны. Но, кодї јешщō сорнїтас Гріша кузта?— пуксїгмозыс корїс Мерзов.

Філіппов сувтōмōн гōгōр нудїс порелōн код ічōт сїнјассō.

— Вайлō меным кыв-мōд. Ребјата, тан нїнōм мїжанлы зєбны омōлтор-јассō. Ме ногōн, тајō заметка зїк збыл. Ме тōрыт-на најōс казавлї ларок дорыс. Серт, кōнкō мыјкō кōсїсны вочны, прōста ез вужрасны. Ме кора прїмїтны чорыд мера. Сажō вōтлōмōз. Нїнōм вїздōдны Грішајас вылō. Натōг мї буржыка кутам ужав-ны!— Філіппов щōка увсыс мōд щōка

моз ошалыс јасо чеплалігтырјі помаліс ассыс кывјассо.

— Воџо коді?—јуаліс Мерзов.

— Вајло меным,—стендорсаң кісо чургоддомон коро кыв—вӧсныфік тушаа томінік морт.—Гришаос ме тода, кызі ассым віт чунӧс. Сіјо ужало мијан бригадаын. Но сылы Філіпповлыс тајо болгомосо некызі оз лӧсав сујны. Гриша сіјо рытнас некытчӧ ез петаवлы, а гораа лыддіс мијанлы „Кызі калітчіс стал“ кыга. А мукӧдтор куџа ме тода, і тодӧны мукӧд бригадаса комсомолецјас, Гриша медбур организатор, медвозын ачыс быд уж вылын. Ме чајта, зік прӧста вождӧдны лӧжнӧј клевета. Либӧ вајӧј прамӧј фактјас мијанлы.

Мерзов пельӧзыс вомӧн мӧдіс гӧрзыны:

— Тырмас дӧблавны! Ердодӧј став докторсо!—Помытӧј, врагыд оз уџ, леџамкӧ таџ, вӧчас сіјо ассыс ужсо.

Но кызі ез горзы Мерзов, собраније коліс Гриша јылыс вопрос воссоң. Сылы паныд фактјас ез вӧвны ні Мерзовлон, ні Філіпповлон.

5.

...Тӧлӧн сінласӧм бӧрын сокыда унмовсис поџма вӧр. Чӧла сулаліс војса вӧр пыщкын барак. Быравлытӧм војса кыаыс бара-нын мӧдіс келдӧдны, пујас јылын пӧткајас мӧдісны гораа сывны.

Машӧлон ез уџы. Кӧтасӧм пома чышјаннас чышјанасіс, палгіс вылас ној палтосӧ да петіс ывлаӧ палӧдчыны. Кежыштіс нӧлӧ-віт шаг сајо барак мышти мунан туј вылӧ, коді вӧлі јітӧ конторакод ларокӧс, сесса водіс рошці дорӧ пув корја косӧг мылк вылӧ. Меліа ыркӧдліс сылы војса кӧзыд сынӧднас. Машӧ вӧјтчіс аслас мӧвпјас піас. Сылы вылӧн-на кажітчісны небыд сӧлӧма мамыслӧн мојд код кывјасыс:

„Мајбыр, чельаф, овнытӧ ӧні, а мі кыз быдмывлім? Окмыс арсаң, баттӧг быдмигад, лоі медасны Закар Тікӧнлы јамшцікӧ. Но-і тодлім-жӧ сек сортовӧј леџӧмтӧ; кынмывлім і космывлім васілеј дырса морозад. Асја кыа петігас суџ лаңтыштлан еіркурыд шына чомјӧ. Муртса ду-

кӧссыд сылыштас чуң кызта јыс, бара-нын горзӧ Тікӧн: „Чеччы, југыд-нін!“.

даскӧкјамыс арӧн мамӧ мырдӧн сетіс јуыс верӧс сајо, коді быд праңнік ветлӧдліс рос код дӧрӧмӧн, а мукӧд каднас ставыс вір. Унаыс і верміс нӧјтлыны менӧ. Сомын ӧні бырі јай вылыс лӧз...“

„да овлӧмаӧс-тај кықкӧ“,—мӧвпаліс Машӧ места вылас.

Кӧзыд бостіс Машӧос васӧд му-саыс, кӧсјіс-нін сіјо пырвы баракӧ: јурсӧ лептыштіс да аҗіс—контора дорсаң локтісны кыкӧн. Пыр најӧс тодіс і лаңтӧдчіс бӧр мылк вылӧ, кытысаң ез тыдав сіјӧ. Локтісны Мерзов да Філіппов. Налыс небыд сорнісӧ кылӧм бӧрын Машӧ јонжыка кӧч моз тікылчіс да суса мӧдіс кывзыны.

— Тан ескӧ-тај мијанлыс важ олӧмтӧ оз некод тод, но век-жӧ сокыд уџавныд,—віставлӧ Мерзов.—Быд мінут лӧб повны ердодӧмыс. Ме-ӧд купеч пі.

— Почотнӧј морт вӧлі тенад батыд—Закар Тікӧн; ачыс ез уџавлы, казакјасыс ыж мында вӧлісны. Јона гӧстітчывлісны мијан бачјас,—вісталіс Філіппов.

— Уна-ӧ сомыд те ордын?—јуаліс Мерзов.

— Віт сурс гӧгӧр...

— Татчӧ вај, мед ме ордын лӧб,—коріс Мерзов.—Пывсаң сотчӧм бӧрад те вылӧ код-сурӧ кӧсӧја вітӧдӧны. Верман јешщӧ сурны. Макаровыд щӧщ-нін, тыдалӧ, кыјӧдӧ тенӧ.

— Те мун да вод, а ме вӧча да спокојнӧја щӧщ лаңта. Нафејтчы ме вылӧ—ларок тавој сотчас,—ескӧдіс Філіппов. Сорнітігтырјі матӧ-нін лароклаң воісны, сесса бергӧдчісны да бӧрлаң мунісны. Машӧ зіла кывзіс налыс сорнісӧ. Вірыс пузіс на вылӧ, быдсоң јурыс кутіс бергӧдчыны. Кӧч ескӧ тувсовја валӧн зілгӧдчӧмыс торкаліс налыс гуса сорнісӧ, но век-жӧ Машӧ кызвынсо кывліс.

— Јона-нін менӧ быд ногӧн следітсісны, особеннӧ Машӧыс да Гришаыс. Регыджык колӧ мынтӧдчыны наыс,—ылыстчігас-нін шуіс Філіппов.

Најӧ сајалӧм бӧрын Машӧ заводітліс котӧртны барак дорӧ, не ба-

ра тыдовтчис Філіппов. Машо дум-нас шуіс тујавны талун сіјос.

Гач зептас кіјассо сујаломон Філіппов термасомон муніс ларок дорб. Машо нџжџник модіс ордіодны вџртис сіјос. Кокыя тувчаліс кокчун-јывнас, мед ез тракџбчыны кок улас тречувјасыс. І сувтіс сіјџ ларок дорас, кутіс виччысны Філіпповџс.

Кыјџбчигтыр матыстчис Філіппов, скџр чужџмнас вџџџліс баракланџ да муніс сај бокас, кџні тџвсаыс-ын куліс карасін бџчка. Машџџс сіјџ ез казав.

Філіппов лажынтчис карасін бџчка дорџ, шарсытис-џзгис ізтџгтув да чут-кіс ізас јокмылџ, коџџс сылџн, тыдалџ, дастџма-нін вџлі. Мыјџн кутіс прудітны кајны шыныс, Машџ горџџџ-момн ускџбчис да шашарітчис Філіппов вылџ. Машџ улын сџџ варыш моз пуртыкасіс карасін саџн сџџдасџм Філіппов.

— Тырмас, змеј!—горџџіс сыкџџ воцсасігџн Машџ.

Філіппов ош моз мурзіс да зіліс мездысны ныв кабыр улыс.

— Гріша! Гріша! Еј! Ставныд тат-џџ!—мыј выныс горзіс Машџ да вермасіс јон мужіккџџ...

Грішалџн ез узсы тавџ. Ошің дорын сіјџ гіжіс піемџ рајкомџлџ, гіжіс бџрја лунјасас лџџмторјас жылыс, гіжіс талуна собраніе жылыс—друг сылы кыліс горџџџм шы. Сіјџ-жџ здук сіјџ ыркџџб-петіс ывлаџ. Гџџџр вџџџліс. Ларок дорсаң сылы кыліс тџџса гџлџсџн горзџм. Ез і тџџлы, кыті сіјџ котџртис ларок дінџзыс.

Машџ да Філіппов вџлі вендасџны шедбџрја вынјаснас-нін. Кызкџ Філіппов верміс Машџџс гартыштны кінас ас улас да мыјвыныс тракытџџмомн модіс пышјыны, но Гріша кутіс Філіпповџс.

Гріша возын сулаліс сџџ серапом коџ Філіппов. Кор Машџ казалис Грішалыс кутџмсџ, пыр-жџ ускџбчис окавны Грішаџс.

— Грішук! Шедінсы, ез џзтыны!

Баракјасыс кутісны котџртны-локтавны ужалысјас, мукџџыс џтпџвсџн. Јџз чукџр кышын сулаліс уванс ко-ныртџм јура Філіппов. Сіјџ весігтџ вџџџдлыны ез лыст јџзыс вылџ. „Вот

пџнјыд мыј кџсџџма вџчны!“—пџмтџм лџглунџн мургісны-горзісны ужалыс-јас.

— Тајџ і пывсантџ сотіс, а сесса чествџј јџз вылџ јџткісі! Змеј!

— Но, џні оз пышјы сесса,—гџџџр-бок кыліс сорні.

Філіпповџс сен-жџ шобісны да улыс гач дџмас костыс суріс черво-неч пачка.

— Кытыс тајџ сџмыс?—јуалісны сылыс.

— Ужалџмыс,—нырулас шуыштіс Філіппов, но јџзыс серџктисны.

— Бур ужалџмыс-тај! Ларок со-тџмыс кџ-а?..

Філіппов сулаліс кыщџ бостџм кџ-јін моз.

6.

Пујас костџџд зірдаліс асја шонді, пув корјас вылыс космалісны лысва. Жежыд ру піџ вошџма Јџл колтыс. Бара модісны ветлыны баракјас во-зын јџз.

Контџракџџ помса зџланік комна-таын олісны Філіппов, Макаров, сен-жџ оліс Мерзов.

Локтіс на дорџ чџскыд унысыџ палџџны Гріша. Повџџмомн чеччіс Макаров да сінјассџ тлігтыр пуккіс којка вылас:

— Мыј-нџ, Гріша, ташџм воцсџ?

— Абу-нін воц: бурещ чеччан кад.— Макаров којка дорџ воџмомн шуіс Гріша, сесса матыстчис Мерзов дорџ да чуксалџм могыс вџрџџдіс сіјџс.

— Ізвінітча, барін, тревожітны лџџ.

Мерзов шебрассџ палкнітіс јур вывсыс, голасџ турі моз нџжџџџмомн колча коџ сінјаснас гџџџр вџџџліс, сесса јуаліс сџџџџм гџлџсџн.

— Мыј-нџ, Логінов? Ташџм воцнас мыј колџ?

— Сің.. Сорнітыштны колџ.

— Мыј сы дыра уж вылад он мун?—сорнісџ мџдарџ берџџџџмомн мо-гыс горџџіс Мерзов, тыдалџ, гџџџр-воіс мыкџ неладнџ лџџмтор.

— Ачыд воц шуан-да,—нуммуно-момн шуіс Гріша, сесса друг вежкіс чужџм вылас, зумышміс да чорыд гџлџсџн-нін шуіс.

— Те ен горзы, Мерзов. Мі џні ставсџ-нін тџџам.

Барак вестын зельд домјас јылы
сулалісны шынасыс багажнѳј пурјас.
Быдѳнлы медјона сінмас чеччїс „Ста-
хановец“ бригадалѳн знамјаа пур.

Ју вывлаѳсааныс тыдовчїсны ѳтар-
мѳдар берег пѳлѳн да ју пастала
молегонкајас вылын багыра јѳз. На-
јѳ јѳткѳлѳны ва візув вылѳ берег до-
рѳ ласѳм керјасѳ, гажаа сылѳны.
Пушкыра вѳрѳд увакыліс гора јѳ-
лаыс:

„Широка страна моя родная,
Много в ней лесов, полей и рек“...

Мѳдар береглаѳѳдыс, ѳтвыв шѳш
сылѳмѳн, багырјасѳн сащкалѳмѳн
кыскалісны берегдорјасѳ лантѳм кер-
јасѳ Гріша да Машѳ. Сїз пыр вѳѳѳ-
кывтїсны најѳ жужыд керѳсјас бер-
тї, колхознѳј віјјас пѳлѳн, асланыс
гажа пєсѳнанас.

РӨҒИНА—ЗАРҒИА МАМ

МИВАШЕКОВ

Сыланкыз те жылыс течны
Міжанлән тырмас-на сам,
Кутам ми те жылыс сывны,
ЗарҒиа рөҒина-мам.

Ми заводын те жылыс сылам,
Машина ужалә кор,
И быдлаын кыпыда кылә
Ғолада сыломлән гор.

Ми сынӧдын лотчикјас сылам
Самолот вескӧдлӧг моз.
Ми лебалам ылӧ и вылі
Шуда сӧветскӧј томјӧз.

Ми вӧрлеґиг вӧр пӧвсын сылам.
Сывтӧгыд ужыд оз мун.
Пыр рӧҒина-мам вӧсна кылам
Тӧждысан, раґејтан лун.

Ми колхозын ужалӧг сылам,
Сыломӧн тӧдчӧдам шуд.
Шуд сетыс тајӧс мед кылас,
Сталин јорт, мед дона друг.

Сылам ми те вӧсна сӧјӧн,
Мед ґорґалӧм некор ез јам.
Ғажабн лоас пыр мијан
Шудлунлӧн зарҒиа мам.

КАЛЫКОВА ДОМНА ЖЫЛЫГ ГЫЛАНКЫВ

(Ыстѳма конкурс ыылѳ)

А. ГАБОВ

Те, домна, те, домна!
Те жон тышын кулин,
Те шуд вѳсна пуктин том лов,
Мед шедѳны мездлун
Сѳветскѳй том мулы,
Мед ужалыс лока ез ов.
Штаб краснѳйлѳн мѳдѳдѳс
Белѳжас тылѳ
Сен некымын морта отр'ад,
Мед белѳжыс тѳдмавны
Вынсѳ и лыдсѳ...
И сы ыылѳ те вѳлин рад.
Со шочмѳсны пујас,
Со ервылын тујас,
Со неылын Помѳздѳн кыр...
А Помѳздѳн сѳкт шѳрын
Кујлѳсны шујјас,
И жежыд лым лѳбма гырѳ.
Те, сѳкт дорѳ воиг,
Пыр наѳѳвик сылин,
И ас дѳнад вѳлин зев стрѳг.
А сѳлѳмсыд помтѳм жѳк
Ескѳмлун кылин
ѳа враг дѳнѳ муртыштѳм лѳг.
Но врагаслѳн нырыс
Казалѳс тенѳ,
И туј ез ло пышјыны бѳр.

И врагасыд бостѳсны
Тенѳ сек пленѳ,
И пыткаыс вѳлі зев скѳр.
Те звер гама пыткалы
Повтѳг жѳк шулин:
„Вај палачјас бостѳй-жѳ лов.
Ме ужалыс жѳз вѳсна,
Шуд вѳсна кула,
И кулѳмыс нѳтѳ ог пов...
Но, тѳдѳй-жѳ, палачјас,
Кад регыд воас!
Мыј тѳжанѳн кѳстѳма вѳр,
Сек тѳжанлы, палачјас,
Кывкутны лоас,
И смерт војас сувтанныд тѳ!“
Сек зверјасыд шыщлѳсны
Кѳтѳ и кокѳ,
Но ез тѳдны тенсыд мог-туј.
Сек шыкјасѳн тојлѳсны
Тенсыд став бокѳ,
И јѳ кудјѳ лѳзѳсны шуј.
Те, домна, те, домна!
Те жон тышын кулин.
Те мезд вѳсна пуктин томлун...
Со кыз во-нѳн жѳрзалѳ
Шудлунѳн муным,
Но образыд некѳр оз вун.

ГРАЖДАНСКОЈ ВОЈНАЫГ ЕПИЗОД

(Віст)

М. МАЛЦЕВ

1918 вога декабр тōлыс.

Муртса југдōдō јенежањ тыр тōлыс, рубн вевтōма сїџс 40 градуса кōзыд. Шочїнка усō кїжа да кокјас улад зуртō. Тајō кōзыдыс чеплалō чужōм і јаж. Омōл паскōма бојецјаслōн кїныс турдōма, некыз некōн оз шонав; пелјас, нырјас дугдывтōг најō нїртōны лымјōн. Лыјōмшы моз швач потлōны пощōсјас, пујас. Муртса тыдыштō лымјōн тырōм, тōлысōн југдōдōм Фїлімонов сїкт.

20 верста вōлōк вужōм бōрын сїктō воїсны краснōј бојецјас да кутїсны шонтысны кōрт пачјас гōгōр. Столбјасōн трубајасыс каж кыз рудщын да паскалō вылын јенежас. Улычыс зїк тыртōм, быттō ловја лов некōн абу, тољкō асыввыв сїкт помас часōвōјјас сува вїзōдōны возō. Кōзыдыс чеплалō, јїрмōдō кїјас і кокјас, терпїтны некыз он вермы.

Отр'адса командїр Федотов шонтысны ез пыр, бостїс кык орфїнаредс да мунїс возō, тōдмōдны тујјас да азōдлны фронт вывса начальнїкјассō, белōјјаслыс пощїцїјасō да вынысō тōдмōдны. Вōв выввыс чеччывтōг Федотов шуїс комїсарыслы:

— Шонтысōј, кытчōз ог воō.

Воча кї нїртō келдōдōм кōрт пач дорын војенком Шестаков, шуїтō, балагурїтō бојецјаскōд.

— Кыз, бур шуан кōзыдыс, јорт Куланов?

— да, бес, а абу кōзыд.

— Менсым щōкајасōс масленїкō пōртїс,—кынмōм щōкајассō небыда малалїгмоз шуїс Куланов:

— А-ōд ме чужлї војвылын, сен быдмї, а со ог вермы терпїтны. Тајō кōзыдыслы-кō нōшта војтōв чорыджык, воd да кōт коктō нуждō.

— Вōлї-кō нōшта верст вїт, ме ег-нїн вермы воны.

— Нїнōм сїџ, јорт Куланов,—шуїс Шестаков.—Тајō кōзыднас мї пет-кōдам пачјас дорыс белōјјассō да шōнтыштам, кыз шуласны, сōлбмсан.

— Вот Федотовыд воас да вїстала-лас, кōн најō пукалōны.

— Абу-ōмōј возас некōд краснōј-јасыс?—јуалїс 14 арбса доброволец, јуїсїст Мїша Скр'абїн.

— Кызї абу, ем. Тасан кујїм верст сајын Федотово нїма грездын сулалō рабоче-крестанскōј полклōн баталјон. А воынжык, 6 верст сајын тасан, Сїрїнскōј селōын, кōнї косасōм вылō зев бур местаыс, сулалōны белōјјас. Сїрїнскōј селōыс сулалō ыжыд мылк јылын. Кыр горувсō, шуōны, вафн кїскалōмны белōјјас, лобма-пō мылк гōгōрыс јї; колōмабс асыввыв тујсō сōмын кїскавтōг. Сетї ветлōдлōны асныс. Чукōртчōмны-пō сетчō генерал Пепелајев нїма брїгадаыс медбур салдатјасыс.

— А мї накōд сїлајасынмōс војнас, југдандорыс і вїдлам,—нумјалōмōн вїсталис важ большевїк Шестаков. Сылы вōлї ар 45. Гōгрōс чужōма, доланїк лōсыд ныра, жежыд морт. Зев бур сїнјаса, чужōмыс гырыс чукырōс, пїнјасыс рōвнōјōс, жежыдōс, быттō слōн лыс. Шестаков оз новлы ус нї тош, пыр брїтчō; тушаныс ыжыд, кыз, зев јон сојјаса, мозолōс кїјаса. Шестаков—заводса ужалыс морт. Пукавлōма турмајасын, Вōлōгдаса губернаын вōлōма ссылкаын. Но колōма-на сылōн вынјōрыс врагјаскōд кокасōм вылō, пыр бојецјастō ыштōдō да аслас прїмерōн кыс-кō кос вылō. Но сїџ зев нервїōј, оз лез прōста, кажалас-кō трустō мї-

бó ылбдысјастó. Лыјас лбó керыш-
тас сабланас.

— Кыз мóвпалан? Мí алы најó?—
јуаліс Шестаков.

— Серт-жó мí. Мíјан кíјас оз
здрóгмунны вірјуысјасыды,—воча-
візіс Скр'абін да заводітіс:

— Кор менсым батóс віісны звер-
мóм офіцерјас да јункерјас Октабр-
скóй револуціја дырјі, Зімней дворе-
цóс штурмујтігóн, Петроградын, ме
геті клатва сіјó шóј дорын: вешты-
ны војóс. Бóрынас ме гіжсі Краснóй ар-
міјаó да вíсталі мамлы асыым мóвп-
јасóс. Мам менó топóдліс да шуіс:
„Ен жаліт кыз рушка озырјасóс,
звермóм офіцерјасóс, óстаткі вір вој-
тóғын сулав ужалыс јóз дор, бур
шуда олóм вóсна да большевікјас пар-
тіја вóсна, кóн сулаліс тенад
батыд“. Менам татчó мунігóн мам
óнвасó ез петкóдлы меным. Сóмын
кор појездыс мóдóдчіс, сек óнвасó
чышкіс чышјан помнас, гусóнікóн,
мед ме ог аззыв,—вóсныфік гóлóснас
вíсталіс зóланік тушаа 14 арóса
Скр'абін.

Вóв кок шыјас кылісны зуртыс лым
вывті ывлаыс. Шестаков муніс óшін
дорó, но óшінсó гыдралóма да ез
аззы нінóм, сóмын кыліс вóв кок
шыјасóс, лым зуртóмсó да óшінув
садјóрын пошјасбн голбóдчóмсó, кыт-
чó кóрталісны воысјас дом повод-
јасóс вóвјасыслыс.

— Зев-тај-нó регыдбн бергбóдчісны?

— Мыј жувізныс. Шулывлóны: дор
кóртсó, кор-пó дон,—шуіс Скр'абін.
Ставóн лóнысны. Кылó кíлчó посјас-
лóн да посвој плакајаслóн зуртóм.
Оздыс вóссіс. Војас пыріс Федотов,
сы бóрса орфінарецјас. Сінлысјасыс
гыдртóмадс, жежыд халатјасыслóн
башлыкјасыс војтыс кынмóмадс јіóз.

— Но і кóзыд, вокјас! Ставсó кó-
рб, лолыд вóв вылад мунігóн тыр-
лб,—шуіс Федотов.

— Савај шонтысó, Мíхал Васіл-
јевіч. Ме óдва і шоналі, лыóз кын-
мысóма,—пач бердыс чечгігмоз
вíсталіс коміссар.

— Кóзajúшка. Содтышт пестортó,
аззан кóзыдыс мыј керóма,—шуіс
коміссар тајó керкаса кóзajúкаыслы.

— Регыд, донаяс, регыд...—чеч-
чгігмоз шуіс пóрысінік кóзajúка:

— Самбвар ме тіјанлы пукта, сіта-
јас.

— Оз ков, мамаша. Мí регыд,—
шуіс Федотов, жежыд халатсó пóрч-
чіг моз, кодóс шыбытіс пóлат јур-
јылас.

— Да, Иван Нíколајевіч. Крестан-
скóй полкыдлóн баталјоныс бóрынт-
чó жежыдјас друг ускóдчóм вóсна:
абу вóчóмадс нí óтік лыјом; водны-
нн тајó сіктас. Колó лóсбóдчыны мí-
јанлы. Ме ветла óні, тóдмóда лучкі,
кызі тóлкыс. А те, Иван Нíколајевіч,
лóсбóд бојецјасóс војó мунóм вылб,
вíстав командірјасыды...

— Да шонтысышт, Федотов јорт.
Ме ветла да тóдмала,—вочавізіс ко-
міссар.

— Ог, Иван Нíколајевіч. Пóжалуј
сіз лóб жар. Колó терыбжыка дасты-
ны кос вылб бојецјасóс.—Муртса
уфітіс пóрччыны паскóмсó, кодí ез-
на вевјав сывнысó јасóмсыс, а бóр-
нын пасталіс Федотов.

— А ті, јортјас шонтысóј,—петіг
моз шуіс орфінарецјаслы.

— Н-d-d-al—шуіс коміссар:—Но,
кодí шовалінныд? Котóрбн коман-
дірјас дорб, вíсталóј медым лóсбóд-
часны војó мунóм вылб, часóвóјја-
сóс óні-жó вежасны. Војó мунóм
јылыс лóб вíсталóма торјон. Гóгбóр-
воід?

— Ем! Гóгбóрвоім, јорт коміссар!
Вíставны командірјаслы, медым лó-
сбóдчасны војó мунóм вылб, і вежны
часóвóјјасóс,—вочавізіс Скр'абін.

— Вóчóј регыд!—шуіс коміссар.

Скр'абін да Куланов зіла петісны
керкаыс да мунісны командірјас
дорб.

— Но, мыј сен лóма?—орфінарец-
јаслыс јуаліс коміссар.

— Олóмыс тащóм ногса,—заводі-
тіс орфінарец Шурка Багін.—Мí
Федотово сіктóчыс ег воó верст
кымын, вóлі кајам нуз кыр паныдыс;
оз-на вóлі тыдав грездыс, кылісны
пыдын взрывјас. Мí сувтім, кывзам,
кóн-мыј лоі. Ез прóјфіт мінут-мóд,
мылк јылыс тыдовтчісны сóд чутјас,
туј кузтаыс, мыј вынчыс гóнітóмбн,
водны вóлајас. Недыр мысті кутіс-
ны тыдавын і подајас: пышјóны, ко-
дí кыз вермó. Лысóмыс ез кыв.
Воісны мíјан дорб пулемјотнóј под-

— Салдатјас! Ти вианныд асынын вокјастб; вибј зарыи погона бир жуыс офицерјастб!—горбдс Ивакин.

— Лаңт! Бышка штыквас!—чорыда воча горбдс мышсааныс взводнбј. Јос штык жылыс сылбн јабзгыс имс Ивакинлы.

— Сојбј, ыжыд туј вывса понјас! Ужалысјаслыс бир жуысјас! Мијан местајасб сувтасны сурсјасбн вылас, і абу ылын сјб кадыс, кор јарјугыда кутас сетны мијан вит пома звездеыс ассыс југбрсб став му паста!—Ивакин муртса сјб уфитіс шуны бстаткі кывјассб, сылы мышсааныс мыјвынгыс прикладнас зушкіс быјбс вома взводнбј. Ивакин су колта моз тувіс талалбм лым вылас. Сурмбм взводнбјыс дугдывтбг чужјалис Ивакинбс. Ивакин чукбртс бстаткі вынсб да горбдс:

— Сојбј, банфитјас! Сојбј! Јубј мијанлыс бир! Он дыр јубј!..

— Ла-а-нт!—Кокнас лым вылас зымкнитс белбј взводнбј да мыјвынгыс чужјс Ивакинлы.

— Мыј, бунтујтбны?—ббрсан кыліс офицерлбн гблбс.

— Пбрчббббј! Мед тблалыштас большевистскбј заразаыс.

Војшбрын, тблыс југыдбн, 40 градуса кбзыд дырјі, бграда шбрын сулалбны пастбм краснбј бојецјас, сулалбны лбна, орчбн. Кбзыдыс чепалб налыс јабјассб, сотб кокјассб. Гбгбр сувтбмабс белбјјас, јос штыкјассб лбсбббмабс паныд.

Сабланас бвтчгтырја матыстчс обер-банфит Папельскіј, сувтс кык шаг сајб да шбктс:

— Етјб кыкыслыс нужбббј телефон!—сабланас индс Ивакин да Василјев вылб.—А тајбс колбј јитбб вылб,—индс Софронов вылб.

Мышсааныс кутисны кјасбдыс Василјевбс да Ивакинбс, тупкісны шапкајаснас налыс вомјассб, мед оз вермыны горзыны. Воцсаныс матыстчсны кык банфит: взводнбј да гбрд јуреіа псвтбс салдатыс. Кыліс бблбм дојдана арбстбм војшбра воын...

— А те мун да вистав асланыд јбзлы: оз-кб бурбн пуктыны бружјб, ставныслы лбб тајб-жб,—сербктбмбн

шуіс офицер да виббдліс Софронов вылб. Софронов нинбм ез шу.

— А ну, терыба! да ен лыгт виббдны мышкад. Мун лым птгыс: петан кб туј вылас—лыјам!

Софронов лбна мбдс ивбтасыс вороталан. Кокјасыс лбмабс пу коббс, оз кыны мусб. Тушаыс ез-нын кыв некушбм кбзыд. Унмыс заводітс лчкыны, вірыс кутс сувтны. Софроновлы кажітчс, бытбб сјб шоныд керкаын, а абу 40 градуса кбзыд ывланы. Вежбрыс бура-на ужалис да мбвпшытс мынтыны бстаткі долг револуцја дор сулалыс бојецјаслы—виставны белбјјаслы зврствосб.

Софронов петс ворота сајб. Чукбртс бстаткі вынсб да чеччыштс коскбзыс кбзыд лым пбб; муртса кокјассб лепталігтырјі кутс нбжјб-нык мунны рытывлан.

Банфитјас гералісны долыда:

— Варчы, варчы, да ен вунбб виставны!

Час мында лымтс кысгс Софронов, кытбзб ез сајав белбјјас сінвогыс. Петс туј вылб да мбдс котбртны мыјвынгыс: но выныс бырбма, код мортбс моз шатлбблб бтарб-мбдарб.

— Ох-ма!—шуіс нбжјб-нык Софронов.—Ог-бмбј-нб во? Оз вермы лоны сіб! Ме должен вбчны бстаткі долг пролетарскбј револуцја воын да аслам дона јортјас воын,—ташбм мбвпјасбн бстаткі вынјбрјассб чукбртс да мбдс котбртны бтарб-мбдарб кежласігтырја...

Кібдыс кутбмбн часбвбј вайбдс комісар дінб шатлалыс, бдва кок јылас бшјан бојецбс.

— Комісар јорт! Тајб мијан Софроновным. Белбјјас пастбгыс кулбмабс, оз-нын вермы бтнасбн муннысб. Воіс мијан пост дорбз дај усі лым вылас. Ме сјбс татбб вајі.

— Пыртб кбзыд керкаб да нпртб лымјбн,—шбктс Шестаков.

Софроновбс бостисны, пыртисны кбзыд вежбсб керкаас да нпртисны лымјбн.

— Сволочјас! Звермбм банфитјас!—пін пырыс герчнитс Малиновскіј.

Софронов век-на кукаң моз ымзс, нинбм гбгбровны оз вермы. Некумыа минут мыгтс вежбрыс сылбн петс да секі висталис:—Василјевбс да

Івакінёс белё́жас ловявывчыс і́стер-
за́ітсны. Менё́ мё́ддзісны вíставны
тíянлы бандíтjаслыс шд́ктём, ме́д
сетчанны́д тi...—Софроновлё́н вежб́-
рыс вошí вíсталiг косты́с да бара
кутíс ымзыны.

— Бандíтjас! Зверjас!—шуíс Шес-
таков да бергд́дчíс Федотовла́н:—Мi-
janлы пё́ра мунны, Федотов jорт. А
те, комíссар jорт, спасíт таjб́ jортсб́.

Сíзім со морт, лым ко́дыс-жб́ же-
жыд паскё́мадс, вíнтовакаjасадс да
30 пулемjота́дс сулалíсны туj шб́рас
Фíлімоново сíктын. Шуфíтiсны, мб́да-
мб́дсб́ тоjлалíсны шоны́д перjб́м мо-
гыс. Јенежса́н jurgd́dic тдыс.

Пы́рысны jб́з шб́рас Шестаков да
Федотов. Бо́ејас пыр-жб́ лё́нысны,
вíччысíсны вíст.

— Jортjас!—но́жjб́нiк шуíс Шес-
таков.—Белб́ј варварjас, озыр свора
íстерзаjтма́дс 3 пулемjотчíкб́с. О́тi-
кыс на пы́с пастб́гыс воíс лым пíтi-
кыс. О́нi сíјб́ саф́тём, лымjб́н нíртб́ны
сíјб́с. Jортjас! Мijan мог—кыщовтны
сíјб́ бандíтjассб́, не лэ́ны сíјб́ сíкт-
чыс, кутны ставнысб́.

— Ваjб́ј наб́с!—горб́дíсны бо́ејас.
—Смерт бандíтjаслы!

Сыр му́нiс мургб́м бо́ејас пб́всын
таjб́ вíст бб́рас, но Федотов лантб́-
дiс.

— Jортjас!—чорыда горб́дíс Федо-
тов.—Мi б́нi долженб́с чард моз
паскб́дчыны ко́с вылб́, колча́д моз
топб́дны бандíтjаслыс сíктсб́ да ны-
рыштны најб́с. Велу́јевлы пырны от-
раднас белё́жаслы мышса́ныс асыв-
са́н, Заморíнлы лунса́н шор костб́дыс,
Јебеде́влы воjса́н. Туj ку́заыс вескыда
муна ме нольб́д отрадкб́д. Пулемjот-
jасб́н команду́тыс началькылы, Ва-
сíлjев jортлы, б́нi-жб́ јукны пуле-
мjотjассб́. Велу́јевлы сетны кб́кjамы-
сб́с, Заморíнлы да Јебеде́влы сíзім
пулемjотб́н. Меным колны кваjтб́с.
Пулемjотчíкjаслы пырны мышса́ныс
сíктас да шырны улíч вылас петысjас-
сб́. Сíктсб́ топб́дны 3 час кежлб́.
Атака велб́ мунны сíгнал—гранатаjас
взры́вiтём, ко́дб́с сета ме ачым!

Зiла разб́дчíсны бо́ејас асланыс
отрадjасас, сесса мб́дíсны асывлан
туj ку́зта. Фíлімоново сíкт лоí регыд
тыртб́м.

Медво́зын му́нiсны лýјeстjас—

Марков Паша да Скр'абíн Мiша. Наjб́
кыкнаныс зев то́мiнiкб́с. Марковыс
комсомо́лец, 18 арб́са, шб́р тушаа,
зев сб́стб́м, мíча, б́куратнб́ј морт.
Скр'абíн зола тушаа, вб́снíдiк, косí-
нiк чужб́ма, лб́ды код векны ныра.
Сб́мын-на сылы 14 арб́с, доброво́лец,
гб́лб́сыс зев небыд, ылыса́нжык он
i кыв. Наjб́ термасíсны пырны же-
жыдjас сíктб́ да сб́лб́м бурмытб́чыс
шырны бандíтjассб́.

Сíктыс петб́м бб́рын краснб́ј бо-
ејас воíсны нуз кыр паны́д каjaníнб́,
кежíсны вескыдвылб́ да шуjавылб́,
лым пíтiыс му́нiсны мб́да-мб́д бб́рса-
ыс. Вб́лi б́тi мб́вп ставыслб́н—регыд-
жык кышавны белё́жассб́.

I-ја отрад, Шестаков нырнуб́дб́мб́н,
мунб́ вб́р дортi. Быд вб́рjб́дб́м пуыс
кíсб́б́ лымjыс да бус моз тыртб́ чуж-
б́мjассб́ бо́ејаслыс. Доналб́м кб́рт
моз сотыштб́ ко́зыд лымjыс.

Петíс таjб́ отрадыс му́јас вылб́ да
тыдовтчíс бб́рб́. колб́м Федотово нiма
сíкт. Муртса лб́зальштб́ југдан веж-
б́сын, зев лё́н, тб́в оз вб́рjб́д јур-
сíтб́. Рутíтб́ вывла́н кыз рудов шын
пач трубаjасыс да паска́лб́ јенежас.

Збо́ја во́слалб́ны во́д краснб́ј бо-
ејас; матысмб́ сíкт. Сíкт шб́рла́нас
локыс увтчыны кутíс пон, сы бб́рса
заво́дíтiсны мукб́д. Пон увтб́м шы-
б́н тырi сíктыс. Шестаков вíзб́длíс
часi вылас да шуíс:—Колi 5 минут
сíгналб́з. Збо́жыка, jортjас! Паскыд-
жыка паскб́дчб́ј.—Мiнут-мб́д бб́ртi
пон увтб́м лё́ныс, быттб́ кулi сíктыс.
Век матб́жык матысмб́ны цепjас сíкт
дорб́. О́тлаасб́ны краснб́ј бо́ејаслб́н
группаjас; сíктб́с топб́дб́ма гб́гб́р-
бок.

Пулемjот сарб́б́тiс сíктса́н асыв-
вывла́н, шу́товтíсны пулаjас краснб́ј
бо́ејас дорб́д. Таjб́-жб́ здукнас гы-
мыштíсны бомбаjас: Федотов сетíс
сíгнал—мунны атакаб́.

Саргыны кутíсны пулемjотjасыс да
ружб́ыс лыjб́мjас: тра-та-та-та-та!..
бухх! тррр! Век топалíс сíкт гб́гб́р
краснб́ј бо́ејаслб́н кышыс.

„Ура“ горзб́м шы кутíс кывны ры-
тиввылын, сесса б́тпырjб́ чорыда
арб́птíс краснб́јаслб́н „Урааа!“.

Белё́жас чорб́дíсны лыjб́м, но
„Ура!“ горзб́м шы век codíс да јон-
мiс.

Жеждјас арбгитисны, мѳдисны пышјны сиктлан, улч кузта. Марков да Скр'абин ғарбптисны асланыс пулемјотыс. Улчыс сѳдѳдѳс усѳмѳн да равѳтѳмѳн. Сиктѳ пырисны краснѳј боецјас.

Марков Скр'абинкѳд чургѳдѳмны „Лујссѳ“ да вайѳдѳны офицерјасѳс Федотов дорѳ.

— Командѳр јорт!—Зев рада горѳдѳс вѳсны гѳлѳснас Скр'абин.—Зарнѳ логонажаснѳ суринѳ!

— Нуѳј етајѳ керкаас!—инѳс квајт пелѳса вѳл керка вѳлѳ Федотов.—Ме регыд локта.—Ачыс терыба мѳдѳдѳчѳс сикт кузтаыс.

Сикт помас воѳгѳн кутѳс кывны нывбабалѳн гораа бѳрдѳм.—Сѳкѳлјас тѳ, дѳна шонѳјјас! Кыз тѳјан вѳлын звермѳм белѳјјас нарѳтѳчѳсны, ловја вѳввыд рушкујастѳ кырлѳдѳлѳсны-ѳдѳ!.

Тајѳ бѳрдѳм шы кылѳмыс сѳлѳмыс кутѳс дојмыны Федотовлѳн.

— Сенѳ тыдалѳ палачјаслѳн жертвасыс,— Федотовлы шуѳс Шестаков.

Ѳградаын, кѳнѳ бѳрдѳс нывбаба, быттѳ мазѳјас ызгѳсны краснѳј боецјас. Нынѳм он гѳгѳрво, кодѳ мыј вѳсталѳ. Сен-жѳ сулалѳсны кѳјѳм пленнѳј офицер. Марковлѳн пулемјотсѳ

лѳсѳдѳма налы паныд. Јурсѳ ѳшѳдѳмѳн вѳзѳдѳ муас капитан Папелскѳј. Ѳграда шѳрѳ пырисны Шестаков, Федотов.

— Лангыштѳј!—горѳдѳс Шестаков.—Сразу лѳкѳсны боецјас, вѳччысѳсны, мыј шуас комѳссар.

Ѳграда шѳрас кујлѳсны кык јорт. Кыкнаныс пастѳмѳс, сѳјјасыс воссаѳс, чужѳмјасыс чукрасѳмны дојмѳмыс. Гѳгѳр кѳсѳма да красѳтѳма лымсѳ налѳн алѳј вѳр.

Пузѳ сѳлѳмыс Шестаковлѳн, скѳра бергѳдѳчѳс офицерјаслањ да чорыда горѳдѳс:

— Тајѳ тѳјан цѳвѳлѳзацијаныд? Тајѳ тѳјан свѳбоданыд? Јортјас! Вѳзѳдѳлѳј етајѳ жертвас вѳлас. Мыј вѳчѳны ужалыс јѳзыдлѳн врагјасыс, тајѳ господа буржујјасыс, кодјас мѳјан ужѳн тыртлѳсны зѳпјассѳ, озырмѳсны. Ѳнѳ ужалыс јѳз налыс мырѳдѳс ставсѳ, мыј вѳлѳ нажѳвѳтѳма ужалыс јѳзѳн немјасѳн. Најѳ кѳсѳѳны бѳр пукеыны мѳјан пѳлпомјас вѳлѳ да јуны ужалыс јѳзлыс вѳрсѳ.

Патераса кѳзѳјкаыс бѳрдѳмѳн вѳсталѳс, кызѳ изѳвѳвајтѳмны болшевик-пулемјотчѳкјас вѳлын офицерјас.

— Ен бѳрд, мамаша!—шуѳс Шестаков.—Ужалыс војтыр, болшевикјас партија вескѳдѳлѳм улын пасјасны налыс вражескѳј позсѳ да лѳсѳдѳсны ужалыс јѳзјаслыс долым вѳлѳ олѳм,

ЖУЖЫД КЫРҖА БЕРЕГ ДОРЫН...

САНДРИК ЈОГОР

Жужыд кырҗа берек дорын,
Су му помын паскыд бор.
Тани том јоз томдыр гаждн
Гызддны тувсов гор.

Оз і бердлы кыа, вужд
Војвыв полын, војбыд гдр.
Он і тбдлы—асыв јурдд,
Рытд ныв-зон гаж оз тдр.

Жужыд кырҗа берек улын
Шылыд Ежва. Гбгдр лдн.
Сормом нывка борјб кежд,
Коскас паскыд ланта вдн.

Јежыд јурсыс пел увгыс
Ѕикдз быздыны оз пгст.
Алј кыа чужбм вылас
Мыј ем пунктб ассыс мч.

Пыртдз јешдд јежыд нывка
Бостіс сывны сыланкыв.
Сыліс пошдс прасла бердын
Оті арја том ныв.

ЖЕН УЛЫН ДА ЦАР УЛЫН

(Ичдык вистјас важ олдыс)

М. ЛЕБЕДЕВ

ЖЕН УЛЫН ДА ЦАР УЛЫН

Ыжыдвиз воигон сиктса поп отец Матвей кутис видлавны „исповедној ведомостјас“ да скорапырыс муростис:

— Ми жен улын да цар улын олам, а тайд-мортыд женмыс ни царыс оз пов дај јобыс оз јандыс!

— Коди-но ташдыс?—јуалис поплыс фак.

— Коди? Он-омдј тд кодй? Ферт-жд, абу ме да те, а кывтыд-помса мужик Сиддр! Сидд кујим во-нин ез волы покјитчыны дај таво обвакд локтас. Сылы, буракд, зик ниндм, мыј сылдн лолыс грекд вб-јдма. А мевым, духовној пастырлы, лод сы вбсна јен возын отвечјтны. Мун котортлы сы ордд да кор тат-чд. Ме сылы сета отеческдј вну-шенје да щдкта аски-жд локны вичкод покјитчдм вылд.

Фак котортис Сиддр ордд, а отец Матвей јуыштис вина, гусдыкдн пер-јис писменној пызан јашщикыс ветчи-на да бура закуситыштис, сесга бдр зедис ветчинасд да сбкыда лолыштис:

— О, господй, господй! Ыжыд-жд тенад терпенјейс... А ветчинаыд зев јона лбсалд закуска вылад!

Локтис фак да пондис виставлыны, кызј сјд ветлис Сиддр ордд.

— Пырй ме керкаас, а Сиддрыд бурещ обедјтд... паналд јаја шыд.

— Мыј? Мыј?—јуалис поп.

— Паналд, шуа, јаја шыд...

— Јаја шыд? Ыжыдвиз дырји да јаја шыд!—лептис кыкнан кидд отец Матвей.—О, господй, господй! Емдс-жд му вылад сешдм грешник-јасыд, кодјас ыжыдвиз дырји јай со-јбны! Те, кднкд, чујмылин јаја шыд вылд вбддигдн?

— Чујмыли, отец Матвей. Бывти-нин дивд меным лои, мыј Сиддрыд јаја шыд паналд. Но, пернапасаси ме образјас вылд да шуи:

— Нан да сов.

Сиддрыд сердктис да вочавизис:

— Лок пукыс да сојам. Кокыд-пд тенад куз, бурещ обед шдрд веска-лин. Колдкд-пд щдщ панышт јаја шыдсд.

— А те ен и јандд сјдс јай сојдм-сыд?—стрдг сінмдн вбддлис фак вылд поп.

— Кызј ег јандд!—шеништис кинас фак.—Унатор кјталй сылы грек јыв-сыд да ыжыдвиз дырји јай сојны поз-тдм јывсыд. А Сиддрыд, отец Мат-вей, тддан, мыј меным шуис?

— Мыј-но ескд?

— Вбзавнытд-пд лбсыд озыр јбзлы, кодјас стерлаф да сдмга-черй жарй-тдмдн и пудмдн горшас лбддны, а мјјан-пд нанным быри, олам-пд кач сора кыд вылын, сы вбсна-пд мем быт лои начкыны медбдрја ыждс да јјтд сојны.

— Ок, грешник, грешник!—лајкни-тис јурнас отец Матвей. — Зон ыждс начкис, а мјјанлы весиг дти јай кусдк ез вай. Мун да сесга и јурбит ташдм омдл јбз вбснаыд!... А кдсјис ез сјд ме ордд локны уве-щавнје вылад?

— Ез кдсјы, отец Матвей,—шуис фак.—Ме-пд зикпыр јадд каја кдч да дозмдр кызны. Некор-пд меным баушко ордад волянытд. Ыжыд лундр-пд гортд ог лок.

— Ак те, анафема!—скдрмис поп.—Бурдн-кд оз кдсјы покјитчыныд, ме тенд локдн покјитдда. Менам ем

духовној конвисторјасаң указ, көнү шүбма, мыј сещөм прихожанінс, кодү кујим во чөж ез пөкајитчылы да кодү оз кывзы духовној пастырлыг увешщанјесө, поңас гражданскөј власт отсөгөн мырдөн вайөдны вичкоө пөкајитчөм ыло. Көтө мыј, а сөстөммөдө тајө грешниклыг пөж ловсө пөкајитчөдөмөн да дарјөдөмөн!

Фак мунөм бөрын өтец Матвей бара жуыштіс вина да закусітыштіс ветчинадн, сөсөа гіжіс да мөдөдіс станөвөј прїставлы сещөм пісмө:

„Ваше высокоблагородіе! Мі олам жен улын да цар улын, а менам прихожанін Giddor Кушјуров оз исполнәйт закон божескөј нї человекскөј—оз көсјы пөкајитчыны. Ачыс оло зөв грешнөја, весіг ыжыд віз дырјі јәј сөрт. Суховној конвисторја указ сөртү, кора тіјансө вайөдны тајө Кушјуровсө вичкоө пөкајитчөм ыло. Мыј лоас тіјансаң вөчөма—јүөртөј“.

Нефел мысті поп пөлучітіс станөвөј прїставсаң бумага, көнү вөлі шүбма:

„Ваше преподобіе! Тіјан корөм куза ме сеті урядниклы срочнөј распораженіе зікпыр вайөдны Кушјуровсө вичкоө пөкајитчөм ыло. А духовној пастырөс кывзытөмыс щөкті сіјөс пукөдны чіжовкаын кујим лун чөж пөкајитчөм бөрас“.

Регыдја кадөн воіс сиктө урядник да јуаліс волостнөј правленіеын, көнү Giddor Кушјуров? Сылы вісталісны, мыј Кушјуров кајіс јәгө кылыны. Урядник төдмаліс кысанінсө да ыстіс сетчө сөсатскөјөс грешникөс вайөдөм ыло.

Кор Giddorөс сүвтөдісны урядник сін воғө, урядник зургіс сылы нырвомас кулакөн да равөстіс:

— Кың те лыстан пыкыны духовној пастыркөд да он сөстөммөд асыд довтө пөкајитчөмөн! Тенад ловөдсна төждысөн, а теныд, мерзавецлы, і шог абу! Те, јөј осол, он гөгөрво, мыј пөкајитчытөгыд те адө сурані Марш мекөд поп ordö!

Giddor сөмын тіраліс повчөмысла да виччысіс, мыј лоас воғө. Урядник нүөдіс сіјөс поп керкаө да сөралігтыр вісталіс поплы:

— Грешникөс вајі, өтец Матвей.

Пріміт да сөстөммөд сылы ловсө. А сөстөммөдөм бөрас ме сіјөс чіжовкаө суја кујим лун кежлө.

Поп гөсөтөдіс урядникөс винадн дај ачыс щөщ јуыштіс румка дас кымын, но закуска ылас езнін вөв ветчина, а сола сөмга-чері. Урядник ағтөаліс лышкыд батүшкоөс да муніс, а өтец Матвей петіс вичкоө, кајіс вескыд крылөс ыло да сүвтөдіс крылөс бокас Giddorөс.

„Меным бур оз ло, ог-кө мыјөн-кө тырт поп горштө“,— мөвпыштіс Giddor да шуіс рамінік гөлөсөн:

— Батүшко, војдөрлун меным зөв ыжыд чукчі шөдіс... Пунт кың кымын, буракө, лоас...

— Пунт кың кымын?— чујміс поп.

— Гашкө, сөкыджык-на-да. Не-кор-на меным таыжда пөтка ез шөдлы. Ме, батүшко, көсја тајө чукчітө гөснөч ыло теныд вајны.

— Меным?— нуммуні өтец Матвей.

— Теныд, батүшко, теныд. Ме кывлі, мыј тенад матүшкаын јона расөјтө пөтка јәтө.

— Вывтү расөјтө!— серөктіс поп. — дај ачым ме ог бөрынт пөтка јәтө. Сіз, сіз.— өтец Матвей кышаліс ас ыло јепітрахіл*), востіс кучік коркаа кыга да заводітіс зөв терыба боргыны кущөмкө молітва, сөсөа бергөдчіс Giddorлаң да шуіс:

— Тенад, Giddor, вель уна грекыд, но, со, јенмыдлөн шүбма, мыј бура пөкајитчигөн став грекыс прөсөтчө... А көнү тенад тајө чукчыд?

— Јагын-на колөма, батүшко. Ег слөјмы вајытө, сөсатскөјын лөкыс пондіс менө јәгсыд нуны-да.

— Сіз, сіз. Јенмыдлы да царыдлы, Giddor, пыр колө пөкөритчыны, а медеа јонасө колө кывзыны духовној пастыртө да быд во волены пөкајитчыны. Кодү оз пөкајитчы, сылы өті туј— адө пырны, бі пыщкын мучітчыны... А кор ескө те кајлан јәгад чукчыдла?

— Аскі-жө ескө дарі бөстөм бөрад і кајла-да, сөмын тај урядникыд грө-зітчө чіжовкаө менө сујны.

*) Јепітрахіл—куң нагрудник зарнөдн выші-вәјтөм крөстјасөн, новлысө попјасөн требајасөн велігөн.

Поп малыштис асгыс тошсѡ да кайтис:

— Ме аҗа, раб божий Сидѡр, мыҗ те абу-нын сешѡм ыҗыд грешник, кушѡмѡн ме тенѡ чаҗтї. Те ен-на вїставлы асгыд грекҗастѡ, но јенимд сытѡг-нын тѡдѡ мыҗѡн те мыҗа. Ваҗ копырт јуртѡ.

Сидѡр копыртис јурсѡ, отец Матвей вевтҗис сїҗѡс аслас вагрудникѡн-јепїтрахїлѡн да лыдҗис разрешителнѡҗ молїтва, мыҗѡн і помасис пѡкаїтчѡмыс.

— Аскї ѡбѡдња дырҗї ме тенѡ дарҗѡда,— шуїс поп.— А сесса те пырыгтѡм пыр кайлан јагад чукчында. Ме вїстала урадниклы, мыҗ прѡстїтї тенѡ, і теныд оз ковмы пукавны чїзовкаад.

„ГѡЛЛЫ ВЕЛѡДЧѡМЫС НИНѡМЛА“

Иван Карповлѡн 13 арѡса ныв Маша помалїс сїктса земскѡҗ школа похвалнѡҗ лїстѡн. Учїтел шуїс, мыҗ сылы позас пырны карса гїмназїјаѡ да велѡдчыны воҗѡ. Маша ескѡ вѡлї зев рад мунны гїмназїјаѡ, но батыс сылѡн вѡлї гѡл крестанїн і некыз ез вермы вїҗны карас нывсѡ.

— Батѡ, ветлы учїтел орѡѡ,— шуїс Маша.— Ме кызкѡ кывлї, мыҗ кодсурѡлы сетѡны пособїе карын велѡдчѡм былѡ. Учїтелыд, гашкѡ, индас, кызї корсны таҗѡ пособїетѡ.

— Сҗесатка колк сылы ну, мед буржык лоас,— велѡдїс мужїксѡ Машалѡн мам.— Мавттѡм телегаыд, тѡдан, пыр локногѡн зуртѡ, а мавтыштан-кѡ сїҗѡс, зев кокныҗка быгылтчѡ.

— Тѡда, тѡда. Ме-ѡѡ, буракѡ, абу-нын челаѡ,— кайтис Карпов.— Ваҗ лѡсѡѡ колктѡ. Пастаса да чїкпыр і ветла.

Баба сѡвтїс дас курѡг колк ічѡтїк туїсѡ. Карпов бовтїс туїссѡ да мѡѡдѡчїс учїтел орѡѡ.

Учїтел вѡлї томїник морт, служїтїс сѡмын-на кык во, і ез-на велав горзыны мужїкҗас былѡ. Школникҗасѡс сїҗѡ ез вѡрѡѡдлы кїнас, мыҗыс сїҗѡс зев јона сївїтїс сїктса поп, кодї закон божий велѡдїгѡн пыр вѡлї кошкѡѡ челаѡс лїнеҗкаѡн. Карпов пырїс учїтел патераѡ да воҗѡр пернапасасїс ѡбразҗас былѡ, сесса копыртыштїс јурсѡ да шуїс:

— Здорово, Васїлїј Петровїч.

— Лок, лок, Иван фад,— шыасїс

Мѡѡ луннас, дарї паңыштѡм бѡрын, Сидѡр кайтис јагѡ да кыскїс сетыс чукчысѡ, кодѡс і сетїс поплы. Отец Матвей ошкїс сїҗѡс да весїг мыччїс сылы румка вїна, а матушка суҗыштїс кїас куҗим кос кѡлач челаѡды гѡснеч былѡ.

— Не чукчынд-кѡ ескѡ, баба, сола меным лої пѡкаїтчыны вольтѡмыд,— вїсталис Сидѡр аслас гѡтырлы.— Попыд ескѡ мыҗ мекѡѡ вѡчїс! А ѡнї тыртї сылыс ад горшсѡ да кокныҗка мынї. Сѡмын чужѡмѡҗ ічѡтїка пыктыштїс урадникѡн зургѡмысла. Со-таҗ, маҗбырѡҗ, кушѡмї јен улад да цар улад мїҗан олѡмыд!

учїтел.— Мыҗ-нын бурѡс вїсталан?

— Ме теныд сҗесатка колк ваҗыштї.

— Вузавны?

— Сїҗї... гѡснеч былѡ. Бовт да ректы туїссыс.

— Ме-ѡѡ абу поп гѡснечҗастѡ бовтавны,— сѡрѡктїс учїтел.

— Гѡснечыд быдѡнлы лѡсало,— вочавїҗис Карпов.— Бовт, ен ыҗдав, Васїлїј Петровїч. Ме те орѡѡ могѡн локтї.

— Кушѡм-нѡ тенад могыд?

— Воҗѡр колкѡ ректы да сы бѡрын-нын сорытам.

Учїтел ректїс колкҗасѡ да пуккїс пызан дѡрѡ. Чужѡм сѡртыс позѡ вѡлї азҗыны, мыҗ гѡснечыс сылы зев сѡлѡм былѡ воїс. Карпов кызѡктїс гоз-мѡдыс да заводїтїс вїставны асгыс могсѡ.

— Васїлїј Петровїч, менам Маша ѡкотїтѡ леччыны карѡ велѡдчыны. А менам, тѡдан, кушѡм олѡмѡҗ: грѡшнї кѡпеҗка лов саҗын абу. Мыҗ наже-вїтышта, ставыс наң былѡ мунѡ. Карын сїҗѡс вїҗны ме некыз ог вермы. Те быдтор тѡдан, Васїлїј Петровїч. Оз-ѡ поз кызкѡ корсны сылы кушѡмкѡ пособїе велѡдчѡм вылас?

— Кызї оз поз. Позас,— шуїс учїтел.— Земство сѡталѡ кодсурѡлы сҗїпенсїҗа гїмназїяын велѡдчѡм былѡ. Тѡлыс кык мыстї воссас земскѡҗ собравїе. Сетчѡ і колѡ гїҗны шыѡдчѡм сҗїпенсїҗа корѡм могыс.

— Вај, женмогыс, гїж тајд шыдчдмтд,—кутїс кевмысны Карпов.—Фенгабн кдт ог вермы мынтыны, а колкыд менам лоас-на. Кујїм фесатка теныд ваја талунја фесаткаыс дпрїч.

Учїтел ез понды пыксыны і гїжїс Карповлы шыдчдм земскдј собранїе нїм вылд. Сесга велдїс Карповдс собранїе вогсдм воас ветлыны сїктса купеч Клімов ордд да сорнїтыштны сыкдд тајд делд куза.

— Клімовыд—земскдј гласндј. Собранїе вылад сїдщ щдщ кутас решаїтны земскдј делдјастд. Коран-кд сылыс мїлбетсд, гашкд сулалыштас те дор собранїе вылад. Стїпендїјатдд оз быдднлы сетны, а сетдны сдмын дткымнлы, код дор јонжыка сулад кушдмкд гласндј.

— Ладнд, ладнд. Атд теныд, Васїлїј Петровїч!—Сдлдмсагыс чабыртлїс Карпов учїтеллыс векыд кїсд.—А колк јывыд ен тдждыс. Аскї-жд Маша теныд вајас.

Шыдчдм вдлі ыстдма кард; кујїм фесатка колк учїтеллы мынтдма. Карпов пондїс щдкыдакод ветлыны волостндј правленїед да јуасны, кор вогсас земскдј собранїе.

Коркд сылы вїсталїсны, мыј земскдј собранїе вогсас сещдм-сещдм лунд. Колд вдлі сорнїтыштны Клімовкдд, кытчдз сїдщ ез-на леччы карас.

— Озыр орддд полан і пырнїтд,—гыжїшїтїс јурсд Карпов.—Но-да мыј лоан ло. Ветла Клімов ордд. Гашкд і удајччас ветлдмдј.

Клімов вдлі мыкд голскд щдткїдн аслас кабинетын, кор сы дїнд лезїсны Карповдс кухнаын дыр суладм бдфын. Карпов зев улд копыртчїс да шуїс:

— Ме те дїнд могдн, Јакїм Алексеевїч.

— Кушдм мог?—зумыша вїзддлїс сы вылд купеч.

— Ме сетї шыдчдм земскдј собранїед...

— Мыј јылыс?

— Нывлы пособїе кора гїмназїяын велдчдм вылд.

— Гїмназїяын велдчдм вылд?—бытдкд чуїмїс Клімов.—Кодї-нд теныд гїжїс шыдчдмтд?

— Учїтел Васїлїј Петровїч.

— А! Учїтел!—шенчдмдн лептїс јурсд Клімов.—Ме та јылыс вїстала школднј инспекторлы... А месан мыј теныд колд?

— Јакїм Алексеевїч,—бара копыртчїс Карпов:—те щдщ пондан пукавны земскдј собранїе вылад. Озд поз кыкд отсалыштны могдднны менсым шыдчдмтд? Гашкд, шуыштан сенї кыв-мд...

— Кушдм-нд гїмназїја гол јдзлы!—скдормїс Клімов.—Пет! Ме ог ешты текдд болддчыны!

— Јакїм Алексеевїч! Озд поз кыкд женмогыс...

— Шудма теныд: пет! Мун, кытыс локтїн!—їндїс дздс вылд Клімов да бара мддїс голскыны щдткїдн.

„Проклатдј кыз рушкы“,—думышїтїс Карпов да жугыла гдрбылччдмдн довгїс гортас.

Урчїтдм лунд вогсїс карын земскдј собранїе. Гласндјјас пдвсын вдлїны кымынкд поп, кымынкд чїновнїк да унакод сїктса купечјас—ставныс щдгдм јдз гдрд чуждмбанјаса, мїчаа сывалдм јурсїјаса да тошјаса, ној паскдмјаса, југјалан сапдгјаса. Бдрја скамја вылын пукалїсны морт вїтд-кваїт ужалыс крестана, но собранїе вылас најд шоча лыстлїсны шыаснысд, мыј вдсна најдс і нїмтылїсны „безгласндј гласндјјасдн“. Собранїе вылын јуралїс карса щап чїновнїк, кодлн зарнї кїза мундїрыс торја-ын јона тддчддїс сылыс велїчїесд, ыжыдалдмсд.

Собранїе медвојддр кывзїс земскдј управалыс доклад аслас уж јылыс. Сесга решаїтїсны гырысжык вопројасд. Коркд кутїсны вїдлавны і шыдчдмјас быдсама пдлдс јдзлыс пособїејас да стїпендїјајас кордм-јылыс.

— Бывшдј урафнїк Кулаков корд пособїе,—вїсталїс собранїејаса јуралыс.—Сїдщ сїзім во бура служїтїс царлы і отечестволы, но днї вїсд і служїтны оз вермы. Ме ногыс сылы колд сетны пособїе. Царскдј служакјасдс отсдгтдг колны оз поз.

— Ме тдда тајд урафнїктд,—шыасїс кодлнкд гдлдс бдрја скамја вылыс.—Сылдн службаыс вдлі сещдм:

пыр вѳлі нѳтѳ мужікјасѳс. Кущѳмнѳ сылы пособіе!

— Kodi сені сорнітѳ?—стрѳг гѳлѳсѳн јуаліс јуралыс, но бѳрја скамја вылын лантісны і та вылѳ нінѳм ез вочавічны.

Јуралыс недыр чѳв олыштіс, сесса шуіс:

— Ѳтік гласнѳлѳн мѳеніе: Кулаковлы пособіе не сетны. А ті, господа гласнѳјјас, кычі решітанны: сетны Кулаковлы пособіе алі не сетны?

— Сетны, сетны!—горѳдісны попјас, чіновнікјас да купечјас, а ѳті поп содтіс:

— Унжык колѳ сетны, мед тырмас сылы да сіѳ семјалы сојѳм јуѳм вылас. Ураднікыд—омѳл јѳзкѳд вермаіс! Сытѳг ескѳ мі пѳгібѳ воім мужікјасыдкѳд!

— Правіліѳ,—лајкнітіс јурнас јуралыс.—Пуктам Кулаковлы 20 шайтѳн тѳлыс ¹⁾. Ладнѳ?

— Ладнѳ, ладнѳ!

Јуралыс пасјіс бумага вылѳ собравіјелыс шумсѳ. Сесса богтіс кіас мѳѳ шыѳдчѳм.

— Ѳні—воѳѳ. Јудор сіктса крестаннін Іван Карпов корѳ аслас ічѳт нывлы стіпендіја гімназіяын велѳдчѳм вылѳ. Уважajemѳј Јакім Алексеевіч,—бергѳдчіс Клімовлан јуралыс:—тајѳ Карповыд лоас тіјан вѳлѳстыс. Те тѳдан сіѳсѳ?

— Кычі ог тѳд. Тѳда,—вочавічіс Клімов.

— Кущѳма-нѳ сіѳ олѳ?

— Зев гѳлініка. Муртса вермѳ верѳны ассыс семјасѳ.

— Вај-жѳ вістав, уважajemѳј Јакім Алексеевіч; кычі ескѳ те ногѳн: сетны Карпов нывлы стіпендіја алі не сетны?

— Менам мѳеніе: не сетны,—шуіс Клімов.

— Кущѳм помка вѳсна?

— Гѳллы велѳдчѳмыс нінѳмла, Ныканор Васілјевіч!

— Гм!—нуммуніс јуралыс.—Ме тажѳ думајта. Гѳл крестана челафлы колѳ велѳдчыны му бердын ужавны, а не сујсыны гімназіјаѳ. Образованіе валы чік нінѳмла. Но, дерт, тајѳ сѳмын тенад да менам мѳеніе. Господа гласнѳјјас,—гора шуіс јуралыс:—кычі ті решітанны: сетны Карпов нывлы стіпендіја алі ѳткажітны?

— Ѳткажітны!—кыз гѳлѳсѳн букѳстіс зев паскыд рушкаа поп.—Тајѳ ныв велѳдчіс-нін земскѳј школаын, лыдѳысны-гіжны кужѳ, закон божіј да аріфметіка тѳдѳ. Мыј-нѳ сесса сылы колѳ?

— Ѳткажітны!—ызѳтісны купечјас да чіновнікјас, сѳмын бѳрја скамја вылыс шыѳдчіс сіѳ-жѳ гѳлѳс:

— Стіпендіяыд-ѳд гѳл јѳзлы і сетсѳ! Ме ногыс колѳ сетны, а не ѳткажітны!

Јуралыс кощкѳдыштіс пызанѳ канрадашѳн.

— Kodi сені торкѳ пѳрадоксѳ? Кычі тенад овыд?

Но бѳрја скамја вылын бара лантісны і овсѳ ез віставны.

Јуралыс кыщѳвіс сіннас став пукалысјасѳ да шуіс:

— Горні помалѳма. Карпов нывлы стіпендіјаыс ѳткажітѳма. Ѳні—воѳѳ.

Кутісны відлавны којмѳд шыѳдчѳм.

Бѳрја скамја вылын „безгласнѳј гласнѳјјас“ јона ескѳ волнужтісны, но ез лыстны вензыны чіновнікјаскѳд, попјаскѳд да купечјаскѳд. Тајѳ і колі Карповлѳн ныв Маша стіпендіјатѳг да ез вермы пырны гімназіјаѳ. А школьні јнспектор, Клімовкѳд сорнітѳм бѳрын, чорыда ѳлѳдіс учітелѳс, мыј некѳр оз ков ыштѳдны сіктса школьнікјасѳс карын велѳдчѳм вылѳ.

СТАНѳВѳЈ ПРИСТАВ

Сіктѳ воіс станѳвѳј пристав „політіческѳј фелѳ“ куза. А фелѳыс вѳлі сещѳм, мыј бытѳкѳ крам празнік дырјі кујім сіктса зон гажајурѳн сы-

¹⁾ 20 шайт довојенној кадѳ ез вѳв ічѳт суммаѳн. Секі рудѳг пылѳн дѳныс вѳлі 1 шайт пуд.

лісны кущѳмкѳ сыланкыс, кѳні катылісны царѳс да царіцаѳс.

Станѳвѳј вѳлі ар комына кымын морт, куз ускіа, јос сінјаса, ыжыѳ тушаа, а чужѳмыс сылѳн пыр вѳлі віна јѳдысла гѳрд. Мужікјасѳс сіѳ нымтыліс „каналјасѳн“ да мукѳѳ

дыржі сешѣма равзіс на вылѣ, мы
ѡшнъ стеклѣяс тіралісны.

Станбвѣ сувтіс земскѣ станціја
вылѣ, кѡні вѡлі торја жыр ветлыс-
муныс чіновнікјаслы. Тајѣ жырјын
вѡлі кык пызан, ѡтік сіван, кымын-
кѣ улѣс да крѡватъ небыд перінаѡн
да пѡдушкаѡн, кѡні шојчывлісны і
уэлывлісны ветлыс-мунысјас.

Вѡлі пемнѣ арса рыт, кор станѡ-
вѣ пыріс станціјаѡ. Ураднік зырѡд-
ліс сылы паныѡ пѡнарѡн да отсаліс
јамшціклы пыртны началствоыс ба-
гажсѡ.

— Палкін, те корѡдін татчѣ тајѣ
кујім каналјасѡ?—јуаліс урадніклыс
станбвѣј.

— Корѡді, ваше высокоблагородіе,
је,—вѡчіс под козырок ураднік.

— Локтісны?

— Локтісны, ваше высокоблагоро-
діе.

— А свідетелјас?

— Локтісны-жѡ.

— Кѡнѡс најѡ?

— Мѡд жырјас, ваше высокоблагоро-
діе.

— Ладнѡ. Мед вічысласны. Ме
војѡр чај жуышта да чај бѡрын-нін
допросіта најѡс. Щѡкты кѡзайны
пуктыны самѡвар.

— Кызга, ваше высокоблагородіе,
је,—щолкнітіс каблукјаснас ураднік
да петіс.

Станбвѣј перјіс чомоданыс бутыл-
ка коњак, дорожнѣј езыс румка, вет-
чина, колбаса да сувтѡдіс пызан вы-
лѣ. Мѡд пызан вылын паскѡдіс ассыс
бумагајассѡ. Сесса ѡзтіс папіроска
да кутіс ветлѡдлыны жожд куѡаыс.

Регыѡ вайісны самѡвар. Станбвѣј
завѡфітіс јуны чај, а чај возас гулк-
нітіс кык румка коњак.

ѡѡсѡ кодкѡ нѡждѡнік торкнітіс да
јуаліс:

— Позѡ пырны?

— Позѡ,—вочавітіс станбвѣј.

Жырјѡ пыріс лашкѡс тушаа олѡма
морт, кызынік рушка, паскыѡ гѡрд
тошка, выл драпѡвѣј палтоа, ној
брукіа, југыѡ колошіа, да муртса ко-
пыртчыштіс:

— Віѡа олан, Вікенѣј Вікторовіч.

— А, Максім Івановіч!—радпырыс
жергѡдіс піњассѡ станбвѣј.—Ме те-

кѡд важѡн-нін ег аѡзыслы. Вај пѡрч-
чыс да пуксы пызан дорас. Чај јуан?

— Аѡтѡ, Вікенѣј Вікторовіч, ме
сѡмын-на петі чај сајыс.

— А коњак?

— Коњак оз-жѡ ков. Мыјкѡ талун
јур вісѡ, Вікенѣј Вікторовіч,—шуіс
пырыс морт да пѡрччыстѡг пуксіс
пызан дорѡ.

Тајѣ вѡлі сіктса купеч Ручов, ко-
дѡс бура тѡдісны став уездувса чі-
новнікјас. Сіјѡ тѡргујтіс мануфакту-
раѡн і быѡсама торјѡн, а тѡварысла
ветлывліс Москваѡ. Пѡрыс јѡз гусѡ-
нікѡн сорнітісны, мыј Ручов коркѡ
грабітіс туј вылыс мортѡс да
сы помыс і воіс купечѡ, но коркѡд
мыј ескѡ ез вѡвлы. Поп сіјѡс нім-
тывліс „благочестівѣј хрістіанінѡн“
да шуліс, мыј сылѡн озырлуныс—дар
божіј.

— А ме талун кѡсја допрос вѡч-
ны кујім мерзавецлы політїческѣј
ѡелѡ куѡа,—вісталіс Ручовлы станѡ-
вѣј.—Ме налы петкѡдла, кычі цар-
скѣј нім вылын серавны!

— Ме тајѣ ѡелѡ куѡа і локті тіјан
дінѡ, Вікенѣј Вікторовіч,—ышловзіс
Ручов.

— Тајѣ ѡелѡ куѡа?

— да, тајѣ ѡелѡ куѡа. Кујім морт
пыщсыс, кодѡс ті німтіныѡ мерза-
вещасѡн, ѡтікыс лоас менам пі.

— Тенад пі?—шенѡдмѡн лептыштіс
пельпомјассѡ станбвѣј.—Ах, ізвінајт-
ча, дѡна Максім Івановіч, ме некыѡ
ег чајт, мыј Грігоріј Ручов лоас те-
над пі. ѡд Ручовјасыѡ тіјан сіктын
унакод ем. А дурак ураднік ез до-
ложіт меным та јылыс. Ме-кѡ ескѡ
тѡді, мыј Грігоріј Ручовыѡ тенад пі...
да мыј!—шеныштіс кінас станбвѣј.—
ѡні ѡелѡ панѡма, кусѡдны некыѡ оз
пѡѡ. Кѡѡ бѡрд да возѡ нуѡд дозна-
ніјетѡ...

— А кушѡм наказаніје налы грѡ-
зітѡ?—јуаліс Ручов.

— Наказаніјеыс, ѡерт, лоас чорыд-
код. ѡд абу шутка: најѡ ылісны лок
сыланкыв государ імператор јылыс.

— Ах, кушѡм непріјатност!—жу-
гыла лезіс јурсѡ Ручов.—Таыс ыжыѡ
непріјатностыс оз-нін тѡр.

— Ме гѡдѡрвоа тенѡ, дѡна Максім
Івановіч,—мелі гѡлѡсѡн кајтіс станѡ-
вѣј.—Непріјатностыѡ абу чѡскыѡтор.

вѡј.—Ен шыас, кор тевѡ оз јуавны! Ме корі тіјанѡс допрос вылѡ, но ташѡм прохвостјас вылѡ жал весіг кабала лістѡ візны. Ме талун лега тіјанѡс, но мѡдыс-кѡ суранныд, кык-наннытѡ піпу вылѡ ѡшѡда!.. Палкін, вѡтлы најѡс татыс да коллѡд поспо-мѡчыс—тѡдан кызі!

Ураднык бытѡкѡ кѡрт клешціѡн шапкіс кыкнан зонсѡ шошаѡдыс, бер-гѡдіс најѡс ѡѡслањ да чорыда чуж-јалігтыр петкѡдіс жырсыс.

— Молодец! Кужан обрашцајтчы-ны каналјааскѡ!—Ошкіс урадныкѡс станѡвѡј, кор Палкіныс пѡртіс олѡмѡ сылыс шѡктѡмсѡ.

— Рад старајтчыны, ваше высоко-благородіје.

— Ме чајта, те бура најѡс коллѡ-дін?

— Кільчѡ вывсањыс увлањ јурѡн најѡс леґі, ваше высокоблагородіје.

— А ен вунѡд балаѡѡжас налы сетны?

— Ыжыджыкыс уѡітіс пышјыны, ваше высокоблагородіје, а ічѡтжы-кыслы сещѡма сетышті, мыј сіјѡ тумбылтчіс најт піас.

Станѡвѡј долыдысла гѡрѡктіс бытѡкѡ пѡтѡс вѡв да кѡсјыс корны урадныкы награда ісправниксањ зїла служітѡмсыс. Сесса вашјалѡмѡн шуіс.

— Тѡдан мыј, Палкін. Меным талун зік нїнѡм керны. А војыс куз. Он-ѡ вермы сузѡдны меным кушѡмкѡ нылѡс, а? Ысты ѡежурнѡј ѡсатскѡ-јѡс, мед корсас. А нылыслы, ѡерт, лоас мынтѡма.

— Ваше высокоблагородіје,—воча-візіс ураднык:—талун менам бурещ ѡежурітѡ том дај мїчакоѡ ныв. Поѡѡ вайлыны сіјѡс татчѡ. Сѡмын ог тѡд, кушѡм сылѡн самыс.

— Кыз-нѡ сіјѡ ѡсатскѡјас суріс? Нывбабајасѡ-ѡд оз бѡрјывлыны тајѡ служба вылад.

— ѡсатскѡјнас ескѡ абу сіјѡ, а сылѡн батыс, но батыс ѡні вісѡ, а бат пыѡѡыс нылыс і ѡсатскѡјалѡ.

— Сїз-кѡ і корсны оз ков. Ысты сіјѡс ме дїнѡ да сесса некѡдѡс татчѡ ен леґ.

— Кызва, ваше высокоблагородіје. Ураднык петіс, а станѡвѡј терыба пѡрччіс мунѡірсѡ да дѡрѡм кежыс пондіс воглавны пелѡсыс-пелѡсѡ.

Недыр мыстї вѡссіс ѡѡѡс і станѡ-вѡј аззіс том нылѡс, кодї пыріс да рамыніка сувтіс порог дорас. Сы вылын вѡлі ас вѡчѡм дѡранс лѡз сарапан, јур вылас жежыд сітеч чыш-јан, а кок вылас кѡті. Чужѡмыс сы-лѡн вѡлі зев мїча, а сарапан улас лептысїс ныв морѡсыс, кодї торја-нїн јона тѡдчіс зельда вѡнасѡмла.

Станѡвѡјлѡн ѡзісны сївјасыс бытѡкѡ понлѡн гѡса јай кусѡк аззігѡн. Сїјѡ паскыда вѡсковтѡмѡн гѡвгѡдчіс зік ныв берѡас да мелїа јуаліс:

— Тевѡ кызї шуѡны?

— Дуна,—муѡ віѡѡѡмѡн вочавї-зіс ныв.

— Те, дуњечка, ен пов мѡмс. Ме зев шањ морт... Ме тевѡ, дуњечка, корі ѡті ѡелѡ куза... Ме тевѡд кѡс-ја дас шајт кознавны кашемір сара-пан вылѡ. Со ме кушѡм лышкыд барїв, дуњечка!—ошкіс ассѡ станѡвѡј да пунктїс вескыд кісѡ дуњалы пел-пом вылас.

— Меным нїнѡм оз ков,—повѡѡм гѡлѡсѡн шыасіс дуна да бѡрынтчыш-тіс бѡр, но станѡвѡјлѡн кїнс пыр-на вѡлі сіјѡ пелпом вылын.

— Ак те, дуњечка!—копыртчіс ду-на дїнѡ станѡвѡј.—Ме тевѡд козна-ла дас шајт, а те он кѡсјы бѡстны. Еща-кѡ кажїтчѡ, дасвіт шајт сета. Те меным зев јона сѡлѡм вылѡ во-ан. Ме раѡејта том нывјассѡ. Лок пукалыштам мекѡд да ѡрнїтыштам, муса дуњечка!

Станѡвѡј вїчысїс вочакыв, но ду-на сїзі-жѡ зѡргїс сы вылѡ, кызї шыр зѡргѡ кан вылѡ, да бытѡкѡ кынміс места вылас. Тајѡ чѡв олѡмыс ѡѡ-мѡдіс код чїновныкѡс. Сылы пондіс кажїтчыны, мыј сіјѡ вывтї-нїн ѡели-катнїчајтѡ сещѡм морткѡд, кодї сы воґын вѡлі зік нїнѡм. Сїктса ны-лыс-ѡд абу кушѡмкѡ барышва. Поѡѡ сіјѡс мырдѡн бѡстны, а сесса шы-бытны чужѡмас дасвіт шајтсѡ да вѡтлыны. Таз мѡвпыштѡм бѡрын ста-нѡвѡј сывјыштіс ѡті кїнас дуњаѡс коскѡдыс.

— Ој!—чїлѡстїс дуна да кутїс пес-гыны станѡвѡј кїнн, но станѡвѡј нї-нѡм вылѡ ез віѡѡ да пыр кыскїс сіјѡс ас бѡрсаныс.

— Караул!— локногди горддс ду-
на да став вынсы тоыштіс стан-
вбдс.

Станвбдј ез виччыс ташом тоыш-
томсө да гримгыс жокас. Дуна уеі
сы выд. Станвбдј, чорыда відчыш-
томдн, кбсјс-на ескө кутчысны ныв-
лы кбсаас, но сылы суріс сөмын
чышяныс. Дуна звірк чеччыштис да
лоз јурбн, чышјантог, сынісад пыш-
јіс станціја вывгыс...

Мбд луннас, волпас вылыс чеччөм
ббрын, станвбдј букышдн вбддліс

сы воғын сулалыс урафнік выдө да
шуіс:

— Палкін, со тајд проклатөј ныв-
лөн чышяныс. Ну сылы да вбстав,
мыј кутас-кө сіјд болддчыны төрыт-
ја јывгыд, ме сіјс став семјанас
Сібірд мбдөда. Гөгөрвоін?

— Кывза, ваше высокоблагородіје.

— А өні щөкты додфавны вөвјас.
Ме муна. Ме нінөм бурсө ег азгы
тајд сиктыс. Тані сөмын өтік шап
мортыд і ем — Ручов, а мукөдјасыс
ставныс прохвостјас!

ТУЛЫС

В. ЯЧМЕНЕВ

(Ыстөма конкурс выдө)

Гажа тулыс бара воіс,
Ыла вылын сыдө лым.
Апрел төлыс шоныд вајіс,
Сарај дорын абу кын.

Ежва куза јі-нін кывтө.
Өшін улын ловдө пу.
Шонді гажаа-нін ворсө,
Вежөдө-нін тувсов луд.

Челаф котралды суга,
Гажөдөдны радлігтыр.
Өні налы олөм вогас—
Мачдн ворсны дасөс пыр.

Мбдлапдлын бафпу ловдө.
Тополь лөдө ассыс гар.
Гураңјасын шор-нін зөлгө.
Шонді воғын лоі жар.

ТӨВГА РЫТ

А. С. ПУШКИН

Бушков љокыс лымсѳ гартѳ—
Весіг суц оз чѳв-лѳн кер:
Сіјѳ бытѳѳ кага бѳрдѳ,
Љыбѳ омлалѳ кыз ѳвер,
Љыбѳ вевтыс важмѳм іѳас
Чашјѳ, кылѳ, кышкігтыр,
Љыбѳ кыѳі сормѳм туж-морт,
Ѳшіѳ тасѳ таргѳ дыр.

Міјан омѳл, ічѳт керка
Пемыѳ, гажтѳм, гу коѳ чѳв.
— Мыј-нѳ сетчѳ, ѳшіѳ дорас
Лантін, пѳчѳ, шынітѳв?
Алі тајѳ бушков зыкыс
Теныѳ кѳвјасѳ муѳлун?
Алі чѳрсыѳ швыргѳм шыыс
Бостѳ тенѳ вугыр—ун?

Вај-жѳ јуам, пѳчѳ, менам
Шудтѳм томдырлѳн бур јорт.
Јуам шогла; кѳн-нѳ кружка?
Оз-ѳ сіјѳ шогсѳ бост,
Кыѳі пыста море сајын
Оліс чѳва—мем вај сыв;
Сыв вај, кыѳі асыввоѳын
Леччіс вала міча ныв.

Бушков љокыс лымсѳ гартѳ—
Весіг суц оз чѳв-лѳн кер:
Сіјѳ бытѳѳ кага бѳрдѳ,
Љыбѳ омлалѳ, кыз ѳвер.
Вај-жѳ јуам, пѳчѳ, менам
Шудтѳм томдырлѳн бур јорт.
Јуам шогла; кѳн-нѳ кружка?
Оз-ѳ сіјѳ шогсѳ бост.

(Ыстѳма конкурс вылѳ)

Коміѳдіс А. Шамаков

ЧИГАН ДА ПОМЕШЩИК¹⁾

(Мойд)

Коркѳ ѳтчѳд вѳлі мунѳны чѳганѳас зев унаѳн. Наѳѳ сувтѳсны таборѳн помешщѳк ѳшѳнулѳ матѳкодѳ. Вот помешщѳк і шуѳ ѳтѳ чѳганлы:

— Чѳган, мыѳ те бара петѳмыд да шлонѳалан?

А чѳган і шуѳ:

— Мыѳ-нѳ сесса вѳчан, колѳ-ѳѳ кыѳкѳ ассыѳ кыѳѳмтѳ верѳны.

Помешщѳк вѳсталѳ:

— Ваѳ жѳ талун ме орѳѳ вартны воы.

Чѳган і шуѳ:

— Саваѳ, меным ѳѳк ѳткод—поѳѳ і вартны, уж-кѳ ем.

Помешщѳк чѳганѳс вартѳдас ѳѳк лунтыр, соѳны нѳ нѳѳѳм оз сетлы кадѳѳ.

Шонѳі леччас-нѳн, а помешщѳк век вартѳѳѳ чѳганѳс. А вартѳмыс мын-тыенысѳ налѳн вѳлі сорнѳтѳѳма зѳрѳѳн, а абу сѳѳѳн.

Вот сесса чѳган і шуас помешщѳк-лы:

— Ваѳ дугдам-нѳн вартнытѳ, шонѳѳыс важѳн-нѳн лечѳѳс, чест-кѳ, теѳ лунтыр-таѳ вартѳма лоѳ соѳтѳѳр і быѳѳн.

А помешщѳк і шуѳ:

— Нѳчево, медым лечѳѳс-кѳ шонѳѳыс, а вот шонѳѳыслѳн вокыс бара-таѳ петѳс, поѳѳ зев бура ужавны,— помешщѳк ѳндѳс чуѳнас тѳлыс вылѳ. Ачыс мѳвпалѳ: „кѳѳ ѳтчѳд-пѳ нем вылын вермѳ-жѳ чѳганѳс пѳрѳавны.“

Сѳѳ вартѳдас помешщѳк чѳганѳс воѳбыѳ, југдытѳѳыс. А кор сесса ку-тас југдыны, секѳ і шабашѳтѳдас:

— Но, мун-жѳ, чѳган, шоѳѳчышт сесса, да лунѳѳѳѳѳнас коркѳ воы вартѳм доныдла.

Чѳган мунас аслас јортѳас дѳнас да вѳсталас, кыѳѳ сѳѳѳ вескавлѳс помешщѳк орѳѳ да мыѳ сылы вѳѳѳс. Сѳѳѳс зев јона сераласны јортѳасыс; шуѳ-ны—колѳ-пѳ јешѳѳ лунтыр ужѳѳѳны тенѳ, меѳ усѳн сетѳѳ.

А чѳган соѳѳштас да, муѳыштѳм ѳѳрад, зев бура унмовсас. Вот кор-кѳ саѳмас да і шуас гѳтырысылы:

— Ваѳ-жѳ бѳѳѳ ѳтѳ перѳна еѳѳѳ да вур сы дѳнѳ ассыным палатканымѳс, кодѳ меѳса ыѳѳѳ. Меным колѳ вет-лыны помешщѳк орѳѳ вартѳм донда.

Бабаыс вурас. Вот локтас помешщѳк орѳѳ чѳган да шуас:

— Ваѳ-жѳ, помешщѳк, петавлам амбарад зѳрла, вартѳмыс меным. А сесса меным колѳ мунны мѳѳ ѳерев-ѳаѳ, ог ешты дѳрѳѳ.

Помешщѳк петас чѳганкѳѳ амбарѳ сетны вартѳм дон зѳрѳѳн, і аѳѳас чѳганлыс вурѳмторѳѳ. Помешщѳк чуѳмас да јуалас:

— Мыѳ-нѳ таѳѳ, чѳган, те кыскаѳ та куѳасѳ? Куѳѳѳм мешѳк алы мыѳ-нѳн ѳѳѳ керка куѳаа кыскасыѳ те ѳѳр-са?

А чѳган і шуас:

— Вот таѳѳ мыѳ лѳѳ, помешщѳк,— ѳндас чуѳнас.— Таѳѳ вот мешѳк, а есѳѳ куѳыс, кодѳ вѳѳѳѳ мешѳк ѳѳр-саыс, лѳѳ сылѳн вокыс. Ваѳ соѳѳ тырыс меным зѳр, вартѳм доносѳ.

Помешщѳк-лы быѳ лоѳ сетны сылы сы тыр зѳр.

¹⁾ Чукѳрѳѳ А. Мѳков.

Ц. 1938 г.

Акт № 35

Вкладн. л. _____

Редколлегия—Коми Оргбюро ССР.

Техн. редактор М. Шестаков

Обложка худ. В. Полякова.

Главлит № 1759. Заказ № 980. Стат. формат бумаги 72×108 1/16. 4 печ. листа 66.000 знак. в п. л. Тираж 1000 экз. Сдано в набор 26/IV-38 г. Подписано к печати 21/V-38 г. Издание № 5.

Типография УМЦ, Коми АССР, гор. Сыктывкар, Дом печати.

ЈУРИДАЛЫС

Листб.

Руководашщѡј партіјној органјас бѡрјѡм нубѡѡм јылыс <i>ВКП(б) Централној Комітетлѡн шубѡм</i>	3
Руководашщѡј партіјној органјас бѡрјѡм нубѡѡм јылыс инструкціја	4
РСФСР-са Верховној Сѡветѡ бѡрјѡсѡмјас лун јылыс <i>ВЦК Презідіумлѡн шубѡм</i>	7
РСФСР-са Верховној Сѡветѡ бѡрјѡсѡмјас куза Централној Избрателној Коміссіјалыс состав выноѡѡм јылыс <i>ВЦК Презідіумлѡн шубѡм</i>	8
РСФСР-са Верховној Сѡветѡ бѡрјѡсѡмјас куза избрателној округјас јылыс <i>ВЦК Презідіумлѡн шубѡм</i>	9
Комі АССР-са Верховној Сѡветѡ бѡрјѡсѡмјас лун јылыс <i>Комі АССР Исполкомса Презідіумлѡн шубѡм</i>	10
Комі АССР-са Верховној Сѡветѡ бѡрјѡсѡмјас куза Централној Избрателној Коміссіјалыс состав выноѡѡм јылыс <i>Комі АССР Исполкомса Презідіумлѡн шубѡм</i>	11
<i>Е. Усејевіч</i> . Владімір Мајаковскіј (<i>статта</i>)	12
<i>В. Мајаковскіј</i> . Ханжа (<i>кывбур</i>)	15
„ Кызі вѡчны стіхјас (<i>статта</i>)	16
<i>С. Морозов</i> . Сталін јылыс сылѡм (<i>кывбур</i>)	35
<i>Г. Лапін</i> . Пиѡнерлѡн сыланкыв	35
<i>І. Селков</i> . Јѡл јылын (<i>віст</i>)	36
<i>Мівашеков</i> . Рѡѡна—зарніа мам (<i>кывбур</i>)	44
<i>А. Габов</i> . Калікова ѡмна јылыс сыланкыв	45
<i>М. Малцев</i> . Гражданскѡј војнаыс епіѡѡд	46
<i>Сандрік Јогор</i> . Жужыѡ кырја берег дорын (<i>кывбур</i>)	53
<i>М. Љебеѡев</i> . Јен улын да цар улын (<i>важ олѡмыс посныѡѡк вістјас</i>)	54
<i>В. Јачменев</i> . Тулыс (<i>кывбур</i>)	62
<i>А. С. Пушкін</i> . Тѡвса рыт (<i>кывбур, коміѡдіс А. Шамаков</i>)	63
* * * Чіган да помешщік (<i>важ мојѡ</i>)	64

Ц13335

СНИ АБНТ К

у 35